د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

Ketabton.com

لیکوال: نیکولای کلیسوف
ژباړن: جانباز شرافت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

لیکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم: د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

لیکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

ډیزاین چاري: هوبر سپنتا

د بریښنایي خپرولو نېټه: مارچ، ۲۰۲۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن سریزه

سیاسي اقتصاد، د بشري ټولني د تکامل په بیلابیلو پړاوونو کي، د تولید د قوانینو او مادي نعمتونو د ویش د څرنګوالي علم دی. سیاسي اقتصاد موږ ته راښیي، چي څنګه د تولید وسایل، تولیدي مناسبات رامنځته کوي او د هغو تولیدي مناسباتو له مخي، اقتصادي نظامونه او تاریخي پړاوونه منځته راځي او هر تاریخي پړاو او اقتصادي نظام بیا ځانته خپله مخبناء، سیاسي سیستم، باورونه، عقاید، فرهنګ، هنرونه او اخلاق پنځوي. د هر اقتصادي نظام، سیاسي اقتصاد موږ ته دا راښیي، چي په هغه نظام کي، په کومو اوزارو تولید کیږي، د تولید کوم مناسبات حاکم دي، د تولیداتو ویش څه ډول دی او څو ډوله ارزښتونه په اقتصادي دوران کي عمل کوي. د سیاسي اقتصاد علم موږ ته راښیي، چي د یو مشخص اقتصادي نظام اصلي ترکیب، جوړښت او ودانۍ څه ډول ده، په هغه کي متقابلي اړیکي څرنګه دي او کوم تړاوونه او تضادونه پکښې دي.

د سیاسي اقتصاد د علم بنسټونه، په اتلسمه او نوولسمه پیړۍ کي په برتانیې او فرانسې کي د ډیویډ ریکارډو، آډم سمیټ او نورو بورژوا اقتصاد پوهانو لخوا ایښودل سوي، وروسته د کارل مارکس لخوا په ډیر نوښتګر ډول، دا علم ته پراختیا ورکول سول. مارکس، د پانګوالي نظام د سیاسي اقتصاد له مطالعې او څیړني وروسته، په هغه کي سته تضادونه وموندل او د هغو تضادونو د نښتو او تکامل پایله، چي د یوې سوسیالیستي ټولني جوړیدل دي؛ یې وښودل.

زموږ په چاپیریال کي، د پانګوالۍ د سیاسي اقتصاد په اړه، ډیر کتابونه سته، خو داسي کتاب، چي د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد تشریح کړي؛ ډیر لږ موندل کیږي او له سوسیالیزم څخه د خلګو ټوله پیژندنه تر دې پوري لنډه ده، چي سوسیالیستي اقتصاد یوازي د لوړپوړو دولتي چارواکو لخوا په جبر او استبداد د مرکزي اقتصادي پلانونو عملي کول دي. په بله خوا کي بیا ډیر کتابونه او رسنیز چینلونه سته، چي د خلګو د لږ او ناسم پوهاوي څخه په ګټي اخیستني، د سوسیالیزم په اړه کرکه، درواغ او افواهات خپروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کتاب ما (ژباړن) د یوې وراني سوي ودانۍ، د کتابونو په منځ کي موندلی او د هغه له مطالعې وروسته مي اړینه وګڼل، چي پښتو ژبې ته وژباړل سي، تر څو د پښتنو ځوانانو په منځ کي علمي، سیاسي او فلسفي روښانتیا لا زیاته خپره سي.

د کتاب یوه ځانګړنه که دا وي، چي په ډېر ساده ډول یې دا ښودلي، چي د سوسیالیستي ټولني اقتصادي بنسټونه کوم دي، حاکم مناسبات پکښې څه ډول دي، د تولید لړۍ او ویش څه ډول ترسره کیږي او د سوسیالیستي اقتصادي تګلورۍ ټولنیز ژوند پر کوم لورۍ بیایي؛ د هغه ترڅنګ یې د شلمي پېړۍ د سوسیالیستي هیوادونو اقتصادي ارقام او شمېرني هم را اخیستي، تر څو په عمل کي د تیورۍ واقعیتونه او عینیتونه هم وښودل سي.

ترڅنګ یې دا کتاب د سوسیالیزم په اړه د دوښمنانه او کرکجنو تبلیغاتو، لکه دا چي سوسیالیستي نظام یوازي د لوړپوړو حکومتي چارواکو لخوا د مرکزي پلان جوړوني اقتصاد دی، په سوسیالیزم کي ټول ملکیتونه یو کیږي، هر څه ټولنیز ګرځي او د انسان د فردي تکامل مخه نیسي؛ په اړه هم ښه سپیناوی لري او د هغو تبلیغاتو او درواغو د شنډولو وسیله هم ګرځي.

که د کتاب ځیني برخي لوستونکو ته پېچلي وي، اړینه داده، چي هغوی د دې کتاب ترڅنګ د مارکسیستي فلسفې نور پښتو ته ژباړل سوي کتابونه، په ځانګړي ډول، د کمونسټ ګوند مانوفیسټ، د مبارزې الفبا، د اکټوبر انقلاب، سټالین او د سوسیالیستي اقتصاد تجربه او نور ولولي، تر څو دوی ته د یو ټوله ائیز او کُلي لرلید په ورکولو کي مرسته ورسره وکړي.

په پای کي، ټولو زیار ایستونکو ته د هغوی په لیري او نژدې موخو کي، د مادي او معنوي بریالیتوبونو د هیلي په څرګندولو سره تاسي د کتاب لوستلو ته پرېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکوال لنډه پېژندنه

نيکولای کليسوف په ۱۹۲۵ کال کي، په يوې کروندګري کورنۍ کي زيږېدلی دی. په ۱۷ کلنۍ کي، په خپله خوښه د فاشيستانو پر وړاندي جګړې ته ولاړئ او په جګړې کي د خپلو وړتياوو د ښودلو له کبله ورته انعامونه ورکول سوي. په ۱۹۴۴ کال کي د دوهم ځل لپاره ډېر زيات ټپي سو او تر رغېدو وروسته يې په يوه کالخوز کي، د عسلو مچيو د روزونکي په ډول کار پيل کړی. د ۱۹۴۵ کال له مني څخه، تر نن ورځي پوري يې د لنينګراډ په پوهنتون کي له زده کړيالۍ څخه نيولې، د ياد پوهنتون د سياسي اقتصاد ډيپارټمنټ تر رياست پوري مزل کړی. په دې موده کي يې ډېر آثار په اروپايي ژبو هم خپاره سوي دي. د اقتصادي علومو ډاکتر پروفيسور کليسوف، د سياسي اقتصاد په اړه، تر ۱۷۰ زيات علمي آثار کښلي دي. همدغسي پروفيسور کليسوف، د سياسي اقتصاد په برخه کي زرګونه کسان روزلي او ډاکټرۍ درجې شاوخوا سل تزسونه دده تر کتني او لارښووني لاندي تکميل سوي دي. د اقتصاد په علم کي د نوښتګر کار او زرګونه زده کونکو په روزني کي د کليسوف د چوپړونو په پار، ده ته د شوروي اتحاد دولتي نښان «د وياړ نښان» هم ورکول سوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړ

د سوسياليزم سياسي اقتصاد...... ١

١ – ولي به خامخا پانگوالي په سوسياليزم اوړي؟...... ٤

٢ - آيا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالۍ له مزل پرته سوسياليزم ته ولاړ سي؟...... ٦

٣ – په اوښتوني پړاو کي، د سوسياليستي سمونونو ميتودونه او شکلونه کوم دي؟...... ٨

٤ – پانگوالي خصوصي مالکيت څه ډول، په سوسياليستي مالکيت اوړي؟...... ١٠

٥ - کروندگر ځنگه د سوسياليزم په لار کي گامونه ايږدي؟...... ١٢

٦ – سوسياليستي ټولنه کوم پړاوونه تېروي؟...... ١٤

٧ – د پرمختللي سوسياليستي ټولني ځانگړني کومي دي؟...... ١٧

دوهم څپرکی،...... ٢١

د سوسياليزم اقتصادي سيستم...... ٢١

١ – له څه څخه، د سوسياليزم اقتصادي بنسټونه جوړېږي؟...... ٢٣

٢ – د سوسالیزم د اقتصادي قانون بنسټيز ماهيت څه دی؟...... ٢٥

٣ – د توليد پر وسايلو باندي د سوسياليستي مالکيت د شکلونو دوه گونی والی، کوم گډ ټکي او کوم توپيرونه لري؟...... ٢٦

٤ – په سوسياليستي نظام کي کوم شيان د وگړو شخصي شتمني جوړولای سي؟...... ٢٩

٥ – ولي د سوسياليستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟...... ٣١

٧ – د علم او ټکنالوجۍ د پرمختگ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانگړتياوو کي کوم بدلونونه راځي؟...... ٣٣

٨ –ټوله ائيز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟...... ٣٥

٩ – د پانگونو اغيزمنتوب په څه کي دی؟...... ٣٨

١٠ – ملي عايد څه ډول ويشل کيږي؟...... ٣٩

١١ – د کار له مخي ويش په څه مانا دی؟...... ٤٣

١٢ – د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟...... ٤٥

١٣ – په سوسياليستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول گټه اخيستل کيږي؟...... ٤٧

دريم څپرکی،...... ٤٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیستي ټولني اقتصادي سیستم او د هغه د تکامل تګلاري ٤٩
١ – د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره یو ځای ده؟ ٥٠
٢ - په سوسیالیستي تولیدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کیږي؟ ٥٢
٣ – په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟ ٥٥
۴ – عام استهلاک حساب څه دی او څه ډول ګټه ورځخه اخیستل کیږي؟ ٥٥
٥ – په کرنه کي، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟ ٥٨
٦ – اقتصادي حسابونه څه ته وایي؟ ٥٩
٧ - د یوې موسسې عاید څه ډول کارېږي؟ ٦٠
٨ – وروستۍ بیه څه ته وایي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کي څه ډول ټاکل کیږي؟ ٦٣
٩ – د پرچون پلورني بیه څه ډول ټاکل کیږي؟ ٦٤
١٠ ـ د خلګو اصلي عایدات له څه څخه وي؟ ٦٦
١١ – پیسې څه ونډه لري او کومې دندي ترسره کولای سي؟ ٦٩
١٢ – د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمیږي؟ ٧١
١٣ – مالي چاري څه ونډه لري؟ ٧٣
١۴ – کریډیټ ولي اړین دی او ونډه یې څه ده؟ ٧٥
وروستۍ خبري ٧٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

د سوسیالیزم د ودانۍ ځوانو رغونکو
ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

د پانګوالۍ او سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد ترمنځ اصولي توپیرونه شته. دا توپیرونه، د پانګوالي او سوسیالیستي تولیدي مناسباتو د بنسټیزو توپیرونو څخه را پیدا سوي دي. سیاسي اقتصاد د سوسیالیزم د مادي او تخنیکي بنسټونو د ودي له لاري، د شکلونو، شرایطو او سوسیالیستي تولیداتو له پراختیا سره د کمونیزم مادي او تخنیکي بېخبنا ښیي. سیاسي اقتصاد، تولیدي مناسبات د خوځښت او د تولیدي عواملو له تکامل سره په اړیکه کي ښیي او د هغوی د اغیزمنتوب لوړېدل سره مطالعه کوي. **د مادي او تخنیکي بنسټونو تکامل له اقتصادي اړخه څېړل کېږي، چي دا چاره د پدیدو او اقتصادي پروسو د کمي او کیفي شرحي لپاره د ریاضي او احصایوي میتودونو څخه ګټي اخیستني ته اړتیا پیدا کوي.**

د سوسیالیزم د ودانۍ جوړښت اوږد تاریخي مزل غواړي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي سوسیالیستي انقلاب د ۱۹۱۷ کال په اکتوبر کي بریالی سو، خو د پرمختللي سوسیالیستي ټولني جوړول، په شپېتمه لسیزه کي ترسره سول. زموږ په وخت کي، په ځینو هیوادونو کي، د پرمختللي سوسیالیزم ودانۍ د رغولو په حال کي ده.

سیاسي اقتصاد، د علومو د یوې څانګي په ډول، ددا جوړښت تجربې پخې کوي او په ټولو هیوادونو کي د ودي د بیلابیلو پړاوونو پر مهال، د هر هیواد ځانته جلا شرایطو ته په پام سره، موږ ته د سوسیالیزم د جوړولو عمومي قانونمندۍ راښیي.

کمونستي ټولنه د خپل تکامل په پړاوونو کي دوه پړاوونه وهي، چي یو د سوسیالیزم او بل د کمونیزم دی. دواړه پړاوونه، د ګډو مناسباتو درلودونکي دي، خو هر یو یې ځانته د خپلو ځانته جلا مناسباتو لرونکي هم دي. د سوسیالیزم تر واکمنۍ لاندي، داسي تولیدي مناسبات حاکم وي، چي د عالي کمونستي ټولني په پړاو کي به نه وي (لکه د توکو – پیسو مناسبات، د کار په اندازه ویش او نور) له بلي خوا څخه د کمونستي مناسباتو پر مهال، داسي تولیدي مناسبات منځ ته راځي او وده کوي، چي په سوسیالیستي ټولني کي به نه وي. پر دې اساس سوسیالیزم او کمونیزم، د هغو توپیرونو سره – سره چي لري یې؛ بیا هم یوه ټولنه ده، خو د تکامل په دوو پړاوونو کي. د سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد په

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم کي، هم د سوسياليزم او کمونيزم مشترکي ځانګړني او هم د سوسياليزم مشخصات راځي. سياسي اقتصاد سوسياليستي توليدي مناسبات د هغوی د خوځښت پر مهال ښيي او په کمونستي مناسباتو باندي د هغوی د اوښتون تګلاري روښانوي. دا کتاب که څه هم د اقتصاد د علم ټولو سوالونو ته ځواب نه وايي، خو بيا هم هڅه پکښې سوې ده، چي د سوسياليزم د سياسي اقتصاد پر اصلي مسايلو باندي رڼا واچوي او دا کار يې په شوروي اتحاد (د نړۍ لومړنۍ هيواد چي پرمختللی سوسياليزم پکښې حاکم سوی دی) کي د شته توليدي مناسباتو او د هغو د ودي په مثالونو راوړلو سره کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی،

د سوسیالیزم د اقتصادي سیستم

پیدایښت او وده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - ولي به خامخا پانګوالي په سوسیالیزم اوړي؟

۱ -د پانګوالي اقتصاد علم هڅه کوي، دا وښيي چې د پانګوالۍ اقتصاد نه له منځه تلونکی او تلپاتی دی. د دې سوال د سم ځواب لپاره باید هغه پروسې او پدیدې، چې د پانګوالي اقتصاد په دننه کې دي او وده کوي؛ تر څېړنې لاندې ونیسو.

مارکسیزم - لنینیزم موږ ته راښیي، چې په بلې ټولنې باندې، د یوې ټولنې اوښتون باید د خلګو په فکرونو، خیالونو او هیلو کې نه، بلکې د مادي تولیداتو په ودې او هغو اقتصادي قوانینو کې، چې دا تولیدات سمبالوي؛ وپلټو.

۲ – د مادي نعمتونو د تولید هر تاریخي شکل دوه لوري لرونکي اړیکي راښیي، چې د خلګو او طبیعت او د خلګو ترمنځ خپلمنځي اړیکي (ټولنیزي اړیکي) دي. لومړی اړخ یې تولیدي ځواکونه دي، چې په هغه کې د تولید وسایل (د کار اوزار) او د کار وړ کسان راځي. که چیري تاسي په پورته جملې کې ژور سوچ وکړئ؛ په دې به پوه سئ، چې د تولید وسایل تر هغه مهاله چې انسان پر هغو اغېزه ونه کړي [د کار په واسطه یې د تولید لپاره پر کار وانه چوي -ژ] په هیڅ درد نه خوړل کېږي. پر دې اساس، زیار ایستونکي اصلي تولیدي ځواکونه دي.

۳ – د تولید د ډول دوهم اړخ، د خلګو ترمنځ تولیدي مناسبات جوړوي. تولیدي مناسبات، د نورو طبیعي پدیدو په ډول، په خپل لومړني شکل کې نه دي پاتي سوي، بلکې تل د ودې په حال کې وي او د هغوی وده د ټولني د تولیدي ځوکونو له ودې سره تړلي دي. د تولید د دواړو ډولونو متقابله اغېزه، د تولیدي مناسباتو د مطابقت د قانون په واسطه، د تولیدي ځواکونو د ودې له کچې سره تاکل کېږي، چې دا قانون د کارل مارکس په وسیله کشف سوی دی. د دې قانون عیني ماهیت دادی، چې د هر تاریخي پړاو پر مهال، د تولیدي ځواکونو د تکامل سره باید د تولیدي مناسباتو ټاکل سوی شکل هم د هغه سره مطابقت ولري. که چیري دا مطابقت نه وي؛ د تولیدي ځواکونو وده د زړو سویو تولیدي مناسباتو له لاسه کرارېږي او وروسته درېږي. د دې قانون حکم همدا دی، چې پانګوالي به خامخا په سوسیالیزم بدلېږي.

د شلمي پېړۍ په لومړیو کې، د پانګوالي هیوادونو تولیدي ځواکونه داسي کچې ته رسیدلي ول، چې د بې وزلۍ او ناداری څخه د خلګو د خلاصون او د ټولني د ټولو غړو د ورځ تر بلي زیاتېدونکي هوسایني لپاره یې زمینه رامنځته کړې وه. تولیدي ځواکونو عام خصلت خپل کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو، ځکه د تولیداتو د بېلو - بېلو څانګو چې لسګونه ملیونه انسانانو کار پکښې کوئ؛ د پام وړ کچې ته زیات سوی وو، خو د تولید وسایل او د ټولنیز کار محصول د پانګوالو په خصوصي مالکیت کي وو.

د پانګوالۍ دا اساسي تضاد د دې لامل سو، چې تولیدات له دایمي کړکېچونو سره مخ سي. د بیو او بیکارۍ زیاتیدونکې کچه، چي تر ډېره یې ناسپین پوستي، ځوانان او نوي نسلونه ځپل؛ د پانګوالي د اقتصاد سره یو ځای ول. صنعتي جاسوسۍ او د خامو موادو او تولیداتو د بازارونو د خپلولو لپاره ګواښونکي سیالۍ د پانګوالۍ ځانګړني سوې او د وسله والو جګړو او امپریالیستي هیوادونو له لوري د پردیو هیوادونو د نیول کېدلو لامل سول.

د پانګوالو ډیوالي کیدل، د ملیونونو انسانانو بې رحمه ځبېښاک او د بیلابیلو ډولونو فسادونو او جنایتونو وده، د پانګوالي اقتصادي سیستم بدوالی لا ورپسي زیاتوی. د دغو ټولو تضادونو له منځه وړل یوازي د سوسیالیستي اقتصادي مناسباتو د را منځته کولو سره شوني دي.

۴ - پانګوالو، چي کلونه - کلونه یې د هغو محصولاتو زیاته اندازه برخه، چي د کارګرانو د زیار په وسیله تولید سوې وه، ځانته اخیستل؛ ځانته یې ډېري شتمنۍ موندلي دي. هغوی هغه لومړنۍ پانګه، چي د هغه پر بنسټ عصري صنعتي فابریکې او نني کرنیز فارمونه جوړ سول، ډېره موده وړاندي خپل کړي دي. ټول هغه څه چي دوی خپل کړي دي؛ باید د هغو کسانو سي، چي دا ټول ماشینونه، اوزار او محصولات یې د خپل زیار په واسطه تولید کړي. پر دې اساس، په ۱۹۱۷ کال کي د اکتوبر انقلاب، نه یوازي د سوسیالیزم پر لور د بشر رهبري کونکی دی، بلکې د عالي عدالت د حاکمیت سبب هم ګرځي.

۵ - د اکتوبر د انقلاب او دوهمي نړیوالي جګړې وروسته، اروپایي، آسیایي او امریکایي هیوادونه د سوسیالیزم پر خوا ولاړل او دا مهال سوسیالیزم د نړۍ پر ۱/۳ برخه حاکم دی. خو سوسیالیزم ته د هر هیواد د تګ شرایط جلا دي. هماغسي چي و . ا . لنین ویلي: «ټول ملتونه سوسیالیزم ته رسېږي، خو ټول په یوه شکل تر سوسیالیزم پوري نه سي تللای. هر ملت د ډموکراسۍ یو یا بل شکل، د پرولتاریا د دکتاتورۍ دا یا هغه شکل او د اوښتون د چټکوالي له کچې سره، سوسیالیزم ته د رسېدلو په لار کي تنوع او بیلابیلوالی رامنځته کوي.» د لنین ددا خبري ښه مصداق د سوسیالیستي هیوادونو سیاسي تاریخ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ - آیا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانګوالۍ له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ سي؟

۱ – دې سوال ته لنډ ځواب داسي دی: هو، کولای سي! اوس به وګورو، چي زموږ د تائید بنسټونه څه دي؟

۲ – سوسیالیزم ته اوښتون په بیلابیلو تاریخي شرایطو کي ترسره کیږي. که څه هم د نړۍ په ځینو هیوادونو کي په لوړه کچه د پانګوالۍ مناسبات سته، خو د نړۍ په ډیرو هیوادونو کي بیا پانګوالۍ تراوسه هیڅ وده نه ده کړې، یا یې لږ وده کړې ده. آیا د یادو هیوادونو ولسونه کولای سي، سیده سوسیالیزم ته ولاړ سي؟ یا لومړی باید د پانګوالۍ پړاو تېر کړي او بیا سوسیالیزم ته ولاړ سي؟

۳ – پانګوالي، د یو ځانګړي اقتصادي او ټولنیز نظام په ډول، د انساني ټولني د تکامل په لړ کي یو اړین پړاو دی، خو دا په دې مانا نه ده، چي ټول هیوادونه لومړی باید د دې نظام خوند وګوري او بیا د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. نن ورځ د ځمکي پر مخ داسي هیوادونه سته، چي د سوسیالیزم ودانۍ یې جوړه کړې ده، خو داسي هیوادونه بیا هم سته چي لاتراوسه هلته فیوډالي او قبیلوي مناسبات حاکم دي. د وروسته پاته هیوادونو لپاره د غیرپانګوالۍ لار، یا د سوسیالیستي لوري نیولو لار، سوسیالیزم ته لار باسي. سوسیالیستي لوری نیول، د یو هیواد د ودي داسي لار ده، چي هلته د پانګوالۍ مناسبات یا بیخي نه وي او یا د ډموکراتیکو اصلاحاتو پر مهال د ملي اقتصاد د پیاوړتیا لپاره ایستل سوې وي. سوسیالیستي لوري نیولو ته، سوسیالیستي لار نه سو ویلای، خو دا لار سوسیالیستي اوښتونونو ته لار پرانیزي. پر دې بنسټ، سوسیالیستي لوری نیول، په راتلونکي کي یو هیواد د سوسیالیزم د جوړولو خواته بیایي.

۴ – د امپریالیزم د کمزورۍ په شرایطو کي، هر هیواد پرته له دې چي د ودي په کوم حالت کي دی؛ کولای سي د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. دا چاره، د ټولنیزو او اقتصادي بدلونونو د منځ ته راوړلو لامل کیږي، **پر دې بنسټ اړینه ده، چي په هر هیواد کي د سوسیالیزم د ودي او حاکمیت عمومي قانونمندۍ او تاریخي ځانګړتیاوي په پام کي ونیول سي.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – تجربو ښودلې، چې د کمونستانو له واک ته رسیدو وروسته، یو هیواد کولای سي. د ټولنیز او اقتصادي تکامل د یوه یا څو پړاوونو تېرولو پرته، سیده د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. د علمي کمونیزم بنسټ ایښودونکو، د سوسیالیزم پر لور د ځینو هیوادونو د لنډې لاري په اړه، علمي استدلال کړی دی او هم یې د سوسیالیستي لوري نیولو پر خوا، د هیوادونو د ودي عمومي قانونمندۍ ښودلي دي.

۶ – د دې لنډې لاري لومړنی حتمي شرط په یوه یا څو صنعتي هیوادونو کي، د سوسیالیستي انقلاب بریا ده. انگلز په دې اړه لیکلي: «کله چي وروسته پاته هیوادونه وگوري، چي څه ډول کولای سو د ننني صنایعو تولیدي ځواکونه د عامي شتمنۍ په ډول، د ټولي ټولني په چوپړ کي د یو کُل په توگه پر کار واچوو؛ یوازي هغه مهال وروسته پاته هیوادونه کولای سي د ودي دا لنډې لاري ته مخه کړي.» انگلز، دې ټکي ته هم اشاره کوي، چي د داسي لاري شونتیا د ټولو هغو هیوادونو لپاره ده، چي د پانگوالۍ څخه وړاندي پړاو کي دي.

۷ – د وروسته پاته هیوادونو په واسطه، د سوسیالیزم د جوړولو تاریخي تجربو د یادو څرگندونو پخلی کړی دی. په شوروي اتحاد، منځنۍ آسیا او نوري نړۍ کي ډیر هیوادونه د پانگوالۍ د پړاو له تېرولو پرته سوسیالیزم ته رسیدلي دي. دغه راز، د سایبریا او لیري ختیځ ځیني ولسونو د لومړني کمون نظام څخه سیده سوسیالیزم ته تللي. هغو ولسونو، د نورو وړونو سوسیالیستي هیوادونو په همکارۍ، د سوسیالیزم کلک مادي او تخنیکي بنسټونه ایښي او د هغو مطابق تولیدي مناسبات یې رامنځته کړي دي.

د بېلگي په ډول، د مغولستان د خلگو جمهوریت د پانگوالۍ دورې تېرولو پرته، له فیوډالیزم څخه سوسیالیزم ته ولاړی. د مغولستان خلگو د تولیدي ځواکونو د لا زیات پرمختگ او ټولنیزو او اقتصادي سمونونو په راوستلو سره، فیوډالي مناسبات په سوسیالیستي مناسباتو بدل کړي دي. په دې ډول، مغولستان په څلورو لسیزو کي د سلگونو کلونو لار وهلې ده.

۸ – د سوسیالیستي هیوادونو د منځته راتلو سره، سوسیالیزم ته د نورو هیوادونو د اوښتون چاره هم آسانه کیږي. د وروسته پاته اقتصادونو درلودونکي هیوادونه کولای سي، د سوسیالیستي هیوادونو له ارزښتناکو تجربو څخه گټه واخلي، تولیدي ځواکونو ته وده ورکړي او د استعمار د دوران وروسته پاته توب له منځه یوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ – سوسیالیزم ته اوښتون په بیلابیلو شکلونو کي ترسره کیږي. هر هیواد خپلي ملي او تاریخي ځانګړني لري، چي د تولیدي ځواکونو د ودي او تولیدي مناسباتو د څرنګوالي په واسطه ټاکل کیږي.
۱۰ – یوازي سوسیالیزم کولای سي د تولیداتو چټکه او سیده وده را منځته کړي، د زیار ایستونکو ورځ تر بلي زیاتیدونکي مادي او فرهنګي اړتیاوي ورپوره کړي او بشریت د هغو بې حسابه رنځونو څخه، چي پانګوالی ور په برخه کړي دي؛ وساتي.

۳ – په اوښتوني پړاو کي، د سوسیالیستي سمونونو میتودونه او شکلونه کوم دي؟

۱ – د سوسیالیزم د ودانۍ بریاوي، تر ډیره، په دې پوري اړه لري، چي په یادو هیوادونو کي د اوښتون کوم شکلونه، میتودونه او کچي کارېږي؟ د نورو سوسیالیستي هیوادونو د تجربو ته پام نه کول د دې لامل کېږي، چي د سوسیالیزم د ودانۍ عمومي قانونمندۍ تر پښو لاندي سي او د میتودونو په ټاکلو کي تېروتني وسي. پر دې بنسټ، هم د خپل هیواد د ځانګړتیاوو په پام کي نه نیول او هم د نورو هیوادونو ړوند تقلید؛ دواړه زیانمنونکي دي.
۲ – د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو یو ډېر اړین قانون، د اړوند هیواد د اقتصادي ودي کچه ده. له هغه ځایه، چي پانګوالي په ټولو هیوادونو کي په یوه کچه وده نه کوي او هر هیواد په خپله کچه پرمختګ کوي؛ نو د نورو هیوادونو سره یې د ودي په کچه کي توپیر هم وي. دا کچه پر سوسیالیستي سمونونو باندي ډیره اغېزه کوي. د یوه هیواد د اقتصادي ودي کچه، په وروستي تحلیل کي د هغه هیواد د تولیدي ځواکونو د کچي له مخي ټاکل کیږي. په هغو هیوادونو کي چي تولیدي ځواکونو وده نه وي کړې؛ له پانګوالۍ څخه مخکي مناسبات هلته حاکم دي، دا مناسبات د تولیدي ځواکونو وده کراروي او د زیار ایستونکو لاس ته د دولتي ځواک د لویدلو سره د سوسیالیستي سمونونو مخته وړل، له ستونزو سره مخ کوي. په داسي هیوادونو کي، سوسیالیزم ته اوښتون په اقتصاد، سیاست، ایډیالوژۍ، فرهنګ او ټولنیزو ژوندانه په نورو برخو کي، ډېر ژور او بنسټیز بدلونونه غواړي.[۱] په داسي هیوادونو کي د تولیدي ځواکونو او تولیدي مناسباتو د مطلوب حالت او موجود حالت ترمنځ واټن خورا ډېر

[۱]- زموږ ګران هیواد افغانستان هم د شدید تاریخي وروسته پاته توب، استعمارونو او نورو عواملو له کبله په ورته حالت کي دی او د سوسیالیزم ودانۍ جوړولو لپاره په پاکو لاسونو، ګرم زړه او سړو ماغزو ډېر ژور، دقیق، سنجېدلی او له هوډ او ځیرکتیا سره مل کار او زیار غواړي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، خو په پرمختللو پانګوالي هیوادونو کي د تولیدي ځواکونو زیاته وده د سوسیالیستي سمونونو چاره آسانه کوي.

۳ – د نړۍ د لومړني سوسیالیستي دولت جوړونکي و. ا . لنین وړاندوینه کړې وه، چي که څه هم په پرمختللو ټولنو کي د سوسیالیستي انقلاب پیل به، نسبت وروسته پاته هیوادونو ته ستونزمن وي، خو د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول بیا پکښې آسانه دي. د اقتصاد د ودي لوړه کچه له دې سببه د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول آسانوي، چي پیاوړې مادي بېخبناء له وړاندي را منځته شوې او خلګ د ماشیني تولیداتو سره بلد وي. ورسره هممهاله پراختیا موندلې پانګوالي، په ټولنه کي د سوسیالیستي سمونونو رامنځته کول پیچلي کوي. د خصوصي مالکیت د تفکر ډول چي بورژوازي یې تبلیغوي؛ د خلګو په اذهانو او فکرونو کي ډیري ریښې کړي وي. نو پر دې بنسټ، که د سوسیالیستي سمونونو لپاره یوازي د تولیدي ځواکونو د ودي کچه په پام کي نیسو؛ بیا به مو هم تېروتنه کړې وي.

۴ – همدارنګه د سمونونو د چټکتیا د کچي په ټاکلو کي بیلابیل عوامل اغېزه کوي. هر ډول بېړه، بېځایه تلوار او د سمبالولو له هغو شکلونو څخه ګټه اخیستنه، چي د هغو شرایط لا تراوسه برابر سوي نه وي؛ نه یوازي دا چي په ټولنه کي سوسیالیستي اوښتونونه نه چټکوي؛ بلکې د هغوی کراریدلو لامل ګرځي. په ځانګړي ډول، عام اقتصاد ته د کوچنیو خصوصي ملکیتونو په ادغامولو کي بېړه، د سوسیالیزم ودانۍ ته خورا ډېر زیان رسوي.

۵ – د سوسیالیستي بدلونونو د سم شکل او همغږۍ د ټاکلو لپاره باید د دغو دوو عواملو ترمنځ نه شلېدونکې اړیکه په پام کي ونیول سي. د شکلونو او کړنلارو سمه ټاکنه د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو کچه چټکوي او ناسمه ټاکنه بیا په لار کي ستونزي جوړوي. د بېلګي په ډول، که هر مهال په کرنه کي، سوسیالیستي سمونونه د تولید د وسایلو د اشتراکي کولو د مخکیني شکلونو څخه له ګټي اخیستني (د ځمکي د یوځایي کرني لپاره رضاکاره خلګ، د کاري تعاون ډلي او نور) پرته پیل سي، دا چاره ډیر کروندګر له اشتراکي اقتصاد څخه لیري کوي، د سوسیالیستي بدلونونو کچه کراروي او د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره لا زیات وخت ته اړتیا پیدا کوي.

۶ – له پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته د اوښتون موده، یوازي د یو هیواد د اقتصادي ودي د کچي له مخي نه ټاکل کیږي، بلکې ډېرو نورو سیاسي، تاریخي او نړیوالو عواملو سره هم تړلي دي. د بېلګي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډول، په شوروي اتحاد کي د خلگو د حاکمیت له ټینگیدو څخه بیا د کرنیزو تولیداتو تر کوپراتیفي کولو پوري ۱۷ کلونه تېر سول، په داسي حال کي چي په مغولستان کي يې بیا ۳۸ کاله وخت ونیوئ، خو په نورو سوسیالیستي هیوادونو کي بیا دا موده لږ ول، لکه په بلغاریا کي يې ۱۴ کاله، د آلمان په ډموکراټیک جمهوریت کي ۱۱ کاله، په چکوسلواکیا کي ۱۲ کاله او د کوریا د خلگو په ډموکراټیک جمهوریت کي يې ۱۳ کاله ونیول. تاسي پام وکړئ، چي دا زماني توپیرونه څومره ډیر دي.

۷ – باید یادونه وکړو، چي په نورو هیوادونو کي د سوسیالیزم بریا، له پانگوالۍ څخه سوسیالیزم ته د وروسته پاته یا گاونډیو هیوادونو د اوښتون موده هم را کموي. اټکل سته، چي په راتلونکي کي سوسیالیزم ته تلونکي نور هیوادونه به لا نوري بیلابیلي او ډول – ډول تگلاري او میتودونه وکاروي او د سوسیالیزم د ودانی په جوړولو کي به بیلابیل والی راولي.

۴ – پانگوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوړي؟

۱ – په سوسیالیستي مالکیت باندي د پانگوالي مالکیت اړول، د زیارایستونکو د سیاسي واکمنۍ له ټینگېدو سره منځته راتلای سي. دا چاره، د عام مالکیت د رامنځته کولو لپاره تر ټولو اړین شرط دی.

۲ – هماغسي چي د زیارایستونکو لپاره د سیاسي واک اخیستلو لاري – چاري بیلابېلي دي، هماغسي په ټولنیز مالکیت باندي د خصوصي مالکیت اړولو شکلونه او تگلاري هم جلا دي. دلته به د تولید د وسایلو د ټولنیز کولو عمومي قانونمندۍ او اصول وڅیړو، چي د ټولو سوسیالیزم جوړونکو هیوادونو لپاره اړین دي.

۳ – د طبقاتي ځواکونو تناسب، اقتصادي وضعیت او د زیارایستونکو د واکمنۍ له لوري، د انقلابي گامونو د اخیستلو پر وړاندي، د پانگوالۍ د غبرگون څرنگوالی په دې برخه کي تر ټولو اغیزناک دي. که پانگوال د انقلابي تدابیرو پر وړاندي ټینگ مقاومت کوي، هغه مهال زیار ایستونکي اړ دي، د تولید وسایل په تلوار سره ملي کړي او دا کار د مالکیت د ضبطولو شکل ځانته اخلي، خو که د پانگوالۍ مقاومت شدید نه وو، هغه مهال د ملي کولو لړۍ باید په کراري سره مخته ولاړه سي. په ځانگړو تاریخي شرایطو کي، چي ملي پانگوالي، د امپریالیزم پر وړاندي مبارزې کي له ډموکراټیکي جبهې سره یو ځای کیږي، د دې شونتیا رامنځته کیږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي پانګوالي مالکيت بايد په پراويز ډول او د دولتي پانګوالۍ په مرسته، په سوسياليستي مالکيت باندي بدل سي. په دې شرايطو کي اړينه ده، چي توليدي موسسې، ټرانسپورټ او د توليد نور وسايل، سوسياليستي دولت له پانګوالو څخه رانيسي.

۴ – دا ټکی بايد هېر نه کړو، چي د پانګوالۍ شتمني يو ډول نه دي، بلکې په بېلابېلو شکلونو کي، لکه دولتي مالکيت، انحصاري – دولتي مالکيت، انحصاري مالکيت او د توليد پر وسايلو باندي لوی او منځنی خصوصي مالکيت په شکلونو کي سته. زيار ايستونکي د ملي کولو پر مهال هر شکل ته په جلا ډول سره پام کوي. د بېلګي په ډول، که د دولتي انحصاراتو او کوچنۍ پانګوالۍ، د مالکيت د خصوصي کولو پرمهال يو ډول ميتودونو څخه ګټه واخيستل سي؛ تېروتنه به وي.

۵ – د پانګوالۍ بېلابيلي موسسې، د توليداتو د تمرکز له اړخه يو له بله جلا دي. د سوسياليستي مالکيت د جوړولو پر مهال دا توپيرونو ته بايد پام وسي. د بېلګي په ډول، د پانګوالۍ په کوچنيو موسساتو کي چي د کارګرانو شمېر يې ډېر نه دی؛ په ځانګړي ډول بيا په هغو ځانګو کي چي د توليداتو زياته برخه په هغو کوچنيو موسسو کي توليد کيږي، د ملي کولو د لړۍ پر مهال تلوار او بېړه، د توليدي ځواکونو د ودي کچه کرارولای سي. حتی په ځيني مواردو کي، چي په هيواد کي دننه او په نړيواله کچه د طبقاتي ځواکونو تناسب سم نه وي؛ دا ډول بېړه کولای سي، د زيار ايستونکو سياسي برياوي هم له منځه يوسي.

٦ – له خصوصي توليدي موسسو څخه، د سوسياليزم د ودانۍ لپاره ګټي اخيستني کي، لومړی پړاو کېدلای سي، کارګري کنټرول وي. کارګري کنټرول د پانګوالۍ فعاليت داسي تنظيموي، چي توليدات تر ډېره پوري د زيار ايستونکو د ګټو تابع سي. د پانګوالي موسسو زيار ايستونکي د کارګري کنټرول په واسطه، د کار د مولديت د زياتولي، توليداتو د تکامل، د محصولاتو د بيي د ټيټوالي او نورو کارونو لپاره هڅه کوي. کارګري کنټرول په ټولو هغو هيوادونو کي، چي د سوسياليزم لار يې په مخه کړې وي؛ په لږ و ډېره کچه حاکم کيږي.

۷ – له پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته د اوښتون تر ټولو مهم شکل، چي په ټولو هغو هيوادونو کي، چي له پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته تللي دي؛ دود هم دی، د «دولتي پانګوالۍ» اقتصادي سيستم دی. دا سيستم د توليد پر وسايلو د دوه ډوله مالکيت رامنځته کونکی دی، هم عام دولتي مالکيت او هم خصوصي پانګوالي مالکيت. سوسياليزم ته د اوښتون په انتقالي پړاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي، د دولتي پانګوالۍ سیسټم، د پانګوالي اقتصاد عناصر (چي فعالیت ته يې په هیواد کي اجازه ورکول کېږي) د سوسیالیزم په ګټه تنظیم او کنټرولوي او له هغه څخه ګټه اخلي. د دولتي پانګوالۍ په سیسټم کي د و . ا . لنین له قوله: «داسي اقتصادي سیاست عملي کېږي، چي پانګوالي ونه سي کړای، له هغه چوکاټ او شرایطو څخه چي پرولتاريا ورته ټاکلي دي؛ پښه واړوي.»[٢]

٨ – د اروپا په سوسیالیستي هیوادونو کي د ملي کولو لړۍ، د لويو انحصاري ملکیتونو د سوسیالیستي کولو سره پیل سول، چي د نازیانو سره يې فعاله همکاري کړې وه. د لويو انحصاري ملکیتونو د ملي کولو په لړ کي هغوی ته هیڅ ډول جبران ورنه کول سو.

٩ – د منځنۍ پانګوالۍ د ملکیتونو د ملي کولو پر مهال، د دولتي قوانینو سره سم باید د هغه ټوله بیه یا یوه برخه يې مالکینو ته ورکول سي. په ډېرو اروپايي سوسیالیستي هیوادونو لکه بلغاریا، چکسلواکیا، پولنډ او آلمان په ډموکراټیک جمهوریت کي، پانګوالي موسسې په داسي ډول ملي سولې، چي پخوانیو خاوندانو ته يې د دولتي پورونو پاڼي ورکول سوې. د پورونو د پاڼو په ورکولو سره پخوانیو خاوندانو ته يې په کلني ډول د موسسې د ټولي بیې څخه ٣٪ - ٦٪ ورکول کیدلې. کېدلای سوای، د پور پاڼي په میراث پاتي سي، خو خاوندانو يې پر بل چا باندي خرڅولای نسوای. داسي څوک ول هم نه، چي دا پاڼي رانیسي.

١٠ – د سوسیالیستي مالکیت رامنځته کول یوازي د لويو ځمکوالو او پانګوالو څخه د مالکیت ضبطول نه دي. دا ګامونه یوازي لومړني پړاوونه دي او د هغه په دوام د تولید هغه وسایل، چي د زیار ایستونکو لاس ته لویدلي دي، د لا ښې ودي او تکامل لپاره، د ملي اقتصاد د پلان سوي تنظیم سره پر کار اچول کیږي. دا ټولي دندي ډېر دقیق او نه ستړی کېدونکي زیار غواړي.

۵ - کروندګر څنګه د سوسیالیزم په لار کي ګامونه ایږدي؟

[٢]- په دې اړوند، زموږ په عصر کي تر ټولو ښې بیلګې د چین او ویتنام د خلقي جمهوریتونو دي. دغو دواړو هیوادونو، د کمونستو ګوندونو تر حاکمیت لاندي، سوسیالیزم ته په اوښتوني پړاو کي، د پانګوالۍ عناصر په ډېر بریالیتوب سره، د فیوډالي وروسته پاته توب د له منځه وړلو او سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره، د اړیني تخنیکي ودي او تولیدي ځواکونو د تکامل په موخه پر کار اچولي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا موضوع د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو ډیر پیچلی کار دی.

۱ – په ډیرو هیوادونو کې د کروندګرو طبقه د پام وړ شمیر، یا تر ټولو ډیر کار ځواک جوړوي. د کارګري طبقې په پلویتوب باندي له کروندګري طبقې سره د یووالي پرته، د سوسیالیزم بریا ناشونې ده. پر دې اساس، په هر هیواد کې د سوسیالیزم بریا په دې پوري تړلې ده، چي کوم شمیر کروندګر د سوسیالیزم له پروسې سره یو ځای سوي دي.

۲ – د سوسیالیزم پر لور د کروندګرو لار، د کارګرانو د لاري په نسبت توپیر کوي. علت یې هم دادی، چي د پانګوالي مناسباتو په حاکمیت کې، د کروندګرو اقتصادي او سیاسي حالت د کارګرانو په نسبت توپیر کوي. کروندګر، د کوچنیو خصوصي ملکیتونو درلودونکي دي، خو مالکیت یې بیا پر خپل شخصي کار او زیار ولاړ دی. پر دې اساس، د کروندګرو کوچنی خصوصي مالکیت نه سو کولای، د پانګوالو د مالکیت په ډول ضبط کړو. سوسیالیستي مالکیت ته، د خصوصي کروندګرو د مالکیت اړول، یوه اوږده لړۍ ده، چي یو شمیر اوښتونکي ګامونه غواړي. و . ا . لنین ویلي وه: «د کوچنیو بزګري اقتصادونو څخه نه سو کولای، یوه پلا لویه کرنیزه موسسه جوړه کړو. ناشونې ده، هغه کرنیزي چاري، چي تراوسه په نامنظم ډول سرته رسیدلې، یوه پلا عام او اشتراکي وګرځي او ځانته د لویو تولیداتو شکل واخلي.»

۴ – د سوسیالیزم ودانۍ ته د کروندګرو د خپلولو اصلي ځانګړنه په دې کي ده، چي دوی د تولید شخصي وسایل په خپله خوښه، د یوځایي تولید موسساتو ته وروړي، خو د دغو موسساتو سره د دوی په خپله خوښه یو ځای کیدل په دې مانا نه دي، چي ګواکي کروندګرو د سوسیالیزم لار په مخه کړې ده. د بېلګې په ډول، په شوروي اتحاد کي سوسیالیستي دولت، د هغو نویو تاسیس سویو موسساتو څخه چي «کالخوز» نومیدل، هر اړخیز مالي، کریډیټي، تخنیکي او سازماني ملاتړ کوي، چي دا چاره د کالخوزي نظام د ټینګیدلو سبب کیږي.

۵ – د کروندګرو پخوانی فکري ډول، چي غواړي پر خپلو وسایلو باندي په خپلو ځمکو کي کار وکړي، د دې خنډ ګرځي، چي د کرنې اشتراکي کولو ته مخه کړي. ملګری و . ا . لنین په دې اړه یادونه کوي: « په تلوار او د بهرني حکمونو او فرمانونو سره د کرنیز اقتصاد بدلول، ډیر بېځایه فکر دی... د کروندګرو ملیوني ملکیتونو تر اغیزې لاندي راوستل، یوازي په پراویز ډول، په ډیر احتیاط او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بریالیو موډلونو په وړاندي کولو سره شوني دي، ځکه کروندګر ډېر ربښتیا لیدونکي او د پخوانیو ځمکنیو اقتصادونو سره تړلي دي او یوازي د توصیو او لارښوونو سره، د اړینو بدلونونو راوستلو ته زړه نه ښه کوي.»

پر دې بنسټ کروندګر یوازي په پراویز ډول، د تولیداتو په کوپراتیفي کولو سره، د رضاکارۍ له اصل سره یو ځای، په دې شرط چي خپلي مادي ګټي هم پکښې ویني؛ د سوسیالیزم خواته د اوښتون پر لار ګام ایږدي.

٦ – د کروندګرو اړوند دا حللاره په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کي تر سترګو کیږي. په هغو ځایونو کي کرنیز اقتصادونه په خپله خوښه، له کوپراتیفونو سره یو ځای سوي دي. دولتي کرنیز موسسات یوازي په هغه ځای کي جوړېږي، چي هلته د کروندګرو کوچني مالکیتونه او ځمکي نه وي او د داسي موسساتو جوړول د کروندګرو د اقتصادي زیان لامل نه سي، **خو د کوپراتیفي کولو لړۍ هم په هر هیواد کي ځانته جلا شکلونه او میتودونه لري، چي د اړوند هیواد د تاریخي، ملي او فرهنګي ځانګړتیاوو څخه سرچینه اخلي.**[۳]

٦ – سوسیالیستي ټولنه کوم پړاوونه تیروي؟

١ – سوسیالیزم، چي د کمونستي ټولني لومړی پړاو دی؛ اوږد تاریخي مزل غواړي. په دا موده کي سوسیالیزم ځانګړي ټولنیزي، اقتصادي او تاریخي دندي ترسره کوي، چي د کمونستي ټولني د جوړولو لپاره ور سپارل سوي دي. په شوروي اتحاد کي، د اکټوبر د سوسیالیستي انقلاب له بریا سره د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول پیل سول، چي د دېرشمي لسیزي په پیل کي یې عمومي سوسیالیستي ټولنه رامنځته کړای سوه.

[۳] - د کرني د کوپراتیفي کولو، تعاوني کولو او اشتراکي کولو څخه غایي موخه داده، چي لوی کرنیز واحدونه رامنځته سي او په هغو کرنیزو واحدونو کي د عالي تخنیک او ماشینرۍ څخه په ګټي اخیستني، کرنیز تولیدات په کمي او کیفي ډول تکامل وکړي او د کروندګرو د ژوندانه او هوسایني کچه لوړه سي. په کوچنیو ځمکنیو ملکیتونو کي، له کرنیز تخنیک څخه ګټه اخیستنه او د تولیداتو د زیاتوالي سره د کروندګرو د ژوندانه ښه کېدل هغومره اقتصادي او تولیدي ګټورتوب او اغیزمنتوب نه لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو په اړه، یو شمېر داسي پوښتني کیږي، چي څه وخت پوهیدلای سو، نور په یو هیواد کي، د سوسیالیستي ټولني ودانۍ جوړه سوې ده؟ یا د پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته اوښتون څومره موده غواړي؟ ولي موږ وایو، چي په دې هیواد کي سوسیالیزم جوړ سوی دی، په داسي حال کي چي هغه هیواد لا د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو په پړاو کي وي؟ یادو پوښتنو ته سم ځوابونه هغه مهال ورکولای سو، چي د یو ټاکلي پړاو د پوره کولو، چي یو هیواد یې پوره کوي، یا د سوسیالیزم د جوړولو په لار کي، د بیلابیلو هیوادونو توپیریز وضاحت ورکړو.

۳ – د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول، په اقتصاد، سیاست او ایډیالوژۍ کي د یو شمېر پېچلو دندو ترسره کول غواړي. دا دندي، په مادي، تخنیکي، ټولنیزو، اقتصادي، سیاسي او فرهنګي برخو کي د اوښتونونو او بدلونونو راوستل دي. د دغو بدلونونو په پایله کي ځېښناکګر طبقات له منځه ځي، استثمار پای ته رسیږي او د کارګرانو، بزګرانو او روښانفکرانو په ژوندانه کي د پام وړ ښه والی راځي. د ټولني او وګړو ترمنځ مناسبات د همکارۍ او ملګرتیا شکل اخلي.

۴ – د انتقالي پړاو له پای ته رسېدلو سره، د هغې ټولني په بنسټونو کي د سوسیالیزم جوړولو چاري پیل کیږي. د سوسیالیستي مناسباتو تخنیکي او مادي بنسټونه وده کوي او پرمختللې سوسیالیستي ټولنه جوړیږي. په شوروي اتحاد کي د پرمختللي سوسیالیزم جوړول، د شلمي پېړۍ د دیرشمي لسیزي له پای څخه پیل او د شپېتمو کلونو تر پیل پوري وخت ونیوئ.[٤]

۵ – سوسیالیستي انقلابونه، په بیلابیلو هغو هیوادونو کي، چي د ودي بیلابیله کچه لري؛ سرته رسیږي. پر دې اساس په یادو هیوادونو کي د مولدیت، هوسایني او فرهنګ کچه هم یوه نه وي. د پانګوالۍ ځانګړنه داده، چي د بیلابیلو هیوادونو ترمنځ په اقتصادي کچه کي خورا زیات توپیرونه وي. د سوسیالیزم بریا په یوه هیواد کي، د پیاوړي مادي او تخنیکي بنسټونو د جوړولو په مانا دي!

٦ – د هیواد د سوسیالیستي کولو پر مهال، د ملي اقتصاد ټولي برخي د یو واحدي اقتصادي - ماشیني ټولګي په ډول سره یو ځای کیږي. په اقتصاد کي د بریښنایي کولو چاري چټکي وي او هڅه کیږي، د

---

[٤] ـ دا پړاو په چین کي، له ۱۹۷۹ څخه پیل سوی او اټکل کیږي، چي تر ۲۰۴۹ کال پوري به وخت نیسي. په ویتنام کي هم له ۱۹۸۰ څخه پیل سوي او تر ۲۰۴۵ کال پوري به دوام وکړي، خو د نړیوالو سوسیالیستي قدرتونو د شتون او پانګوالۍ د ګواښونو د لړوالي پر مهال، دا کار په یوې لسیزي کي هم کېدلای سي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تولیداتو د تکامل او خلګو د هوساینې لپاره د ټکنالوژۍ تر ټولو وروستۍ لاسته راوړني پر کار ولوېږي او د خلګو د ورځ تر بلې زیاتیدونکو مادي او فرهنګي اړتیاوو د پوره کولو لپاره، په پلان سوي ډول سمبال سي. د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره د وړونو سوسیالیستي هیوادونو همکارۍ او ملاتړ ته هم اړتیا ده.

۷ – د سوسیالیزم بریا، په سوسیالیستي مناسباتو باندي د پانګوالي مناسباتو د اوښتون او د ملي اقتصاد په ټولو برخو کي د عام اقتصاد د حاکمیت په مانا ده.

۸ – د سوسیالیستي اقتصاد د رامنځته کولو سره، په ټولنه کي نوي جوړښتونه منځ ته راځي او د ځېښاکګرو طبقاتو پر ځای، د کارګرانو او بزګرانو او روښانفکرانو ملګري طبقات را منځته کیږي.

۹ – د سوسیالیزم بریا، د فعاله پلان سوي ملي اقتصاد، چي د کار په اندازه ویش پکښي ترسره کیږي؛ د را منځته کیدلو په معنا دی. دغه راز، د سوسیالیزم بریا، ډیري نوري پیچلي دندي لکه د ښار او کلي ترمنځ د توپیرونو او د جسمي کار او ذهني کار ترمنځ د توپیرونو له منځه وړل هم غواړي.

۱۰ – د سوسیالیزم د بریا تر ټولو اړین شرط، د فرهنګي انقلاب بریالیتوب دی. سوسیالیستي ټولنه د ټولو زیار ایستونکو په ګټه وده کوي، او نه یوازي د مادي اړتیاوو د پوره کیدلو لوړه کچه رامنځته کوي، بلکې یو عالي ټولنیز سوسیالیستي فرهنګ هم ورسره را منځته کیږي. فرهنګي انقلاب د زیار ایستونکو د ګټو ځواب ویونکی دی او په ورته وخت کي د تولیداتو د ښې ودي سره هم مرسته کوي، ځکه لوی ماشیني تولیدات د عالي تحصیلاتو درلودونکي کارکونکي او کارپوهان غواړي. د فرهنګي انقلاب په لړ کي، د بیسوادۍ له منځه وړل، د زده کړو د کچي لوړول او ټولو ته د مسلکي او تخنیکي زده کړو ورکول اړین دي.

۱۱ – د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو ټولي برخي له یو بل سره ډیر تړاوونه لري. د بېلګي په ډول، د سوسیالیزم د مادي او تخنیکي بېخبناء را منځته کول، د فرهنګي انقلاب د مخته وړلو زمینه برابروي. فرهنګي انقلاب بیا خپله د سوسیالیزم مادي او تخنیکي ودانۍ د جوړولو کار چټکوي، خو هره دا لړۍ په خپلواک ډول مخته ځي او کېدلای سي له بلي لړۍ څخه مخکي یا شاته وي، خو د سوسیالیزم د بریا لپاره بیا هم د ټولو بدلونونو راتلل اړین دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲ – د سوسیالیزم بریا، د هر ډول ملي، طبقاتي، نژادي او سیاسي ظلمونو څخه د زیار ایستونکو د خلاصون او عمومي – ټولنیزي شتمنۍ د را منځته کولو په معنا دی. د همدغو ځانګړنو له مخي، په یوه هیواد کي د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو کچه ټاکل کیږي.

۱۳ – پورته یاد سوي ټول پړاوونه د تاریخ د جبر برخي دي او د هر هغه هیواد لپاره چي د سوسیالیزم پر لور یې ګام ایښی وي؛ اړین ګڼل کیږي.

ټول نوي سوسیالیستي سوي هیوادونه، د سوسیالیزم انتقالي او اوښتوني پړاو تېرولو ته اړتیا لري، چي د هغه په لړ کي پخوانۍ ټولنه په نوي ټولني بدلېږي.

۱۴ – پرمختللي سوسیالیزم ته اوښتون بیا، د ټولنیزو مناسباتو د لا ښې او زیاتي ودي په معنا دی. د پرمختللي سوسیالیزم په شرایطو کي، تولیدي ځواکونه او تولیدي مناسبات ډیري لوړي کچي ته رسیږي، چي د مخکینیو پړاوونو په نسبت د نویو کمي او کیفي ځانګړنو درلودونکي وي.

۷ – د پرمختللي سوسیالیستي ټولني ځانګړني کومي دي؟

۱ – پرمختللې سوسیالیستي ټولنه یو لړ ښکاره ځانګړني لري، چي د سوسیالیستي ټولني د ودي له نورو پړاوونو سره توپیر کوي. **څه ډول چي پورته مو یادونه وکړل، د پرمختللي سوسیالیستي ټولني تر ټولو څرګنده نښه داده، چي عالي تخنیکي وسایل، مادي هوساینه او ټولنیز – انساني فرهنګ ولري**.

۲ – پرمختللې سوسیالیستي ټولنه، کمونیزم ته د اوښتون په لار کي یو قانونمند پړاو دی، تر څو په هغه پړاو کي بیا «هر چاته د خپل اړتیا په اندازه» اصل پر ځای سي او هغه پړاو ته د رسیدلو لپاره مادي او فرهنګي زمینه برابره کړي.

۳ –د تولیدي ځواکونو د ودي له کیفي کچي (په عالي تخنیک سره سمبالیدل) سره په ټولنه کي د دې شونتیا را منځته کیږي، تر څو هغه دندي، چي د ځانګړتیا او کچي له اړخه ډیري پیچلي وي؛ ترسره کړای سي. په دې لړ کي دخلګو د مادي هوسایني او فرهنګي کچي لوړوالی تر ټولو زیات لومړیتوب لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د پرمختللي سوساليستي ټولني مادي او تخنيکي بنسټونه په هر اړخيز ډول وده کوي. که د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو پر مهال نه هڅه وسي؛ د نړيوال سوسياليستي کار د ويش سره لا نه پرمختگونه رامنځته کيدلای سي.

۵ – د شوروي اتحاد په ملي اقتصاد کي، د تخينکي پرمختګ ټاکونکي څانګي لکه برېښنا، کيمياوي او پټروشيمي صنايع ماشين جوړوني او اوزار جوړوني تر پخوا زياته وده کړې ده او ددا برخو سره يو ځای، کرنه هم ميکانيزه سوې ده. په سوسياليستي ټولني کي د تخنيک دوامداره تکامل او نوښت ته اړتيا ده او په نبه ډول سره زمينه ورته برابرېږي.

٦ – په شوروي اتحاد کي پرمختللي سوسياليزم ته اوښتون، د زيار ايستونکو د زده کړي او فرهنګ په کچي پوري اړه لري، د بېلګي په ډول، په ۱۹۳۹ کال کي، د ښاري اوسيدونکو څخه يوازي ۲۴،۴٪ عالي او منځني تحصيلات درلودل او په کليو کي بيا دا شمېر ٦،۳٪ وو. په داسي حال کي چي په ۱۹۸۲ کال کي ۸۸٪ ښاري زيارايستونکو عالي او منځني تحصيلات درلودل او دا کچه بيا په کليو کي ۷٦٪ ته پورته سول. دا ارقام په دې مانا دي، چي د سوسياليزم په لومړني پړاو کي، لږو خلګو عالي او منځنۍ زده کړي درلودې، خو د پرمختللي سوسياليزم په پړاو کي اکثريت خلګو عالي او منځنۍ زده کړي کړي وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - شکل

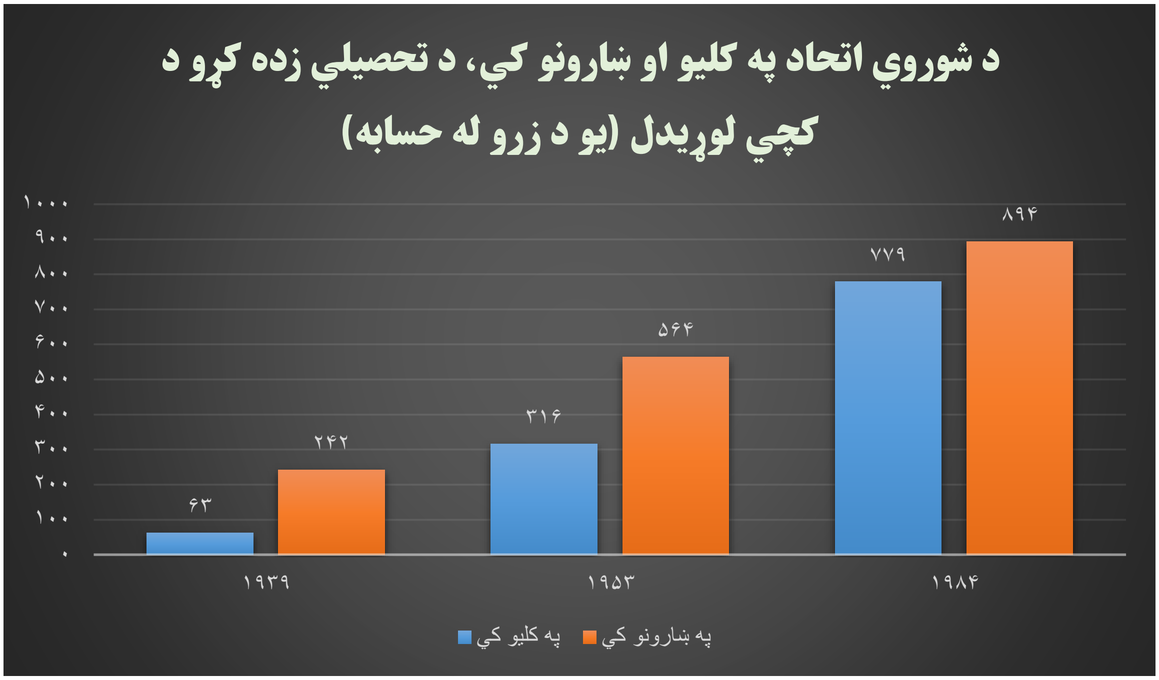

۷ – د پرمختللي سوسياليزم د ودانی جوړولو يو بله پايله د ټولني په طبقاتي جوړښت کي د بدلونونو رامنځته کول دي. په دې مانا چي د کروندگرو ډېره برخه د کوپراتيفي او کالخوزي کرني څخه د توليداتو دولتي سکټور ته ور گرځي. البته د دې کار لپاره خورا زيات تخنيکي امکانات او ذهني جوړجاړی اړين دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- شکل

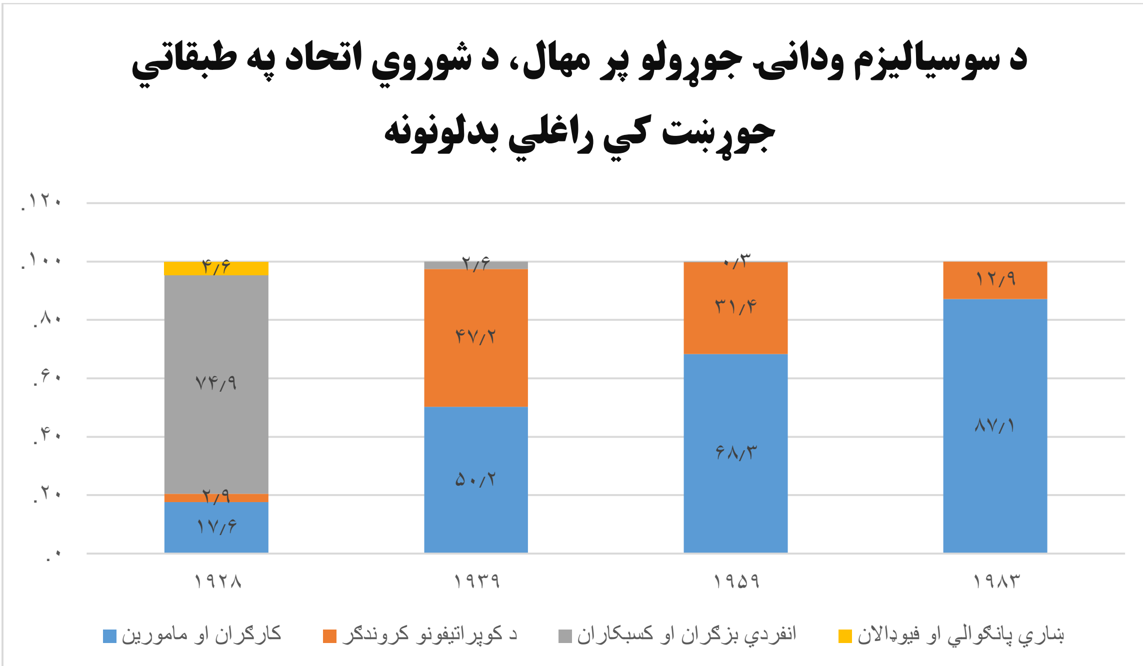

۸ – د عام مالکیت له زیاتیدلو سره، د ملي اقتصاد د پلان اداره هم زیاته وده کوي. تمه کیږي، چي یاده اداره باید اوږدمهاله پلانونه جوړ کړي او د خپلو پلانونو لپاره دقیق علمي استدلال او محاسباتي سنجشونه وړاندي کړي.

۹ – د زیارایستونکو لپاره د مادي نعمتونو په ویش کي د پام وړ بدلونونه راځي، په دي مانا چي د ترسره سوي کار کمیت او کیفیت ته په لا ښه دقت سره پام کیږي او د عامو لګښتونو ونډه، چي د خلګو اړتیاوي پوره کوي؛ لا زیاتیږي.

۱۰ – په دې ډول سره، د ټولنیز ژوندانه په ټولو برخو کي، ژور بدلونونه راځي او د دغو بدلونونو سره کېدلای سي د پرمختللي سوسیالیستي ټولني په اړه خبري وسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی،

د سوسیالیزم اقتصادي سیستم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – له څه څخه، د سوسیالیزم اقتصادي بنسټونه جوړیږي؟

۱ – د پانګوالي ټولني پر خلاف، په سوسیالیستي ټولني کي دا بنسټ د خصوصي مالکیت پر اساس نه، بلکې د تولید پر وسایلو له عام مالکیت څخه جوړ سوی دی. د پانګوالی تر حاکمیت لاندي نه یوازي ځمکي، د هستوګني ځو پوړیزه ودانی، ورکشاپونه، مغازې، رستورانتونه او هوټلونه، بلکې فابریکې، کارخانې، کانونه او بانکونه هم کېدلا سي، په جلا وګړو پوري تړلي وي او نور کارپوهان، کارګران او انجینران په هغو موسساتو کي ټاکل کیږي.
۲ – د خصوصي مالکیت خاوندان او ځیښاکګر، د کارکونکو د کار یوه زیاته برخه ځانته خپلوي، په داسي حال کي چي دا عواید خپله په کارګرانو پوري تړلي دي. د بېلګي په ډول، که یو پانګوال د یوې جوړې جامو لپاره (د ټوکر د بیې د خیاطی ماشین د رغولو، بریښنا د لګښت، د ځمکي اجارې، د کارګرانو د مزد تادیې په پام کي نیولو سره) ۲۰ ډالره ولګوي، دا جامې په ۳۰ ډالره پلورل کیږي، چي په پایله کي ۱۰ ډالر خالص عاید د پانګوال جیب ته لویږي. اوس تاسي حساب وکړئ، چي یوه فابریکه به په یوې اوونی، یوې میاشت او یوه کال کي، څومره جامې تولید کړای سي؟ خو په سوسیالیستي ټولني کي بیا ټول عواید بیرته په خلګو او کارګرانو پوري اړه لري او پر همدوی ویشل کیږي.
د حیرانتیا خبره نه ده، چي د خصوصي مالکیت خاوندان د سوسیالیزم سرسخته دوښمنان دي، ځکه سوسیالیزم د دوی لوی استثماري خصوصي مالکیت له منځه وړي او د تولید پر وسایلو عام خصوصي مالکیت رامنځته کوي.
۳ – سوسیالیستي مالکیت پر دوه ډوله دی، یعنې دولتي مالکیت او کالخوزي یا کوپراتیفي مالکیت. همداسي د هغو مسلکي او عامو سازمانونو شتمني (لکه د سپورټي سازمانونو اړین وسایل او اوزار، چي د چارو د مخته وړلو لپاره یې پکاریږي) هم په سوسیالیستي مالکیت کي راځي. هیڅ څوک حق نه لري، دا ملکیتونه، د خپلو شخصي ګټو لپاره وکاروي.
۴ – باید ووایو، چي په هره طبقاتي ټولنه کي د تولید پر وسایلو د مالکیت د شکل څرنګوالی د هغې ټولني ټولنیز او اقتصادي جوړښتونه او د بیلابیلو ډلو ګټي او زیانونه راښیي. **د کمونستي او کارګري**

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوندونو لپاره، د تولید پر وسایلو باندي د مالکیت د وضعي تحلیل او په هغه باندي پوهېدل، هم له سوسیالیستي انقلاب څخه وړاندي او هم وروسته، ډېر اړین دي. دا تحلیل زموږ سره مرسته کوي، چي اقتصادي تاکتیک او ستراتیژي په علمي ډول سره جوړه سي او د ډېرو لږو ضایعاتو سره، په عمل کي پلې سي.

٥ – په صنایعو، کرني او خدماتو کي د تولید د وسایلو اړوند، د سوسیالیستي ټولني د ټولو غړو د حقوقو یوشان والی، له انسان څخه د انسان هر ډول استثمار له منځه وړي. بانکونه، موزیمونه، ښوونځی، سټډیومونه، روغتونونه، سوداګریزي موسسې او ډیر ښاري هستوګنیز اپارتمانونه، ټول په حکومت – یعنې په ټولو خلګو پوري اړه لري. په دې مانا، چي ټول خلګ د عامو تولیداتو د اغیزمنتوب او ګټورتوب پلویان دي، تر څو په پلان سوي ډول، د دوی ورځ تر بلي ډیریدونکي مادي او معنوي اړتیاوي پوره کړي.

٦ – د سوسیالیزم په شرایطو کي، د عامي شتمنۍ د ډیرولو یوازینۍ سرچینه د چا له استثمار پرته د ټولني په ګټه کار او زیار دی، چي د انسان لپاره مادي هوساینه او هر اړخیزه پیژندنه هم رامنځته کوي. د دغو عواملو په شتون کي، د تولیدي او سوداګریزو رازونو یا د تکړه استادانو له لوري د خپلو مهارتونو پټول له منځه ځي. د دې برعکس، په کار کي د اصولي او سالمي سیالۍ لپاره زمینه برابره سوې وي، چي سوسیالیستي سیالۍ ورته وایي. د دغو سیالیو ګډون کونکي هڅه کوي، په ښه ترینه تولیدي بڼي سره، د عامو شتمنیو په زیاتوالي کي سیالي وکړي.

٧ – د سوسیالیستي نظام له حاکمیت سره، هر کار د انسان او دده د ګټي لپاره ترسره کیږي. خلګ له ماشومتوب څخه نیولې تر بوډاتوب پوري په دې مسئله باندي پوهیږي. د بېلګي په ډول، هغه مهال، چي مور او پلار د خپلي دندي په ځای کي په کار لګیا وي؛ د هغوی اولادونه د ډیرو لږو پیسو په بدل کي، په وړوکتونونو او شیدو ځایونو کي روزل کیږي او هلته تکړه روزونکي او ډاکټران پر ماشومانو پام کوي.

دا چي د روغتیا یادونه مو کړې ده، باید ووایو، چي په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کي، د ټولو لپاره روغتیایي خدمات وړیا دي. که څوک ناروغ سي؛ کولای سي د یوې ټلیفوني اړیکي په نیولو سره په وړیا ډول یو ډاکټر کور ته ور وغواړي، تر څو اړونده مرسته ورسره وکړي. که روغتون ته د ناروغ وړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړین وي؛ ډاکټران يې روغتون ته وړي او ترهغه مهاله چې په پوره ډول سره رغېږي؛ درملنه يې کوي. د ناروغۍ پر مهال، د خپل میاشتني معاش ٪۱۰۰ حقوق لري.

ښکاره ده، چې زیار ایستونکي انسانان د پانګوالي مناسباتو پر مهال، داسي حقوق نه سي درلودلای.

۸ – سوسیالیستي حکومت، چې د عمومي ښوونځیو، تخنیکي زده کړو ځایونو، او نورو موسساتو مالک دی؛ ماشومانو او ځوانانو ته په وړیا ډول زده کړي ورکوي او د هغوی لپاره، د هغوی په خپله خوښه ټاکل سوې ځانګه کي د زده کړو زمینه برابروي.

د عالي ښوونځیو او منځنیو مسلکي ښوونځیو زده کونکي له حکومت څخه معاش هم اخلي، چې د هغه معاش اندازه د زده کونکو له نمراتو او ټولګیو له مخي توپیر کوي.

۹ – خلګ، چې د تولید د وسایلو مالکین دي، د خپل کار د کمي او کیفي اندازې له مخي مزد اخلي.

باید یادونه وکړو، چې نقدي مزد، که څه هم د خلګو د عاید تر ټولو اصلي برخه ده، د عاید یوازینۍ سرچینه نه ده. د خلګو د ژوندانه ډېري اړتیاوي د عامي استهلاکي برخي لخوا پوره کیږي. د دې ځانګړي سوي استهلاکي برخي څخه د زده کړي او روغتیا ترڅنګ د خلګو نوري اړتیاوي هم پوره کیږي، چې وروسته به يې یادونه وکړو.

۲ – د سوسالیزم د اقتصادي قانون بنسټیز ماهیت څه دی؟

۱ – د عیني اقتصادي قوانینو له ډلي څخه، چې بشریت د هغه مطابق خپل د تکامل لار پیدا کوي، د هغې ټوني بنسټیز اقتصادي قوانین ځانګړې ونډه پکښې لري. دا قانون د ټولني اصلي خوځښت ورکونکی او د ټولني حاکم تولیدي ډول بیانوي.

د بېلګي په ډول، د پانګوالۍ د بنسټیز اقتصادي قانون سره سم، د تولید وسایلو د مالکینو له لوري د اضافي ارزښت خپلول دي. د پانګوالو اصلي موخه داده، چې د خپلو کارګرانو لخوا اعظمي عاید لاس ته راوړي او دا عاید بیا دوران ته ولوېږي، تر څو دوی ته لا زیاته ګټه راوړي. پر دې اساس په پانګوالي نظام کي د زیار ایستونکو د اړتیاوو پوره کول د تولید موخه نه ده، بلکې د پانګي د زیاتوالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کار پکښې کېږي. د رانيونکو له لوري، د توکو اخيستل او استهلاک، د يو پانګوال لپاره يوازي په دې خاطر د ليواليتا وړ دي، چې د عايداتو د خپلولو او پانګي د زياتولو لپاره يې په درد خوړل کېږي.
۲ – سوسياليزم، د توليد موخه په بنسټيز ډول بدلوي او هغه د زيارايستونکو او ټولو خلګو د ورځ تر بلي زياتيدونکو اړتياوو پوره کول ګرځوي، چې د دولت له لوري ترلاسه سوي عايدات د هغوی په ګټه ويشل کېږي. فريدريش انګلز ليکلي ول، چې: «سوسياليزم د دې زمينه برابروي، تر څو د عامو توليداتو له لاري، د ټولني ټولو وګړو ته نه يوازي ورځ تر بلي ښه کيدونکي مادي شرايط برابر کړي، بلکې د هغوی جسمي او معنوي اړتياوو د پوره کيدلو لپاره د آزاد تکامل لار پرانيزي.»
ملګری و . ا . لنين هم وايي، چې په سوسياليستي ټولنه کي توليدات «د ټولني لپاره د هوسايني او ټولني د هر وګړي د آزادانه تکامل لپاره ترسره کيږي.»
۳ – د شوروي اتحاد او نورو سوسياليستي هيوادونو په اساسي قوانينو کي هم راغلي دي، چې په يادو هيوادونو کي د توليد موخه، په ښه ډول سره د انسانانو ورځ تر بلي زياتيدونکو مادي او معنوي اړتياوو پوره کول دي. دا موخه، په منطقي دول د توليد پر وسايلو د عام مالکيت څخه سرچينه اخلي.
۴ – پوښتنه کيږي، چې د توليداتو لپاره يادي سوي موخي د کومو لارو – چارو په واسطه لاس ته راځي؟ په واقعيت کي همدا پوښتنه او د هغه د ځواب محتوا د سوسياليزم بنسټيز اقتصادي قوانين تشکيلوي. دا قانون عبارت دی له: « د عامو توليداتو د اغيزمنتوب او کار د کيفيت د ښه والي سره، د انسانانو ورځ تر بلي زياتيدونکو مادي او معنوي اړتياوو په ښه ډول پوره کول، چې د ملي اقتصاد د چټکي ودي او علمي او متناسبي پلان جوړوني سره لاس ته راځي.»

۳ – د توليد پر وسايلو باندي د سوسياليستي مالکيت د شکلونو دوه ګونی والی، کوم ګډ ټکي او کوم توپيرونه لري؟

۱ – څه ډول چې مخکي مو يادونه وکړل، د سوسياليستي مناسباتو پر مهال د توليد د وسايلو مالکيت دوه شکلونه لري، چې يو عمومي دولتي مالکيت دی او بل کالخوزي – کوپراتيفي مالکيت. د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکلونو عمومي ماهیت دادی، چې تولید سوي محصولات یا په ټولي ټولني او یا د یوه کوپراتیف په زیار ایستونکو پوري اړه لري او یوه انسان ته د بل انسان د زیار ورکول ناشونی کوي.

۲ – دولتي چارواکي پر دې باندي څارنه کوي، چې د دولتي او کوپراتیفي ملکیتونو ټول خدمات د ټولني په ګټه وکارول سي. مادي نعمتونه په داسي ډول ویشل کیږي، چې د هغه یوه برخه مستقیماً د نقدي عاید په ډول او بله برخه د عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره ولګول سي، یعنې په هر حال کي باید ټول د خلګو په ګټه وکارول سي.

۳ – په دولتي او کوپراتیفي سکټورونو کي، ګډ سوسیالیستي اصول دي، چې هغه اصول حتمي او یوځایي کار، د تولیداتو پلان سوې وده او هر چاته د کار په اندازه ویش دی.

۴ – خو د دولتي مالکیت او کوپراتیفي مالکیت ترمنځ، د پام وړ توپیرونه هم سته، چې هغه توپیرونه، د تولیداتو د اشتراکي کولو کچې او تولیدي ځواکونو د ودي کچې دي.

۵ – د عام مالکیت اساسي شکل، دولتي مالکیت دی، چې د کارګرانو، بزګرانو او روښانفکرانو په ګډون د ټولو خلګو ګډ مالکیت جوړوي. که څه هم په دولت پوري تړلي د تولید وسایل د جلا موسساتو ترمنځ، چې خپلواکه اقتصادي واحدونه دي؛ ویشل کیږي. پر دې اساس د خلګو عمومي مالکیت د هیواد د ټولو زیار ایستونکو ګډ مالکیت دی او ټول خلګ د ټولو عامو تولیداتو خاوندان دي.

۶ – د خلګو د عمومي مالکیت مشري کونکې ونډه له دې څخه هم ښکاري، چې ټول تولید سوي مادي نعمتونه بیرته د خلګو د لګښت لپاره ځانګړي کیږي. تر ټولو لویي صنعتي، کرنیزي، رغنیزي او نوري موسسې، چې د علم او ټکنالوجۍ د تکامل لپاره کار کوي؛ په دولت پوري تړلي دي. دغه راز ځمکي، کانونه، سیندونه، ځنګلونه او بندونه هم د کوپراتیفونو مالکیت نه دي، بلکې د دولت انحصاري مالکیت جوړوي. په دې ترتیب سره، د ټولو عامو تولیداتو وده، د ملي عاید د کچې زیاتوالی او د خلګو د مادي او فرهنګي حالت سمون او ښه والی، د دولتي مالکیت په کار پوري تړلی دی.

۷ – کوپراتیفي مالکیت د دولتي مالکیت سره لږ توپیر لري. د تولید اړوند وسایل په اړوند کالخوز او کوپراتیف پوري اړه لري، نه په حکومت پوري. البته د کوپراتیفونو او کالخوزونو ځمکي د حکومت وي، خو په وړیا ډول کالخوزونو ته د کرني لپاره ورکول سوي وي او کالخوزونه پکښې د کرني او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالداری چاري د خپلو کارکونکو او تولید له خپلو وسایلو سره مخته وړي، چي هغه بیا په دولت اړه نه لري.

په دې مانا، چي په کوپراتیفي او کالخوزي موسساتو پوري اړوند ودانۍ، تاسیسات، ټراکټورونه، کمباینونه، د حاصلاتو ټولولو ماشینونه، تخنیکي وسایل، د مالدارۍ حیوانات، کرنیز تخمونه، نیالګي، حیواني خوراکونه او نور د کرنیز تولید وسایل په حکومت یا ټولي ټولني پوري نه، یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري.

۸ – کلوپونه، هوساځایونه، وړکتونونه، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونه، مغازې او نور تاسیسات، چي د کالخوزونو په بودجې جوړ سوي دي؛ یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري. هغه نقدي عایدات، چي پر دولت باندي د کالخوزي محصولاتو د خرڅولو سره لاس ته راځي؛ هم په کالخوز پوري اړه لري او خپلو غړو ته به یې ویشي.

۹ – د کالخوزونو عواید، د هغو غړو ته په نقدي او جنسي ډول ویشل کیږي او ویش یې د دولتي موسساتو په ډول، د کار د کمیت او کیفیت او د کالخوزچیانو د زیار له مخي ترسره کیږي.

۱۰ – د عمومي دولتي مالکیت او کالخوزي مالکیت ترمنځ توپیر په دې ډول دی. د یادوني وړ ده، چي د سوسیالیستي مالکیت د دوو ډولونو ترمنځ دا توپیرونه په کراري سره له منځه ځي، ځکه په کالخوزونو کي د مزد د ورکړي شرایط، دولتي موسساتو ته ورته کیږي. په همدې ډول سره، د ژوندانه د اوزارو او تفریح له حسابه، د کلیوالي زیار ایستونکو د ژوند کچه د ښار خلګو ته نژدې کیږي. ښاري کارګران چي خپل خوراکي توکي له کالخوزونو څخه لاسته راوړي؛ د کالخوزونو د اقتصاد او تخنیک ودي ته هیله من وي او د کالخوزونو کروندګر بیا چي د ښار د تخنیک او وسایلو څخه ګټه اخلي؛ د دولتي مالکیت ودي او پرمختګ ته لېواله وي.

۱۱ – په سوسیالیستي ټولني کي د مالکیت د دوه ګوني والي ترڅنګ، د بیلابیلو ټولنیزو سازمانونو مالکیت هم سته، لکه د مسلکي اتحادیو او سپورټي سازمانونو ملکیتونه، چي په هغوی پوري اړه لري. [5]

[5]- د مالکیت نور شکلونه، هم په بیلابیلو سوسیالیستي ټولنو کي سته، د بېلګي په ډول، په صنعتي تعاوني مالکیت کي، څو کسان یوه فابریکه یا شرکت جوړوي او حکومت له هغوی څخه مادي او تخنیکي ملاتړ کوي، خو د دې کار لپاره محدودیتونه دادي، چي له انسان څخه د انسان څېښناک، استثمار او اقتصادي بې بند و باري را منځته نه کړي، په دې شرایطو کي بیا دولت د مداخلې حق لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – په سوسیالیستي نظام کي کوم شیان د وګړو شخصي شتمني جوړولای سي؟

تر دې ځایه پوري مو د عام مالکیت په اړه خبري وکړې، دلته به په دې اړه وړغېږو، چي په سوسیالیستي ټولني کي په عامو وګړو پوري کوم شیان اړه درلودلای سي؟

۱ – د سوسیالیزم دوښمنانو یو مهال دا رواغ تبلیغول، چي کمونستان د خصوصي مالکیت د حق له منځه وړلو سره، پر هر څه باندي عام مالکیت رامنځته کوي. د شلمي پېړۍ د پانګوالی ورځپاڼو به په دې اړه لیکني کولې، چي ګواکي په روسیه کي، ټول خلګ پر سل کسیزه بسترو باندي د ګډو ښځو او نارینه وو سره یو ځای پریوځي او د ټولو خلګو توکي او لوښي ګډ دي. ساده خلګو به دا درواغ منل هم.

۲ – خو اوس ټولو ته دا درواغ مالوم دي او یو ماشوم هم پوهیږي، چي د سوسیالیزم تر مناسباتو لاندي د تولید عام وسایل، چي د نورو خلګو د څېښناک لامل سوي وي؛ ملي کیږي او سوسیالیستي حکومت د خلګو په ځاني شتمنیو او توکو کار نلري.

د ځاني مالکیت په اړه باید ووایو، چي تر سوسیالیستي نظام لاندي ددا مالکیت حق ساتل سوی وي او د دولت له لوري یې ساتنه کیږي. د ځاني مالکیت په لړ کي، د شخصي استهلاک او ورځنیو اړتیاوو توکي، لکه (پوښاک، فرنیچر، موټر او د کور تخنیکي وسایل او نور) او د کورني اقتصاد مرسته کونکي وسایل (تر ډېره په کلیو کي) هغه پیسې چي د کار او زیار په واسطه لاس ته راغلي او ذیرمه سوي وي او نور ډېر هغه شیان، چي د انسان د شخصي مادي او کلتوري اړتیاوو د پوره کولو لپاره پکاریږي؛ راځي.

۳ – هغه نوي کورونه، چي د دولت لخوا جوړیږي او بیا وروسته خلګو ته ویشل کیږي؛ په دولت پوري اړه لري او د هستوګنځایونو تخنیکي ترمیم او کتني هم د دولت مسئولیت دی. په شوروي اتحاد کي، د کورونو کرایې د ۱۹۲۸ کال راهیسي هیڅ توپیر نه دی کړی او د کارګرانو او مامورینو یوازي ۳٪ میاشتنۍ عاید د کورونو د اجارې لپاره جلا کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – دغه راز په کوپراتيفونو کي هم د کور جوړولو چاري رواني دي. حکومت د کوپراتيفونو ټولو غړو ته په آسانه شرايطو باندي اوږدمهاله پورونه ورکوي او د ځمکي د اجارې پيسې هم نه ورڅخه اخلي. په کليو کي ډير کورونه شخصي دي، خو نن ورځ په کوپراتيفونو کي هم ډير عام کورونه جوړيږي او کالخوز درلودونکي اړ نه دي، چي د خپل شخصي کور لپاره لګښت وکړي.

۵ – حکومت د کوچنيو کورنيو اقتصادونو او تشبثاتو د ودي لپاره، د کليو خلګو ته د مالدارۍ، بڼوالۍ او سبزيجاتو د کرلو او نورو چارو لپاره وړيا ځمکي هم ورکوي. له دغو ځمکو څخه لاسته راغلي محصولات نه يوازي خپله د کورنۍ غړي کارولای سي، بلکې هغوی دا توليدات په کليو او ښارونو کي، د دولت لخوا په ټاکلي بيو سره پلورلای هم سي.

۶ – په سوسياليستي ټولني کي، د وګړو د شخصي مالکيت سرچينه د هغوی شخصي کار دی.

د يوې شمېرني له مخي، د شوروي اتحاد د خلګو واقعي عوايد د هرو پنځلسو کلونو وروسته دوه برابره سوي دي. خلګ د دغو عوايدو ډيره برخه، په اوږد مهال کي، کاريدونکو توکو لکه موبل، فرنيچر، تلويزيون، يخچال، موټر، کښتۍ، غالۍ او خپلو شخصي کورونو په رانيولو باندي لګوي.

۷ – د وګړو شخصي مالکيت او د هغه د ميراث حق په سوسياليستي ټولني کي، د دولت لخوا ساتل کيږي. سوسياليستي ټولنه هڅه کوي، تر څو په وګړو پوري شخصي تړلي توکي، د ټولني د نورو غړو د زيان سبب ونه ګرځي او د لوی خصوصي مالکيت حرص رامنځته نه کړي.

۸ – د عامو توليداتو او عامو ملکيتونو له ودي سره، د وګړو شخصي مالکيت هم ډيريږي او د ټولني د هر وګړي د هوسايني کچه پورته کيږي. په عام مالکيت پوري، د شخصي مالکيت دا ډول تړلتيا، دا شونې کوي، چي عامي او شخصي ګټي يو له بل سره همغږي سي او هر څوک د عامي شتمنۍ له زياتوالي سره ليواله وي. [6]

[6]ـ د کلاسيکي پانګوالۍ اقتصاد پوهان، لکه آدام سميټ، په دې عقيده ول، چي په ټولنه کي د يوه چا د ملکيتونو او شتمنۍ له زياتېدلو سره، د ټولني نورو وګړو ته هم ګټه رسيږي، خو د معاصري پانګوالۍ له ودي سره ددا باور ناسم والی ثابت سو او د نننۍ ټولني عيني واقعيتونه ښيي، چي د يوه وګړي د پانګي او شتمنۍ د ډيريدلو لپاره د نورو وګړو د کاري محصول لوټلو او اخيستني ته اړتيا ده او د دغي اړتيا له مخي، پانګوالي ټولنه، د «فرد» او «ټولني» ترمنځ د جګړې ډګر ګرځي. هماغسي چي توماس هابز ويلي وه، په پانګوالي ټولني کي، د ټولو پر وړاندي د ټولو جګړه روانه وي. خو سوسياليزم نه «فرد» د «ټولني» او نه «ټولنه» د «فرد» لپاره زيانمنه کوي، بلکې داسي عيني شرايط رامنځته کوي، چي د فرد او ټولني د ګټي ټکر له منځه پکښې ولاړ سي او د يوه تکامل د بل د زيان لامل نه سي. د فرد او ټولني د ګټي د جوړجاړي لپاره، د کلاسيکي پانګوالۍ د اقتصاد پوهانو، په ځانګړي ډول د آدام

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – ولي د سوسياليستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟

۱ – هر څوک د راتلونکي لپاره خپل عواید او لګښتونه سنجوي. کورنۍ درلودونکی کس اړ دی، چي په خپل پلان کي، د کورنۍ د نورو غړو اړتیاوي هم په نظر کي ونیسي او خپل پلانونه ورسره همغږي کړي. حتی د یوې کورنۍ په چوکاټ کي هم د بودجې لپاره پلان جوړونه کله – کله ستونزمنه وي.
نو څه ډول کولای سو، د یوه لوی دولت په کچه د راتلونکي عواید او لګښتونه وسنجوو، په داسي حال کي چي په هغه هیواد کي له شخصي دوکانونو څخه نیولې، تر لویو شرکتونو پوري ملیونونه اقتصادي واحدونه وي؟ ښکاره خبره ده، چي د دوی ټولو دقیقه سنجونه ناشونې ده. د پانګوالي نظام تر حاکمیت لاندي، زرګونه اقتصادي واحدونه یو د بل پر وړاندي فعالیت کوي، د تولیداتو ترمنځ ګډوډی وي او پانګوال په یو ناپایه سیالۍ کي سره ښکېل وي.
۲ – د سوسیالیستي ټولني وضعیت، د پانګوالي ټولني په نسبت ډېر توپیر کوي. ځکه په دې ټولنه کي ټول صنعتي او کرنیز موسسات او د خلګو عام ملکیت سره یو ځای وي. په دې ځای کي د پلان سوي اقتصادي ودي اړتیا او شونتیا سته. د تولید وسایل یو مالک لري، چي هغه دولت دی، دولت د تولیداتو د ودي لوری ټاکي او د هغه د ګټو څخه کاراخیستل، د ټولو خلګو لپاره شونی کوي.
۳ – د یوه هیواد د اقتصاد لپاره د پنځه کلن پلان جوړول ډېره سخته دنده ده، خو د دې کار لپاره لسګونه علمي او اقتصادي موسسې او اداري لګیا وي. دا شونتیا وي نه سو سنجولای، چي په صنعتي موسساتو کي به خامخا کوم نوښت راځي، یا به د کرنیزو محصولاتو لپاره اقلیمي شرایط څه ډول وي، یا به نړیوال وضعیت پر کوم لوري روان وي؟ ځیني داسي پېښې، چي تېښتي ورڅخه نه وي، ناغوښتل سوي پایلي منځته راوړي، خو دا پیښې تصادفي او موقتي وي.
۴ – د کالخوزونو او صنعتي موسساتو ترمنځ راکړه – ورکړه په توکو – نقدو پیسو سره ده. سوسیالیزم د توکو د مناسباتو لمن تنګوي. د بېلګي په ډول، په سوسیالیستي ټولني کي ځمکي، صنعتي موسسې،

سمیټ هیله یوازي په سوسیالیستي ټولني کي پوره کېدلای سي. دا چي څه ډول، د فرد او ټولني ګټي په جوړجاړي کي سره راځي؛ د کتاب په همدغه پاراګراف کي یې عیني میکانیزم تر ټولو ښه تشریح سوی دی. په دې اړه، د لا زیاتو معلوماتو لپاره ولولئ: «د انقلابي انسان څېره» (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودانی، کرنیز فارمونه او نور رانیولای او خرڅېدلای نه سي. په سوسیالیستي ټولنه کي توکي د «استهلاکي ارزښت»[۷] له مخي منځته راځي او ګټه ورڅخه اخیستل کیږي.

۵ – د استهلاکي ارزښتونو په ډول د توکو په مبادله کي، د توکو بل اړخ، چي ارزښت دی، څرګندیږي. د توکي ارزښت، د عام کار ترسره سوی لګښت په ځان کي نغاړلی وي. توکي، د استهلاکي ارزښتونو له مخي، یو له بل سره کیفي توپیرونه لري، خو د ارزښتونو له حسابه بیا یو ډول دي، ځکه د پیسو په وسیله اندازه او یو له بل سره پرتله کیږي.

٦ – توکي، د استهلاکي ارزښت په توګه، د استهلاک لپاره دي، خو د ارزښت په توګه بیا خرڅلاو ته ځانګړي سوي وي. د توکو دا دوه اړخیز ماهیت، د رانیونکي او خرڅونکي ترمنځ د ګټو د ټکر رامنځته کیدلو لامل کیږي. خرڅونکی د توکي مبادلوي ارزښت او رانیونکی د هغه استهلاکي ارزښت په پام کي نیسي. په دې ځای کي، په سوسیالیستي او پانګوالي ټولني کي د توکو اړوند جلا - جلا چلند کیږي.

۷ – سوسیالیستي ټولنه، یوازي د توکي ارزښت (چي پانګوال ورته لېواله دي) ته نه بلکې، د هغه استهلاکي ارزښت ته، چي د انسان د بیلابیلو اړتیاوو د پوره کولو وس ولري؛ لېواله ده.

خو د توکي ارزښت هم د سوسیالیستي ټولني لپاره اړین دی، ځکه د هغه له مخي د انسان کار ارزول کیږي او د هغه د تولید لپاره د اړین ټولنیز کار کچه ښیي. پر دې اساس نو په سوسیالیستي ټولني کي، د پانګوالي ټولني برعکس، د توکي دوه اړخونه (یعنې د هغه مبادلوي ارزښت او استهلاکي ارزښت دواړه) یو د بل پر وړاندي نه سره درېږي، بلکې یوې واحدي موخي ته، چي هغه د زیار ایستونکو او ټولني د ټولو وګړو د اړتیاوو پوره کول دي؛ خدمت کوي.

---

[۷] - استهلاکي ارزښت، د توکو مصرفي او لګښتیز ارزښت ته وایي. د استهلاکي ارزښت له مخي عرضه کیدل، په دې مانا چي تولیدات نه د مبادلې او هغه څخه پیدا کېدونکي ګټي – وټي په موخه، بلکې د ټولني د اړتیاوو د پوره کولو لپاره وړاندي کیږي. په دې اړه لا زیات توضیحات د سیاسي اقتصاد علم په نورو کتابونو کي سته. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ – د علم او ټکنالوجۍ د پرمختګ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانګړتیاوو کي کوم بدلونونه راځي؟

په دې مطلب باندي پوهېدل څکه اړين دي، چي پوه سو، په ټولنه کي د عامو توليداتو د کارکونکو د ځانګړتياوو د کچې لوړېدل څه ونډه لري؟

۱ – موږ د کتاب په پيل کي يادونه کړې وه، چي د هر ټولنيز نظام توليدي ځواکونه دوې اړيني برخي لري، چي وګړي او د توليد وسايل يعنې د کار اوزار دي، چي هغه توکي يا خلګ خپلوي او يا يې مزدوران وي.

په سوسياليستي نظام کي وګړي هم د توليد د وسايلو مالکين دي او هم يې کارکونکي.

۲ – څه ډول، چي تاسي خپله پوهيږئ، د توليدي ځواکونو وده د دوه ګونو عناصرو د ودي په واسطه ټاکل کيږي. د بېلګي په ډول، ټولنه کولای سي، د بريښنايي لوکوموټيفونو او اکسکواټرونو چلونکي په دې شرط وروزي او له هغوی څخه په سم ډول ګټه واخلي، چي په هيواد کي يې د بريښنايي اورګاډي کرښې، بريښنايي لوکوموټيفونه او اکسکواټرونه وي. دا خبره د نورو توکو او وسايلو په اړه هم کره ده. هرکله چي اړوند تخنيک په لاس کي نه وي؛ تر ټولو تکړه کادرونه، د باالقوه توليدي ځواکونو په ډول بيکاره پاته کيږي.

۳ – د دوی ترمنځ سرچپه تړاو هم سته. د بېلګي په ډول د يو نوي ماشين رامنځته کيدل، د روزل سويو کارکونکو شتون غواړي تر څو وکولای سي، هغه ماشين په اغيزناکه ډول وکاروي. نوي تخنيکي وسايل، د روزل سويو کادرونو پرته بېکاره توکي دي. څه ډول چي وينو، تخنيک او بشري ځواکونه يو له بل سره نه شلېدونکي اړيکي لري. د هيواد د توليدي ځواکونو د ودي کچه، نه د پرمختللي عناصرو له مخي، بلکې د وروسته پاته عناصرو له مخي ټاکل کيږي، چي کومو وروسته پاته عناصرو د بلي برخي وده کراره کړې ده او د ټولو توليدي ځواکونو د ودي پر وړاندي يې خنډ جوړ کړی دی.

۴ – تخنيکي پرمختګ، په بشري ځواکونو کي د ژورو بدلونونو د راتللو پرته نه سي راتللای. د نويو موسساتو جوړول، د زړو ماشينونو پر ځای د نويو ماشينونو ځای پر ځای کول او د نويو صنعتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګو رامنځته کول، د نویو او ښو تخصصاتو او وړتیاوو درلودونکي کارکونکي غواړي او پخواني کارونه له منځه وړي. د علم او ټکنالوجی د ودي په شرایطو کي، هر کار کونکی نه یوازي دا چي باید خپلي وړتیاوي زیاتي کړي، بلکې د زړي حرفې او دندي له منځه تلو سره نوې دنده هم ونیولای سي. د بېلګي په ډول، که په یوې خاصي صنعتي ځانګي کي ماشینونه په هرو ۷ – ۱۰ کلونو کي نوي کیږي؛ نو یو کارګر باید په ۳۰ کلونو کار کي، درې یا څلور ځله بیا وروزل سي.

۵ – د تخنیکي پرمختګونو تر اغیزې لاندي، د انجینرانو او تخنیککارانو کلتوري کچه هم لوړه ځي او د کارګرانو په منځ کي، د منځنیو زده کړو درلودونکي کچي خلګ هم زیاتیږي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، په ۱۹۸۰ کال کي، د کارپوهو کارګرانو شمېر د ټول هیواد د کارګرانو نیمایي ته رسیدی، په داسي حال کي، چي په ۱۹۲۵ کال کي دا کچه د هرو شپږو کارګرانو څخه یو کارګر ته رسیدل.

۶ – د کارګرانو د بیلابیلو برخو ترمنځ د کار تناسب هم بدلېږي. د ماشیني کارګرانو کچه او سلنه وده کوي او درانه لاسي کارونه کمېږي، خو لاسي کار په یوه پلا هم له منځه نه ځي. دا مهال داسي کارګران زیات پکاربږي، چي ښه تخنیکي پوهه ولري.

۷ – د ملي اقتصاد بیلابیلي ځانګي په یو شان ډول وده نه کوي. درانه صنایع، چي نوري ټولي برخي د هغه پر اساس وده کوي؛ باید په ډېري چټکۍ سره وده وکړي او د درانو صنایعو په منځ کي، د کیمیاوي صنایعو، بریښنایي انرژۍ او ماشین جوړوني برخي ډېري اړیني دي. د دې کار لپاره تکړه او وړ کارکونکي پکار دي.

۸ – د بشري ځواکونو د ځانګو په بدلونونو کي، د هغو خلګو مطلق او نسبي شمېر کموالی، چي په کرنه کي کار کوي؛ ډېر اړین دي. د تخنیک پرمختګ، چي د کرنیز کار مولدیت ډېر چټکوي؛ په کرني او مالدارۍ کي، د کارکونکو د شمېر د کموالي او د ملي اقتصاد په نورو ځانګو کي د هغوی د بوختیا لامل ګرځي. د بېلګي په ډول، د کرني او ځنګل ساتني کارکونکي، چي په ۱۹۴۰ کال کي یې د شوروي اتحاد ۵۴٪ کارکونکي جوړول، په ۱۹۸۱ کي یې شمېر ۲۰٪ ته کښته سو.

۹ – د سوسیالیزم د ودانۍ په جوړولو کي له پرمختګونو سره، د هغو کسانو شمېر چي په خدماتي کارونو باندي لګیا وي؛ زیاتېږي. د زیار ایستونکو د کلتوري او تخنیکي کچي لوړول، عامه روغتیا، د علومو چټکه وده، فرهنګ، هنرونه او د ژوندانه د هوساینې لپاره د نورو خدماتو برخي نوي او لا زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارکونکي غواړي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د هغو کسانو شمېر چي په ۱۹۴۰ کي يې د مادي توليداتو په څانګو کي کار کوئ؛ ٪۸۷ وو، خو دا شمېر په ۱۹۸۱ کي ٪۷۳ ته را کښته سو، په داسي حال کي چي د توليداتو په برخه کي د کارکونکو شمېر څو برابره زيات سوی هم دی.

۸ -ټوله ائيز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟

۱ - د توليداتو په بهير کي، داسي محصولات منځته راځي، چي د ټولني اړتياوي پوره کوي. له هغه ځايه چي مادي او معنوي نعمتونه په دوامداره ډول لګول کيږي؛ د هغوی توليد هم بايد په نه درېدونکي توګه دوام وکړي او بيا - بيا توليد سي.
۲ - ټوله ائيز عام محصول، په يوې ټاکلي مودي کي د توليداتو کچه ده. دا محصول د مادي توليداتو په ساحه کي، تر ډېره په عامو موسساتو (دولتي او کوپراتيفي) کي رامنځته کيږي. ددا محصول ځيني برخي په کوچنيو کورني اقتصادونو کي هم توليد کيږي. د مادي توليداتو په برخه کي، صنايع، کرنه، ځنګل ساتنه، وداني، مادي - تخنيکي تدارکات، باروړونکی ټرانسپورټ، اړيکي او ډېري نوري برخي راځي.
۳ - په خدماتي برخو (د عامي روغتيا بنسټونه، ښوونه او روزنه او کلتوري چوپړونه) کي عام محصول نه توليد کيږي. د خدماتي برخو لپاره دولتي لګښتونه، په مادي توليد کي د رامنځته سوي ګټي - وټي څخه جلا او ځانګړي کيږي. د خدماتي برخي کارکونکي، که څه هم په مستقيم ډول په توليد کي برخه نه اخلي، خو د ټولنيزي هوسايني د کچي په لوړولو کي کار کوي او د هوسايني د کچي لوړېدل خپله د عام ټولنيز توليد برخه ښه کولای سي. له دې اړخه، ټولنه د ملي اقتصاد د ټولو برخو ودي ته اړتيا لري، خو د مادي توليداتو برخه تر ټولو اړينه ده.
۴ - د توليداتو وده او د زيار ايستونکو خلګو د مادي هوسايني د کچي لوړېدل تر ډېره پوري د عامو محصولاتو په زياتوالي پوري تړلې ده. نه يوازي د هغه ډېروالی، بلکې د هغه د جوړښت تکامل د ډېر اهميت وړ دی، ځکه هر مهال چي ښه جوړښت ولري، په پراخه کچه د اړتياوو پوره کول شوني کيږي. د عامو محصولاتو په ترکيب کي، د توليد وسايل او استهلاکي توکي راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – د تولید وسایل عام ملکیت او شتمني ده. دا وسایل لکه (ټراکټورونه، سیسټمونه، کمباینونه...) د تولیداتو په ساحه کي پاتیږي او د انسان د لاس په واسطه، د ټولني د غړو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره پر کار لوېږي. استهلاکي توکي (لکه پوښاک، خوراکي توکي او نور) د تولیداتو له ساحې څخه وځي او د شخصي استهلاک برخه ګرځي او د زیار ایستونکو د مادي او فرهنګي ژوندانه د کچي د لوړولو په چوپړ کي وي.

٦ – د ټوله ائیز عام محصول هغه برخه، چي د تولید له وسایلو څخه جوړه ده، د اقتصاد په علم کي لومړنی سکټور یا لومړنۍ برخه ورته وایي او د عام محصول هغه برخه، چي په استهلاکي توکو کي رامنځته کیږي، دوهمي سکټور، یا دوهمه برخه نومېږي. ټول عام تولیدات هم دا دوو برخو ته ځانګړي کیږي، څه ډول چي د هغه اوله برخه د عام تولید وسایل او دوهمه برخه یې بیا د شخصي استهلاک یا ډله ائیز استهلاک (د کورونو، ښوونځیو، تیاترونو، کتابتونونو، کلوپونو، سټډیومونو او نورو) توکي تولیدوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - شکل

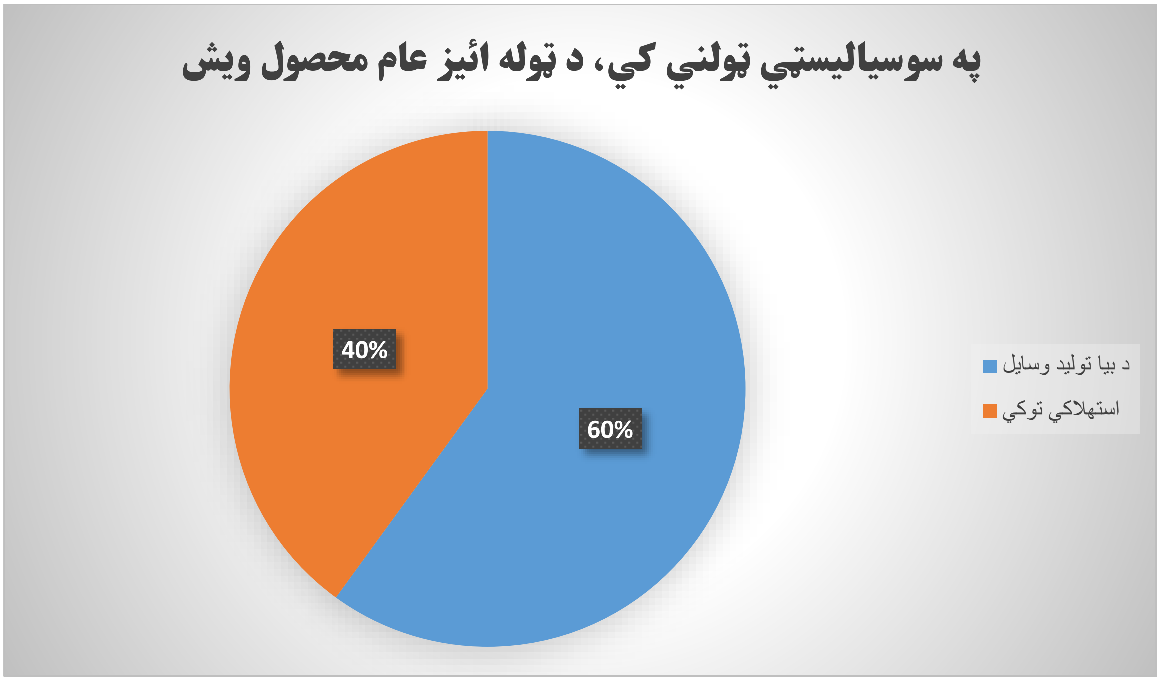

۷ – لکه څرنګه چي په سوسیالیستي نظام کي، د توکو – پیسو مناسبات بیاهم ساتل کیږي؛ ټوله ائیز محصول باید یوازي د هغه د ظاهري او طبیعي شکل له مخي نه، بلکې د هغه د ارزښت له اړخه هم وارزول سي. دا چاره د دې لامل کیږي، چي اقتصادي چارواکي د محصول ټولي برخي د نقدي واحد په ډول څان ته معلوم کړي. عام محصولات، چي هر مهال د دې لیدلوري له مخي وارزول سي، د ټولو مادي تولیداتو او محصولاتو ټوله ائیز نقدي ارقام او شمیرې په لاس راکوي. دا محصول درې برخي په څان کي رانغاړي. اوله برخه یې، د جبران برخه ده. دا برخه د تولید د وسایلو د استهلاک له مخي حسابیږي، چي د کار په بهیر کي تولید کېدونکي محصول ته ځي، خو ټوله ائیز عام محصول بیا هغه ارزښت په بر کي نیسي، چي په یوهب ټاکل سوې موده کي، د انساني کار په وسیله رامنځته سوې وي. دا ارزښت، په خپل نوبت سره، په دوو برخو باندي ویشل کیږي. دا برخي عبارت دي له، د استهلاک حساب (چي د اړین محصول ارزښت ښیي او د عامو څانګو کارکونکي د دغه ارزښت له مخي خپل معاش اخلي) او د ذیرمي حساب (چي د تولیداتو د ودي اضافي او کارآمده محصول جوړوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ – باید یادونه وکړو، چي ټوله ائیز عام محصول نه سو کولای عمومي عاید وشمېرو، ځکه هغه د تولید لګول سوي وسایل حسابوي، چي په تېره زمانه کي رامنځته سوي دي. د عام محصول د ارزښت دا برخه، په لومړي او دوهمه برخه کي د استهلاک سویو تولیدي وسایلو بیا ځایولو ته لېږل کیږي. د عام محصول دا برخه، د جبران برخه جوړوي. د ټوله ائیز محصول پاته برخه، چي نوی لګول سوی کار ښیي؛ د ټولني ملي عاید جوړوي.
۹ – که په پانګوالي اقتصاد کي د ملي محصول یوازي یوه برخه زیار ایستونکو ته ورکول کیږي، خو په سوسیالیستي نظام کي د ملي محصول او ملي عاید ټوله برخه په زیار ایستونکو پوري اړه لري.

۹ – د پانګونو اغیزمنتوب په څه کي دی؟

۱ – د پانګوني اقتصادي اغیزمنتوب په دې کي دی، چي د تولیداتو او عام استهلاک کچه په ثابت او چټک ډول سره وده وکړي. د نوي تخنیک رامنځته کول هغه مهال ګټور دي، چي د کار مولدیت زیات کړي او د کار او پیسو له ډیر کم لګښت سره، د مادي نعمتونو تولید زیات کړي. د ټولي پانګوني په نسبت، په یوې موسسې یا یوې څانګي کي، د خالص عاید زیاتوالی د تولید اقتصادي اغیزمنتوب ښیي. هر څومره چي د یوې موسسې د خالص عاید کچه زیاته وي او پانګوني ته یې اړتیا لږ وي؛ هماغومره یې اقتصادي اغیزمنتوب زیات دی.
۲ – د پانګوني اقتصادي اغیزمنتوب، په عمل کي د تر ټولو ګټوري –اقتصادي لاري ټاکل دي. په دې شرط چي د تولیداتو حجم ثابت وي؛ مناسبه پانګونه ښه ده، خو لږه پانګونه شاید په راتلونکي کي ډیر جاري لګښتونه وغواړي. د بېلګي په ډول، د اوبو برېښنا د یوې فابریکې د جوړولو لپاره، نسبت د حرارتي بریښنا یوې فابریکې ته، زیاته پانګونه غواړي، په داسي حال کي چي د حرارتي بریښنا جاري لګښتونه بیا زیات دي. په دې ځای کي د پانګوني نسبي اغیزمنتوب ټاکل کیږي.
۳ – د تخنیک او ماشینرۍ وده اړینه ده. په پانګوالي نظام کي، د ماشین څخه ګټه اخیستنه یوازي هغه مهال ګټوره ده، چي پانګوالو ته ډیره ګټه راوړي، خو په سوسیالیستي ټولني کي، له ماشین څخه ګټه اخیستنه پراخه ده. په دې ځای کي ماشینونه، په ټولو هغو ځایونو کي چي د انسان د کار د کموالي او سپکوالي سره مرسته کوي؛ کارول کیږي. ترڅنګ یې په سوسیالیزم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي ټولنيز عوامل هم اړين دي. د بېلګي په ډول، په سوسياليستي ټولني کي ماشين يوازي د کار او وخت د سپما لپاره نه، بلکې له درنو کارونو څخه د انسانانو د خلاصون لپاره هم کارېږي.

۱۰ – ملي عايد څه ډول ويشل کيږي؟

د بحث له پيل وړاندي بايد په دې پوه سو، چي ملي عايد د ملي اقتصاد له کومو څانګو څخه توليديږي؟ په دې ځای کي به د شوروي اتحاد د ملي عايد برخي وښيو.

۴ - شکل

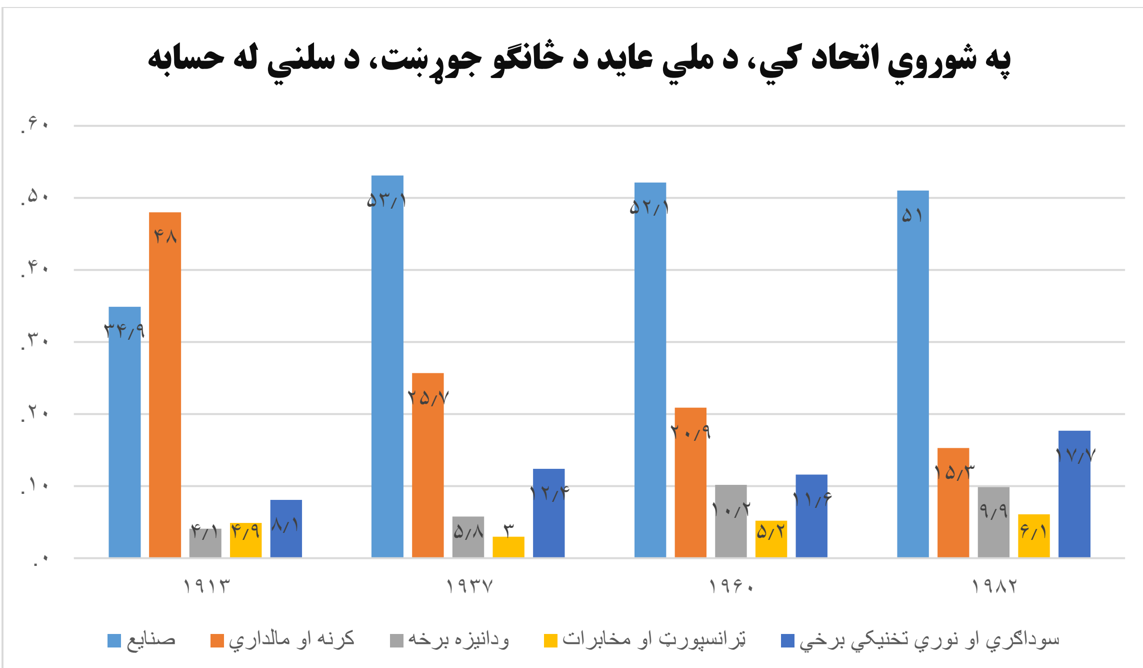

له پورته شکل څخه معلومېږي، چي د سوسياليستي نظام د واکمنۍ سره په ملي عايد کي د پام وړ اندازه زياتوالی او بدلون راغلی دی.

۱ – په ۱۹۱۳ کال کي، کارګرانو، بزګرانو او مامورينو د هيواد ۵۳٪ ملي عايد لاس ته راوړی، په داسي حال کي چي پانګوالو، ځمکوالو او نورو ځبېښاکګرو طبقاتو بيا، چي د ټولو اوسيدونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږمه سلنه برخه يې جوړول؛ د ټول ملي عايد ۴۷٪ اخيستل. د ۱۹۱۷ کال د سوسياليستي انقلاب څخه وروسته، د عايداتو هغه برخه، چي د نورو له ځبېښاک څخه لاس ته راتلل؛ ډېره کمه سول، خو په ۱۹۲۸ او ۱۹۲۷ کلونو کي لا هم ۸٪ ملي عايد د ځبېښاکگرو لاس ته ورتلی، خو د ۱۹۳۰ کلونو له پيل سره، ملي عايد ټول په زيار ايستونکو پوري اړوند سو.

۲ – د ملي اقتصاد د پلان سوي ودي له کبله، ملي عايد هم ډېره وده کوي. د بېلگي په ډول، په ۱۹۸۲ کال کي، په شوروي اتحاد کي لاس ته راغلی ملي عايد ۵۲۳,۴ مليارده روبله وو، چي د ۱۹۴۰ کال په پرتله ۱۵,۲ برابره زيات وو، خو پوښتنه داده، چي دا دومره زيات شمېر عايد څه ډول ويشل کيږي؟

۳ – د ملي عايد ويش پر دوه ډوله ده، يعنې لومړنی ويش او بيا ويش. په لومړني ويش کي، حکومت، دولتي او کوپراتيفي موسسې او د ټولني ټول غړي چي د مادي توليداتو په برخه کي کار کوي؛ برخه اخلي. پر دې بنسټ ملي عايد پر درو برخو ويشل کيږي: ۱) د حکومت او حکومتي موسساتو عايد ۲) د کوپراتيفي موسساتو عايد ۳) د مادي توليد د کارکونکو شخصي عايد.

خو د ملي عايد ويش دلته پای ته نه رسيږي، بلکې ياد عوايد بياځلي هم ويشل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ - شکل

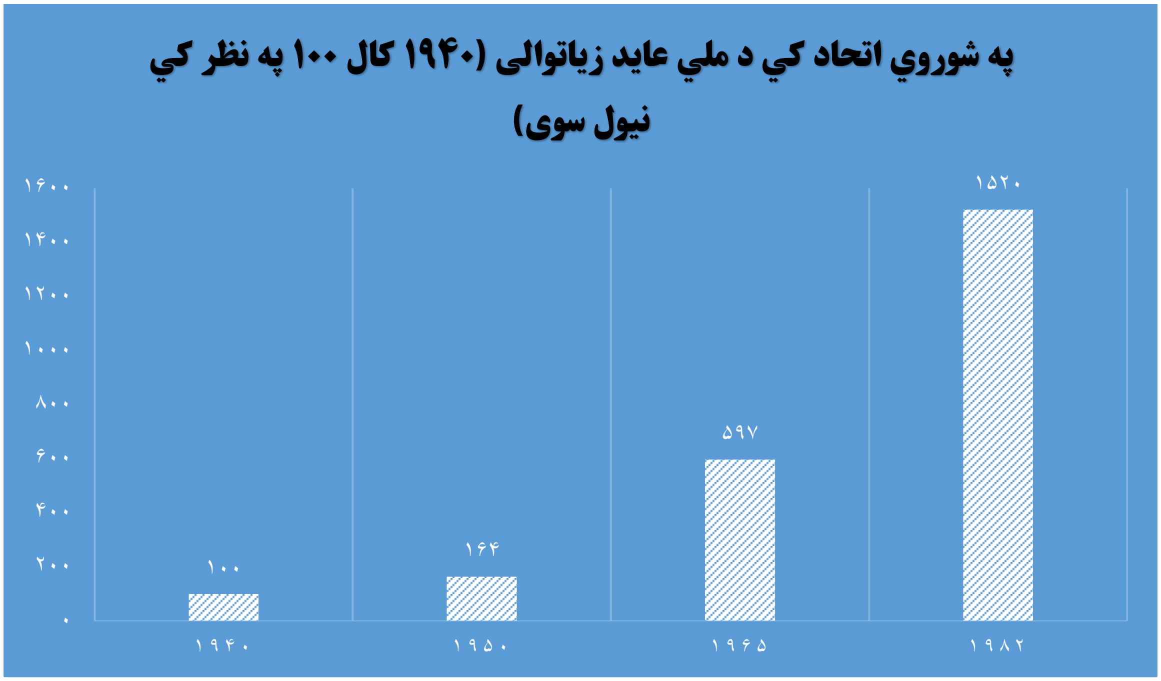

۴ – ملي عاید د دولتي بودجې، خدماتو د کچي او په پای کي، د ټولنیزو سازمانونو لخوا بیاځلي ویشل کیږي. علت یې دادی، چي د ملي عاید د ویش په اول پړاو کي، د ټولني هغه غړي، چي له مادي تولیداتو څخه بهر کار کوي، لکه د ټولنیزو سازمانونو کارکونکي، دولتي کارکونکي، د خدماتو څانګې، د وسله والو ځواکونو غړي، تقاعد سوي کارکونکي، محصلین او نور هغه زده کونکي، چي معاش اخلي په لومړني ویش کي برخه نه لري.

۵ – د خدماتي برخو کارکونکي، د خپل ملي عاید برخه د دولتي بودجې یا ټولنیزو سازمانونو له حساب څخه، یعني د عاید د بیا ویش له بهیر څخه اخلي.

٦ – لکه مخکي چي مو یادونه وکړل، د عاید یوه زیاته برخه، د هغو ضایعاتو د جبران لپاره، چي د توکو په تولید، انتقال او ساتني باندي لګیږي؛ حواله کیږي. پر دې بنسټ، عمومي لاسته راغلی عاید، د استهلاک او ذیرمي د لګښتونو څخه د وتلو پیسو له مخي محاسبه کیږي.

۷ – په سوسیالیستي ټولني کي، ډیر خدمات په وړیا ډول د عامي ځانګړي سوي بودجې لخوا وړاندي کیږي، لکه وړیا زده کړي او روغتیایي خدمات او د کتابتونونو، تفریح ځایونو او نورو څخه وړیا ګټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستنه. هغه پیسې، چې د خدماتي چوپړونو څخه لاسته راځي؛ یوه برخه یې د کارکونکو معاشونو او بله برخه یې د خدماتي سازمانونو په ګټي او دولتي فنډونو پوري تړاو پیدا کوي.

٦ - شکل

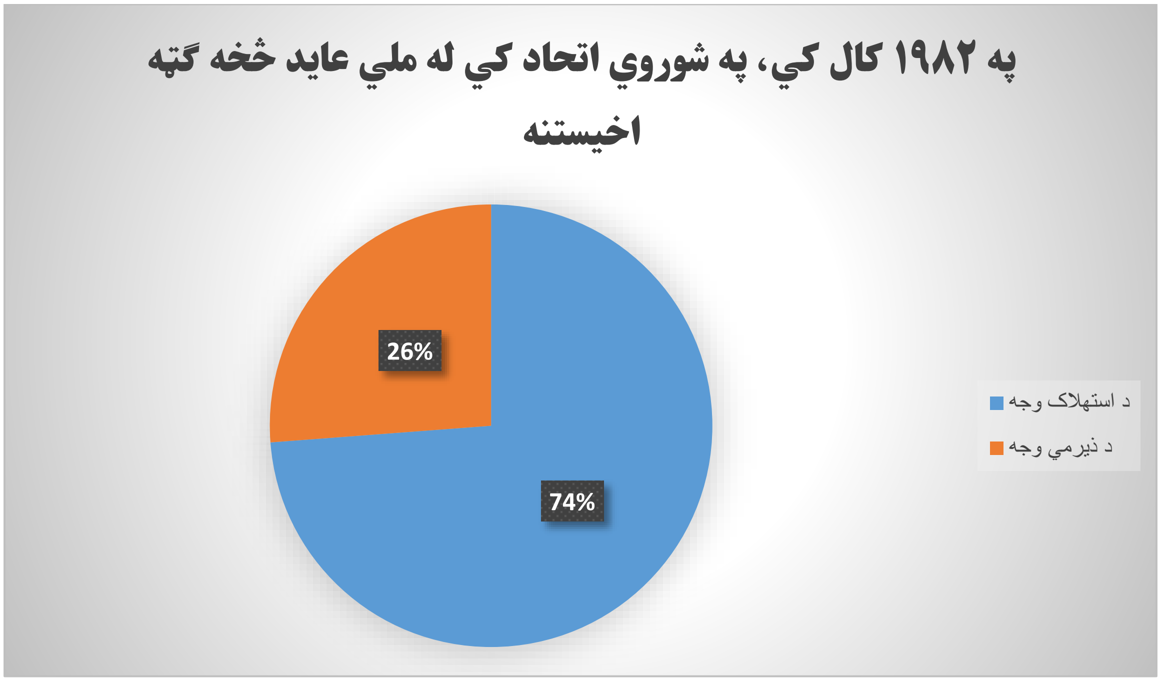

۸ – د پلان له مخي، د ملي عاید لومړنی او دوهمي ویش، د ذیرمي او استهلاک د وجي ترمنځ د تناسب له مخي تنظیم کیږي. سوسیالیستي ټولنه ټول ملي عاید د استهلاک حساب ته نه استوي، بلکې د هغه ډیره برخه د استهلاک وجي ته لېږي. پاته شتمنی، د خلګو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د تولیداتو د ودي او پراختیا لپاره لګېږي. پر دې بنسټ، د شوروي اتحاد د ملي عاید ٪۷۵ د استهلاک او ٪۲۵ نور د ذیرمي لپاره کارول کیږي. تجربو ښودلې ده، چي دا ډول تناسب رامنځ ته کول، د خلګو د مادي هوسایني د کچي د لوړوالي او تولیداتو د ودي لامل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

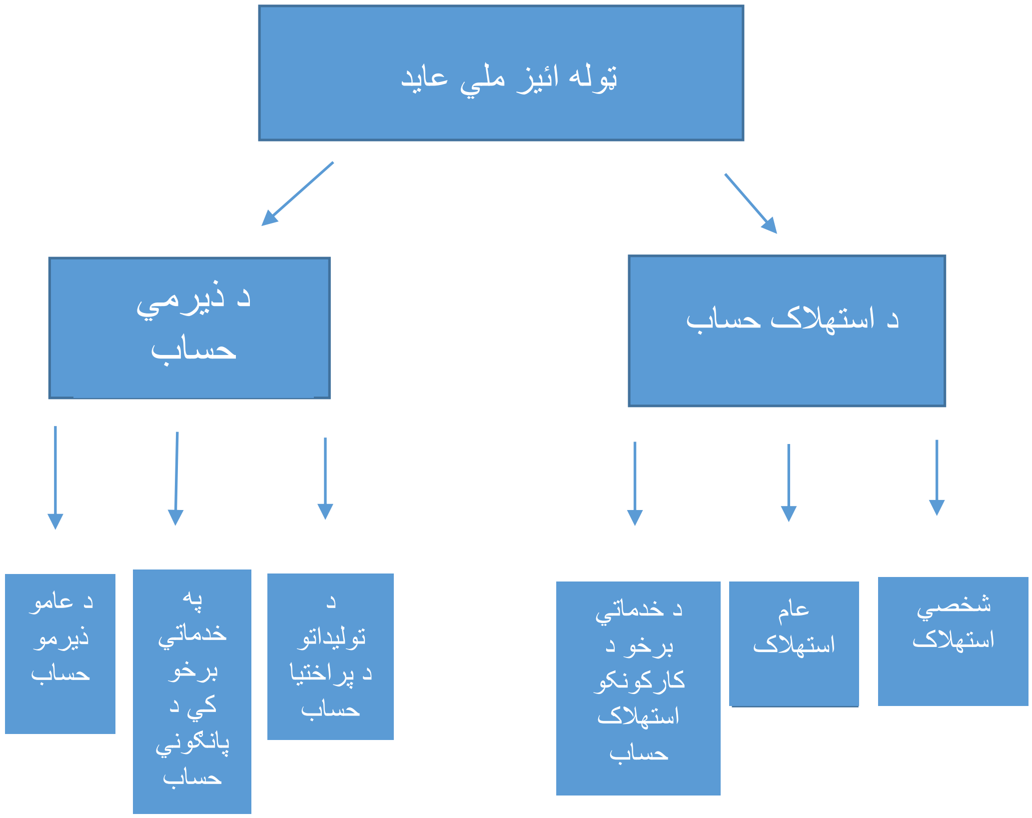

۹ –له ذيرمي څخه موخه، د توليداتو د بهير، يا نورو نااټکل سويو پېښو رامنځته کيدلو پر مهال د زيار ايستونکو خلګو د اړتياوو د پوره کولو لپاره د امکاناتو شتون دی. سوسياليستي ټولنه، د بشري ټولنيز ژوندانه ټولي خواوي په پام کي نيسي.

۱۱ – د کار له مخي ويش په څه مانا دی؟

۱ - څه ډول چي پوهيږئ، په سوسياليستي نظام کي مادي او کلتوري نعمتونه د ټولني د غړو ترمنځ، د هغوی د کار له مخي ويشل کيږي؟ د توليدي ځواکونو د ودي اوسنۍ کچه نه سي کولای، دومره زيات مادي او معنوي نعمتونه توليد کړي، چي د اړتيا وړ ويش ته ورسيږي. د دې سربېره، د پېچلي او اسانه کار، دروند او سپک کار او لاسي او ماشيني کار ترمنځ ډير توپيرونه هم سته. د خلګو پوهه هم هغه کچي ته نه ده رسيدلې، تر څو مادي نعمتونه د دوی د اړتيا له مخي ورته وويشل سي. پر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساس، ټولنه باید پرته له دې، چې د کار د کچې او د استهلاک معیار په پام کې ونیسي؛ مادي او معنوي نعمتونه د لګول سوې کار له مخې وویشي. یا په بله مانا، د هغه محصولاتو شمېر، چې یو کارکونکي ته د هغه د شخصي استهلاک لپاره ورکول کیږي؛ په سیده ډول سره له هغې ونډې سره تړلې ده، چې د عامو تولیداتو څخه یې د خپل کار او زحمت له مخې اخیستې دي.
۲ – سوسیالیزم د تولیداتو د ودې اغیزناکې انګیزې منځ ته راوړي او د مادي انګیزې ترڅنګ یې اخلاقي انګېزه هم ټولو ته ورپېژندلې ده، خو اخلاقي انګېزه بسنه نه کوي او د کارکونکو مادي انګیزې په پام کې نیول هم ډېر اړین دي.
د کار له مخې ویش، ټول خلګ په عام تولید کې، د برخې اخیستلو لپاره هڅوي.
۳ – په سوسیالیستي ټولني کي د ویش قانون له مخې: الف) د مساوي کار په ترڅ کي باید د هر ډول، جنسي، قومي او نورو توپیرونو پرته مساوي مزد ورکول سي. ب) پېچلو او درنو کارونو ته، د سپکو او اسانه کارونو په نسبت ډېر مزد ورکول سي.
۴ – ځیني داسي وایي، چي د کار له مخي ویش ټولنیزه نابرابري رامنځته کوي او د مخنیوي لپاره یې باید ټولو ته مساوي مزد ورکول سي. اوس به وګورو، چي آیا دا حلاره معقوله ده؟ مساوي ویش نه یوازي دا چي عادلانه نه دی، بلکې ټولني ته زیان هم لري. دا ډول ویش، د سوسیالیزم د دندي، چي هغه د زیار ایستوکو د هوساینې د کچې لوړوالی دی؛ سره په ټکر کي دی، ځکه د تولیداتو د کرار والي لامل ګرځي.
۵ – د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو پر مهال، ځیني هیوادونو هڅه کړې وه، چي ویش نه د کار له مخي، بلکې د کورنیو د غړو د شمېر له مخي ترسره سي. تجربو وښودل، چي د کار له مخي د ویش نه ترسره کول، تولیداتو ته زیان رسوي. مساوي او ورته مزد ورکول، د کارکونکو د کار او مولدیت سره مرسته نه کوي، بلکې د دوی انګیزه له منځه وړي، نوښتونه لړوي، د کار سره لیوالتیا کموي او له کار څخه تښتېدونکو لټانو او خواریکښو دواړو ته یو ډول عاید ورکوي.
٦ – په استهلاک کي رامنځته سوې نابرابري د وخت په تېریدو سره له منځه ځي. لومړی، د تولیداتو د ودي او زیار ایستونکو د فرهنګي کچې د لوړیدلو او ذهني او جسمي کار ترمنځ د توپیرونو د کمولو سره دا چاره آسانه کیږي. دا چاره د دوی مزدونو ترمنځ د سته توپیر د کموالي او عمومي معاشونو د لوړوالي لامل ګرځي. دوهم، دا د عام استهلاکي حساب له زیاتوالي سره، د استهلاکي نعمتونو د کچې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړېدل د دې لامل کيږي، چې په عوايدو کې نسبي يو شان والی راسي. **مارکسيزم – لنينزم برابري، د ټولو يو شان شخصي اړتياوي او د ټولو يو شان جسمي او ذهني استعداد ورته والی نه بولي، بلکې برابري د توليد د وسايلو پر وړاندي د ټولو خلگو د حقوقو مساوي والي، د ځبېښاک له منځه وړل، د خپل استعداد سره سم، هر چاته د دندي ترسره کولو حق ورکول او د کار په نظر کي نيولو سره د مزد لاسته راوړل برابري بولي.** [8]

۱۲ – د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟

۱ – په کاري وخت کي زياتوالی يا کموالی د فراغت د وختونو د زياتوالي يا کموالي لامل کيږي. د کار وخت، د فراغت د وخت سره نه شليدونکي اړيکه لري. د انساني کار مولديت او د انفرادي استعدادونو وده بيا تر ډيره بريده د کار او فراغت د وختونو له تناسب سره تړاو لري.
هر زيار ايستونکی انسان او ټوله ټولنه، په عمومي ډول سره د کاري وخت څخه د اغيزمني گټي اخيستني او د کار د اوږدوالي، مولديت او چټکتيا ترمنځ د معقولانه تړاو سره ليوالتيا لري.
۲ – د کاري ورځي اوږدوالی د هيواد د مادي او تخنيکي بنسټونو د ودي د کچي له مخي ټاکل کيږي. که څه هم ټولنه په ټوله کي، د کاري ورځي د کموالي او فراغت د وخت د زياتوالي غوښتونکې ده، خو دا هيله يوازي هغه وخت پوره کيدلای سي، چي د کاري ساعتونو د کموالي سره هم مهاله توليدات وده وکړي.
۳ – سوسياليستي ټولنه د خلگو د هوسايني د کچي د لوړېدلو لپاره، د اضافي وخت کار هم رامنځ ته کوي، تر څو په هغه کي اضافي محصول رامنځ ته سي او د زيار ايستونکو د زياتيدونکو اړتياوو په موخه ولگول سي.

[8]ـ له برابری څخه د مارکسيستي پوهاوي په اړه، تر ډيره دا ناسم باور تبليغ سوی، چي گواکي په مارکسيستي – لنينستي فلسفې کي ټولو خلگو ته د يو شان عايد ورکول برابري گڼل کيږي، چي دا باور له بنسټه ناسم او په دې ځای کي يې ښه سپيناوی سوی دی. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د کاري ورځي اوږدوالی، نه یوازي دا چي د ضروري او اضافي وخت ترمنځ تناسب رامنځته کوي، بلکې د کار او فراغت د وخت ترمنځ هم جوړجاړی رامنځته کوي. د فراغت وخت، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره ډیر اړین دی.[۹]

۵ – سوسیالیستي ټولنه د قانون جوړوني په وسیله، کاري وختونه ټاکي. په قانون کي د کاري ورځي اوږدوالی، کاري اوونۍ او د رخصتۍ ورځي د معاش د ورکولو له حقوقو سره یو ځای راغلي وي.

د دغه دولتي قوانینو ترپښو لاندي کولو ته، د کارکونکي او د موسسې د مشر تر منځ د خپلواک جوړجاړي سره لا هم اجازه نسته.

اضافه کار، یوازي په استثنایي ځایونو کي د کار له قوانینو سره سم کېدلای سي. د اضافه کارۍ مزد، د لوړي تعرفې له مخي ورکول کیږي. دغه راز، د هري تولیدي موسسې رئیس، باید د صنفي اتحادیو د سیمه ائیزو کمیټو سره په جوړ جاړي کي د کار د پیل او پای، تفریح او غرمې وختونه وټاکي.

٦ – د حکومت له لوري، د کاري ورځو او رخصتیو تنظیم په کالخوزونو کي نه مراعات کیږي. په کرنیزو موسمونو کي د کالخوزچیانو او کروندگرو کار د دولتي مامورینو په نسبت هم د ورځي د اوږدوالي او هم د اوونۍ د کاري ورځو له مخي زیات وي، خو د کروندگرو د کاري ورځي اوسط بیا تر دولتي مامورینو لږ دی.

۷ – د کاري ورځي د ساعتونو ټاکل، په بیلابیلو څانگو کي په پام کي نیول کیږي. په هغو برخو کي چي کارونه درانه وي؛ کاري ورځ لنډه وي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي د تولیدي صنایعو کار په اوونۍ کي ۴۰,٦ ساعته دی، خو د سکرو په کانونو کي کار بیا ۳۵,۵ ساعته وي.

۸ – په سوسیالیستي ټولنه کي ډیره هڅه کیږي، چي د کاري ورځي ساعتونه د معاشونو له کښته والي پرته لږ سي. په دې مانا چي د کاري ورځي د ساعتونو له کموالي سره، د مولدیت چټکتیا باید ډیره سي. شمېرني ښیي، که د ورځني کار ساعتونه ۷ یا ۸ ته کښته سي، د کار مولدیت ٪۱۲,۵ ډیریږي، که کاري ورځ ٦ – ۷ ساعتونو ته کمه سي، د کار مولدیت باید ٪۱۷ لوړ سي او که ٦ – ۵ ساعتونو ته را لنډه

---

[۹]- سوسیالیستي ټولنه، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره د فراغت لا زیات وخت رامنځته کوي، تر څو انسان هغه وختونه، په بیلابیلو سپورټي، فرهنگي، کلتوري، هنري، علمي او نورو برخو کي ولگوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي، بيا بايد ٪۲۰ مولديت زيات سي. د دې څخه ښکاري، چي د توليداتو زياتيدل د کاري وختونو د کمولو سره تړلي دي.[۱۰]

۱۳ – په سوسياليستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول ګټه اخيستل کيږي؟

۱ – د فراغت وختونه هغه مهال کېدلای سي، عامه شتمني وګڼل سي، چي د انساني استعدادونو له هر اړخيزي ودي سره مرسته وکړي او د ټولي ټولني لپاره د مادي او معنوي نعمتونو د لا زياتوالي سبب وګرځي.
د کاري وخت کمول او د فراغت د وختونو زياتول، د انسان د فرهنګي او تخنيکي کچي د لوړيدلو سره مرسته کوي او همدا چاره بيا په خپل وار سره، د کار د مولديت د زياتوالي او کاري وختونو د کموالي سبب کيږي. په دې ډول سره، د فراغت وختونه، نه يوازي دا چي ښه پايله لري، بلکې د توليداتو د زياتيدلو عامل هم ګڼل کيږي.
۲ – د فراغت وختونه، د کاري ځواک د بيا جوړولو لپاره کېدلای سي پر دوو برخو وويشو. يوه برخه يې بايد د هغه ځواک د بيا جوړولو سره مرسته وکړي، چي د کاري وخت پر مهال لګول سوي وي، په داسي حال کي چي بله برخه يې بيا بايد کاري ځواکونو ته وده ورکړي. د فراغت وختونه هم بايد د انسانانو ترمنځ د ملګرتيا اړيکو د زياتيدلو، علمي، تخنيکي، ادبي، هنري او فرهنګي پوهي د لوړولو او په علمي، تخنيکي او هنري ډګرونو کي د نوښتونو د رامنځ ته کېدلو لامل سي.
۳ – د ښارونو او کليو ترمنځ د توپيرونو له منځه وړل، د کلي خلګو ته هم د ښار د خلګو په ډول، د فراغت وختونو د ښه تېرولو سره مرسته کوي. د کليوالي زيار ايستونکو د مادي او تحصيلي کچي لوړوالی او په کليوالي سيمو کي د ډېرو ښوونځيو، سينماګانو او فرهنګي مرکزونو جوړول او د ټلويزيون، ټکنالوجۍ او ټرانسپورټ را منځته کيدل، د ښار او کلي ترمنځ د پړاويزي يو کېدلو لامل کيږي.

---

[۱۰] - په پخوانيو سوسياليستي هيوادونو، لکه سوسياليستي چکسلواکيا کي کاري ورځي په اونۍ کي ۴ او کاري ساعتونه په ورځ کي ٦ ته ټيټ سوي ول. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – دلته باید د ښځو او نارینه وو ترمنځ د فراغت د وختونو څخه د ګټې اخیستنې د تناسب د نشتوالي په اړه هم بحث وکړو. د کور ډېر کارونه، لکه د خواړو برابرول، د ماشومانو چارو ته رسیدګي او د هستوګنیز ځای پاکول د ښځو تر غاړې دي. د کور د کارونو د لږ ماشیني کېدلو له امله د ښځو فارغه وخت لږ وي، خو د ټولنیزو موسساتو لکه د جامو مینځل ځایونو، وړکتونو، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونو او کور د کارونو د لا ډېر ماشیني کېدلو، لکه د برقي جاروګانو، جامو مینځلو د عصري ماشینونو او خواړو پخولو د نوي ماشینونو سره د ښځو لپاره هم د فراغت وختونه زیاتیږي، د کور د چارو مخته وړل آسانه کیږي او ښځې د فراغت د وختونو څخه د معقولې ګټې اخیستنې موکې پیدا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی،
د سوسیالیستي ټولني اقتصادي سیستم او د هغه د تکامل تګلاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شوروي اتحاد د اساسي قانون پنځلسمه ماده:

«د اقتصادي پلانونو پر بنسټ، د اقتصادي او ټولنيزو چارو مخته وړل، د ځانگو او سيمو د اصولو په نظر کي نيول سره، د مرکزي اداري په لارښوونه، د توليدي بنسټونو د اقتصادي ځانواکۍ سره په همغږۍ چاري مخته وړل کيږي. په دې لړ کي، د اقتصادي حسابونو، عايد، وروستۍ بيي او نورو اقتصادي وسايلو او انگيزو څخه گټه اخيستل کيږي.»

د اساسي قانون ځيني ياد سوي حکمونه، هغو خلگو ته، چي د سوسياليستي اقتصاد د اصولو سره پېژندگلوي نه لري، ځيني توضيحات غواړي. موږ دلته هڅه کوو، چي د سوسياليستي ټولني د اقتصادي سيستم اړوند تر ټولو مهمو پوښتنو ته ځوابونه ورکړو.

۱ – د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره يو ځای ده؟

څه ډول چي په تېر څپرکي کي مو يادونه وکړل، د توليد پر وسايلو عام مالکيت د دې شونتيا رامنځ ته کوي، چي اقتصادي وده د يو واحد مرکزيت له لوري، په پلان سوي ډول، د ټولي ټولني په گټه سمبال سي.

۱ – مرکزي پلان جوړونه، د اقتصادي پراختيا ددغو اساسي دندو لپاره ترسره کيږي:

- د سوسياليستي اقتصاد د جلا ځانگو ترمنځ، د تناسب رامنځ ته کول
- د هيواد د ټولنيزي او اقتصادي ودي لپاره د دولتي پلان د اړينو شاخصونو رامنځ ته کول
- د علم، ټکنالوجۍ، پانگوني، توليدي ځواکونو د ځای پر ځای کولو، د کاري مزد د ورکولو، بيو د ټاکلو او مالي چارو اړوند د واحدو سياستونو مخته وړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ملي اقتصاد مرکزي اداره کول یوازي د مرکزي مقاماتو د لاربښوونو سره مخته نه ځي. د هیواد اقتصاد د بیلابیلو څانګو، موسساتو او تولیدي برخو ترمنځ له تړاوونو څخه جوړ دی، ځکه خو اقتصاد باید هم د ټول هیواد په کچه او هم د جلا – جلا کړیو ترمنځ همغږی سي.

۳ – په سوسیالیستي نظام کي، د پلان سوي اقتصاد موخي او شکلونه خپله د زیار ایستونکو لخوا ټاکل کیږي او د مستقیمي او ټوله ائیزي ډموکراسۍ څخه ګټه پکښې اخیستل کیږي.

۴ – د زیار ایستونکو حق، تر پلان مخکي د خلګو لخوا په ټولپوښتنو کي، د دولتي پراختیایي پلان په مسودو کي پر ځای کیږي. دا کار په عمل کي څه ډول ترسره کیږي؟

د پلان جوړولو چارواکي، د تېرو دورو د شمېرنو د تحلیل له مخي، د هیواد د اقتصادي پراختیا ترمنځ مهم تناسبونه پیدا کوي او د هغه له مخي راتلونکی پلان جوړوي. هغوی د صنایعو او کرني، د تولید د وسایلو او استهلاکي وسایلو او نورو ترمنځ اړین تناسبونه مومي او ټاکي. د پلان بیلانسونه، د توکو، بشري ځواکونو او مالي ذیرمو د بیلابیلو اړخونو په پام کي نیولو سره محاسبه کیږي او د اوسنیو اړتیاوو، تمو او شونتیاوو سره یو ځای ارزول کیږي. مرکزي چارواکي دا ټول لومړني اټکلونه، د ملي اقتصاد په واحد بیلانس کي لنډوي او د هغه مسودو له مخي، د اقتصادي پراختیا اصلي اړخونه ټاکي. دا مسوده، د تصویب کېدلو څخه څو میاشتي وړاندي د رسنیو له لاري خپریږي. د خپرېدلو وروسته، کارګران، مامورین، د کولکټیفونو کارکونکي او نور په رسنیو کي پر هغه باندي بحثونه کوي. د بېلګې په ډول، په شوروي اتحاد کي د ۱۹۸۱ – ۱۹۸۵ پنځه کلن پلان په اړه بحثونو کي، ۱۲۱ ملیونه کسانو برخه واخیستل او د پلان په اړه یې خپل نظرونه ورکړل. ورسره د شوروي اتحاد خلګو، د پلان د دقیقوالي او سمون لپاره مرکزي چارواکو ته یو ملیون لیکلي وړاندیزونه ولېږل.

۵ – د خلګو له لوري تر ارزوني وروسته، پلان د مخصوصو کارپوهانو د کمیسیون له لوري ارزول کیږي، لازم سمونونه پکښې راځي او بیا د شوروي اتحاد د خلګو عالي شورا ته، چي د دولتي ځواک تر ټولو عالي مقام دی، د تصویب لپاره استول کیږي.

د تصویب وروسته، یاد پلان، د یو قانون په ډول، چي مخکي د ټولو موسساتو د کارکونکو لخوا ارزول سوی وو؛ هغوی ته د اجراآتو لپاره استول کیږي. په دې بهیر کي ډموکراټیک مرکزیت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه ډول سره ځان ښيي، چي په لړ کي يې د هيواد هر وګړی کولای سي، د ټول هيواد د اقتصاد په چارو کي ګډون وکړي. [١١]

٦ – توليدي بنسټونه، د واحد دولتي پلان سره په جوړجاړي کي، خپل اوږدمهاله پلانونه له ډيرو شاخصونو سره، لکه د توليداتو وروستۍ بيه، د پرسونل شمېر، د اقتصادي توليداتو د اغيزمنتوب د کچي د لوړېدلو، د کارکونکو مادي هڅوني، د کار د نويو ميتودونو د ودي او ورته نورو په اړه، خپلواکه ډول سره پلان جوړوي.

٧ – د هغو تناسباتو ترڅنګ، چي بايد په ټول هيواد کي رعايت سي؛ فرعي تناسبونه هم سته، چي يوازي ځينو ځانګو، موسساتو او توليدي ساحو پوري اړوند کيږي. په اول مورد کي، مرکزي پلان سوې اداره او په دوهم مورد کي، يوازي يوه توليدي کړۍ د ملي اقتصاد د واحد پلان په نظر کي نيولو سره يو ځای په پام کي نيول کيږي.

٨ – د پلان جوړوني په چارو کي، د ډموکراټيک مرکزيت اصل، په زيار ايستونکو کي د اختيار درلودلو احساس روزي او د ملګرتيا د سياليو د ودي، يعني سالمي سوسياليستي سيالۍ کچه زياتوي.

٢ - په سوسياليستي توليدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کيږي؟

١ – د دوهم څپرکي په پيل کي مو، په يو پانګوال توليدي بنسټ کي د يوې جوړې جامو د توليد په اړه بحث کړی وو. هغه مهال مو وويل، چي د فابريکې خاوند له هغو جامو څخه، چي بيه يې ٣٠ ډالره ده، ١٠ ډالره ځانته اخلي. د هر هغه توکي ارزښت، چي په يوه پانګواله توليدي موسسې کي توليديږي، د همدې اصل له مخي ويشل کيږي. کارګرانو ته هغه څه، چي د توليد د وسايلو خاوند، د ځمکي د

[١١] ـ پانګوالي رسنۍ او پروپاګندکونکي دا دعوه کوي، چي ګواکي په سوسياليستي نظام کي، يوازي د مرکزي دولت لوړ پوړي چارواکي اقتصادي پلان جوړوي او هماغه پلان له لوړ څخه کښته تطبيقوي، چي په واقعيت کي د دې خلاف په اقتصادي پلان جوړولو کي د ډموکراټيک سنټرياليزم د زرينو اصولو سره سم، د ټولني د فرد – فرد څخه نظر اخيستل کيږي او وروسته د علمي شاخصونو او تناسبونو په پام کي نيولو سره ټول غونډېږي او د خلګو د شوراګانو او ولسي واکمنۍ د بنسټونو تر رايي اخيستني او تائيد وروسته عملي کيږي. دا تګلاره، د پانګوالۍ تر بې بند و باره اقتصاد او سياسي جوړښتونو، په مراتبو ډيره علمي، منطقي، عقلاني او ډموکراټيکه ده. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجارې او خامو موادو د لګښتونو، تخنيک د زورووالي، بريښنا د لګښت، ټرانسپورټ او نورو څخه پاتيږي؛ ورکوي.

۲ – په پانګوالي نظام کي مزد، د پانګوالو له څيښناک وروسته يو محدوده پاته برخه ده، خو د سوسياليستي ټولني وضعيت له پانګوالي ټولني سره توپير کوي. په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، چي توليدي سوسياليستي مناسبات بيانوي؛ د ټولني په ګټه د کار معيار او د ټولني لپاره د توکو د استهلاک معيار په پام کي نيول کيږي. د مزد اندازه، په عامو توليداتو کي د يو کارکونکي د کار له اندازې سره تړاو لري. د توليداتو د ودي او تکامل او توليدي بنسټونو د ګټي له زياتوالي سره، د کارګرانو او مامورينو معاشات هم لوړيږي او په هغو نعمتونو، کي چي د عام استهلاک په حساب کي ټولني ته وړاندي کيږي؛ هم زياتوالی راځي.

په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، د کار د مودې يا د کار د حاصل له مخي ورکول کيږي. مزد ځکه په دوه ډوله ورکول کيږي، چي د کار کچه او کيفيت د کاري وختونو او يا توليد سويو محصولاتو له مخي ټاکل کيږي.

۳ – دا چي د کار عمومي معيار وخت دی؛ له دې مخي څخه د مزد ورکولو اساسي شکل زماني دی. دا مزد د کار کونکو د کاري مودې او وړتيا له مخي ورکول کيږي. زماني مزد بيا پر دوه ډوله دی، ساده زماني مزد او د انعام ورکولو زماني مزد.

۴ – بايد يادونه وکړو، چي ساده زماني مزد، د کار کيفيت او پايلي سره چندان اړيکه نه لري. د دې نيمګړتيا د له منځه وړلو لپاره زماني او انعامي مزد ټاکل کيږي، چي د هغه له مخي د ثابت معاش سربېره، په ښه کړل سويو شاخصونو ته د رسيدلو سره، کارکونکو ته انعامونه هم ورکول کيږي. دا شاخصونه بيا د ملي اقتصاد په بيلابيلو څانګو کي جلا - جلا دي. انعامونه ډير مهال، تر پلان د ډيرو لاسته راوړنو، کيفي شاخصونو د ښه والي، د سون توکو، بريښنا او خامو موادو د سپما او نوي تخنيک د رامنځته کولو سره ورکول کيږي.

۵ – زماني مزد هغه وخت ورکول کيږي، چي د کار پايلي په ښه ډول سره نه سنجول کيږي، خو په هغو کارونو کي بيا چي نه کاري موده، بلکې کاري کيفيت اړين دی؛ بيا مزد د کار د کيفيت له مخي ورکول کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶ – په پای کی ویلای سو، زماني مزد هغه مهال ورکول کیږي، چي د کار چټکتیا نه د کارگر په لاس، بلکې د ماشین په واسطه ټاکل کیږي. د بېلگي په ډول، د اتوماتو لینونو په تولید کي ماشین په خپله اندازه تولید کوي او کارگر د تولید د کچي په زیاتوالي کي کومه ونډه نه لري، نو په دې مورد کي د کار د حاصل له مخي نه، باید د کاري مودې له اړخه مزد ورکول سي.

۷ – په سوسیالیستي صنایعو کي د کار د محصول له مخي، مزد تر ټولو زیات وي. د کار د حاصل او ثمر له مخي، مزد ورکول کارکونکي خورا زیات هڅوي او د کار مولدیت کي لوړوالی راولي. د دې شکل بله گټه داده، چي د کارگر مزد، دده له لوري د تولید سویو محصولاتو سره تړلي دي. هغه کارگر چي ثمري مزد اخلي؛ ډیره هڅه کوي، چي په خپلو مهارتونو کي زیاتوالی راولي، د کار اوزارو ته تکامل ورکړي او له هغه څخه په ښه ډول گټه واخلي، تر څو د خپل انفرادي کار په گټه کي زیاتوالی راولي.

۸ – مهالنی او د محصول له مخي مزد هم په فردي او هم په ډله ائیز ډول ویشل کیدلای سي. د میخانیزه کارونو د ښه مخته وړلو لپاره، ډلي رامنځته کیږي، چي هر غړی یې په څو مسلکونو کي بلد وي او ټول د یو بل سره همکاري کوي. په دې ځای کي د تولیداتو بریالیتوب، نه یوازي د یوه کارگر، بلکې د څو کارگرانو لپاره گټه رامنځ ته کوي.

۹ – مهالنی او د محصول له مخي مزد دواړه خپلي گټي او زیانونه لري. د مزدونو د ورکولو شکل، د تولیداتو د تخنیکي کچي او کار له شکل سره تړاو لري. د بېلگي په ډول، د محصول له مخي مزد، تر مهالني مزد کارکونکی ښه هڅوي، خو د زیات او چټک تولید ترسره کول بیا د کار په کیفیت او دقیق والي کي پوښتني پیدا کوي.

۱۰ – په ځینو سوسیالیستي هیوادونو لکه هنگري، جرمني او چکسواکیا کي بیا د مزد مختلط او گډ شکل خورا زیات دی او پر یوه وخت باندي هم مهالنی او هم د محصول له مخي مزد ورکول کیږي. په دې سره، د کار د کمیت ترځنگ، کیفیت، دقیق والی او نور اړخونه ټول په پام کي نیول کېدلای سي.

۱۱ – سوسیالیستي تولیدي بنسټونه، کولای سي په خپلواکه ډول، د معاشونو ویش ترتیب کړي، خو دا کار ښه اقتصادي تحلیل او د چارو د اغیزمنتوب ارزونه ورڅخه غواړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ – په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟

۱ – په هري توليدي موسسې کي د ځانګړو شاخصونو له مخي توليد ترسره کيږي او هره موسسه ځانته جلا شاخصونه لري. دغو شاخصونو ته د رسيدلو لپاره په کارکونکو کي بايد انګيزه رامنځته سي. يوازي د مهالني مزد ورکول، بيلابيل شرايط او غوښتني په پام کي نه سي نيولای. په همدې خاطر، د انعامونو د ورکړي له سيستم څخه ډيره ګټه اخيستل کيږي. د انعامونو لپاره په هره سوسياليستي توليدي موسسې کي ځانته جلا حساب وي.
۲ – د انعامونو سيستم خپله د اړوند توليدي بنسټ له لوري رامنځته کيږي، تر څو د توليداتو ځانګړني او شرايط په ښه ډول سره په نظر کي پکښي ونيول سي.
۳ – توليدي لړۍ د ماهيت له اړخه څخه يو ډول نه دي. په دې برخه کي ځيني کارونه لکه کان کيندنه ډير سخت دي. په هره توليدي موسسه کي ځانته جلا اړخونه، شاخصونه او اړتياوي وي. د انعامونو ورکولو څخه موخه داده، چي ځيني کارکونکي د خامو موادو او انرژۍ لږ لګښت، خو مناسب توليد ته لېواله کړي.
۴ – د انعامونو ورکولو په سيستم کي، هغه موده، چي له مخي يې جايزه ورکول کيږي، ډير اهميت لري. انعامونه د مياشتني، درې مياشتني او کلني کار په نظر کي نيولو سره ورکول کيږي.

۴ – عام استهلاک حساب څه دی او څه ډول ګټه ورڅخه اخيستل کيږي؟

۱ – په سوسياليستي نظام کي، د دې ترڅنګ چي د کار له مخي ويش ترسره کيږي، ځيني نور نعمتونه خلګو ته د عام استهلاکي حساب څخه هم ورکول کيږي. دا حساب، د ټولو خلګو د ټولنيزو او فرهنګي اړتياوي په پام کي نيولو سره تنظيم او خلګو ته د دوی د ژوندانه د لا ښې هوسايني لپاره ورکول کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د عام استهلاکي حساب ډېره برخه له دولتي بودجې څخه برابرېږي. دولتي موسسې او سازمانونه له خپلو لاسته راغلو عوايدو څخه د اقتصادي هڅوني فنډونه لکه د کور جوړوني فنډ او نور رامنځته کوي. په کالخوزونو کي بيا فرهنگي، خدماتي او مادي مرستو فنډونه وي.
۳ – له عام استهلاکي حساب څخه د ټولني ټولو اوسيدونکو ته په تحصيلي مرکزونو او روغتونونو کي مکمل وړيا خدمات برابرېږي. د ډيرو اولادونو لرونکو ميندو، معيوبينو، متقاعدينو او زده کونکو ته د هغوی تنظيم سوي معاشات ورکول کيږي او وړکتونونه، کتابتونونه، کلوپونه، سپورټي تاسيسات او نور اړين ځايونه د هغه حساب په مرسته جوړيږي.
۴ – سوسياليستي ټولنه، د ډيرو لگښتونو سربېره، عام استهلاکي حساب په دې برابروي، چي د زيار ايستونکو خلگو د ژوند کچه لوړه سي. د بېلگي په ډول، د هستوگنځی د پيسو دريمه برخه زيار ايستونکي ورکوي، په داسي حال کي چي دوې برخي يې د دولت له بودجې څخه ورکول کيږي.
۵ – له عام استهلاکي حساب څخه، د ټولو اوسيدونکو لپاره وړيا روغتيايي خدمات رامنځته کيږي. د ناروغ بستر ته، د ډاکټر په ورتللو سره ۳۰ روبله [د ۱۹۸۲ کال په ارزښت، چي د هماغه کال ۱۹۳۵ افغانۍ کيدلې] لگښت راځي، دغه راز په روغتون کي د ناروغ ساتلو ورځنی لگښت هم ۲۰ روبله راځي. د ماشومانو د شيدو ورکولو په مرکزونو کي د يوه ماشوم د ساتلو کلنۍ لگښت ۶۰۰ روبله [۳۸۷۰۰ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] او په وړکتون کي ۵۰۰ روبله [۳۲۲۶۹ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] راځي، ميندي او پلرونه د دې لگښتونو يوازي پنځمه برخه ورکوي او پاته نور ټول لگښتونه يې حکومت پر غاړه اخلي.
۶ – د ښوونځی د يوه زده کونکي لپاره، د شوروي حکومت کلني لگښتونه تر ۲۰۰ روبله [۱۲۹۰۰ افغانيو] ډير دي، خو د شوروي اتحاد خلگ د زده کړو لپاره هيڅ پيسې ورکولو ته اړ نه دي.[۱۲]
په ۱۹۸۲کال کي د هيواد په عمومي ښوونځيو کي ۴۴،۲ مليونه زده کونکي، په مسلکي منځنيو ښوونځيو کي ۸،۵ مليونه او په عالي تحصيلاتو کي ۸،۵ مليونه محصلينو زده کړي کولې، چي ټولو نه

[۱۲]ـ په سوسياليستي نظامونو کي، عام روغتيايي خدمات، د ډاکټر له لومړنۍ کتني څخه نيولې، تر عملياتونو او اوږدمهالي درملني پوري ټول وړيا دي. همدغسي د وړکتون څخه نيولې، د دوکتورا تر کچي پوري زده کړو کي، زده کونکي او زده کړيالان پيسو ورکولو ته هيڅ اړ نه دي، بلکې د حکومت له لوري خپل معاشونه هم لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې دا چې د خپلو زده کړو لپاره يې لګښتونه نه کول؛ بلکې د دولت له لوري ورته معاشونه هم ورکول کېدل.

۷ – په سوسياليستي ټولني کي معلولينو، زړو او هغو کسانو ته، چې د کار کولو وړتيا نه لري؛ ته په ډير ارزښت کتل کيږي او له عام استهلاکي حساب څخه هغوی ته د هوسا ژوندانه ښه امکانات برابريږي.

۸ – د عام استهلاکي حساب ډيره برخه، د خلګو کار ته له پام پرته ويشل کيږي. له دې وجي څخه عام کتابتونونه، سټوډيمونه، جمنازيمونه، پارکونه، روغتونونه او نور تاسيسات هم جوړيږي. عام استهلاکي حساب بيا د ټولني ټولو غړو ته، په يو شان ډول، د مهارتونو د تکامل، روغتيايي خدمتونو او په وړکتونونو کي د ماشومانو د روزلو زمينه برابروي.

۹ – د عام استهلاکي حساب او کار له نظره ويش، له يو بل سره نه شلېدونکي اړيکي لري، ځکه په عام استهلاکي حساب کي، د ډيرو تادياتو کچه، په عامو توليداتو کي له کار سره تړلي دي. د بېلګي په ډول، د تقاعدئ معاش کچه او د ټولنيزي بيمي د معاشونو مرسته، د انسان د مزد د منځني کچي، کاري سابقې او د رخصتئ سره د مزد ورکول د زيار ايستونکو له کاري شرايطو او وړتياوو سره تړلي دي.

۱۰ –عام استهلاکي حساب، چې د مادي نعمتونو د ويش نسبتاً پرمختللی شکل دی، په ډيري چټکئ سره وده کوي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د ۱۹۷۱ – ۱۹۷۵ کلونو ترمنځ د خلګو سړي سر عايد ۲۴٪ او عام حساب ۴۰٪ زياته سول. د اويايمي لسيزي په دوهمه نيمايي کي، د خلګو سړي سر عايد ۱۸٪ او عام استهلاکي حساب ۳۰٪ لوړ سو.

۱۱ – د عام استهلاکي حساب، چټک زياتوالی په دې معنا نه دی، چې د کار له مخي د ويش اهميت لږ کيږي، خو د عام استهلاکي حساب شتون، د ټولنيز عدالت او برابرئ د رامنځته کيدلو لامل ګرځي او ټولو خلګو ته يو شان موکې برابروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په کرنه کي، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟

۱ – اوس تاسو پوهېږئ، چي په سوسیالیستي ټولني کي هر څوک د خپل توان په اندزاه کار کوي او هرچاته بیا د کار په اندازه مزد ورکول کیږي. په کرنیزو کوپراتیفونو کي هم همداسي ده او هر کولکتیف خپل فنډ لري او د هغه فنډ څخه د کار په اندازه مزد ویشي.

۲ – په کرنیزو کالخوزونو کي هڅه کیږي، د کلني محصول پر ځای، چي د محصول کچه هم پکښې نامالومه وي؛ د کالخوز کروندګرو ته ګرانټي سوي منظم میاشتني معاشونه ورکول سي.[۱۳]

۳ – د ګرانټي سوي معاش سرچینه، د کالخوز خرڅ سوي مواد دي. کالخوزونه خپلو کارکونکو ته په نقدي او جنسي ډول (کرنیزو توکو په ورکولو سره) معاش ورکوي. که چیري یو کالخوز په یوه موده کي ګرانټي سوی معاش ورنه سي کړای؛ اړ دی، چي د کرنیز بانک څخه اوږدمهاله پور واخلي.

۴ – هر کالخوزچي ته د ټاکل سویو چارو د مخته وړلو سره، معاش ورکول کیږي او د کار د کمیت او کیفیت د ډیروالي سره، یې په معاش کي هم ښه والی راځي.

۵ – په کالخوزونو کي د نقدي مزد ورکول، کروندګر، کارګرانو او روښانفکرانو ته نژدې کوي او د بزګرانو، کارګرانو او روښانفکرانو ترمنځ په ټولنیزو توپیرونو کي کموالی راولي. د ۱۹۴۰ کال راهیسي، د کارګرانو او بزګرانو په سړي سر عاید کي ۴٫۱ پلا ډیروالی راغلی دی، په داسي حال کي چي په همدې موده کي د کالخوزچیانو عواید ۷٫۳ برابره زیات سوي دي. د تقاعدي معاشاتو ورکول او بیمه هم، د کالخوزچیانو د ژوندانه شرایط آسانه او روښانفکرانو او کارګرانو ته د دوی ژوند ور نژدې کوي.

۶ – په کالخوزونو کي، هم د صنعتي موسساتو په ډول کاري مزد، د کار د وروستیو پایلو په نظر کي نیولو سره ورکول کیږي. میخانیکي ډلو، د مالدارۍ فارمونو او نورو ته په ورته ډول معاش ورکول کیږي.

۷ – هري ټاکلي کرنیزي ډلي ته، اړین تخنیکي توکي، کیمیاوي کوډونه او نور ورکول کیږي، تر څو خپله پلان سوې دنده ترسره کړي. دا چي د دوی د کار پایله، د کال په پای کي ښکاره کیږي؛ نو د

[۱۳]ـ د یوه کالخوز حدود، تر ۲۰۰۰ جریبه متر مربع ځمکي پوري رسیږي. هر کالخوز ځان ته یوه مدیریتي اداره، مامورین، محاسبین، دفتري توکي او نور کارکونکي لري او اړوند چاري د هغو له مخي مخته وړل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول سویو معاشونو او کار پایله په پای کي ارزول کیږي او حسابونه یې چاڼوي. د وروستیو پایلو له مخي، د مزد ورکړه، کارکونکي د کیفیت لوړولو ته هڅوي، متقابل او ځاني کنټرول رامنځته کوي او دا چاره په وروستي تحلیل کي، د کار د مولدیت د ودي، تولیداتو د اغیزمنتوب او خلګو د هوساینې د کچې د لوړیدلو لامل کیږي.

۶ - اقتصادي حسابونه څه ته وایي؟

۱ – هره دولتي موسسه، د خپل تاسیس پر مهال، خپل اړین توکي ترلاسه کوي. تولیدي موسسې باید خپل ټول لګښتونه، د عوایدو څخه پوره او جبران کړي. د دې سربېره باید هره صنعتي موسسه ګټه ولري، تر څو د هغه په واسطه وکولای سي تولیداتو ته وده ورکړي.
اقتصادي حسابونه همدې ته وایي. د تولید د لګښتونو جبرانول، د محصولاتو د پلورلو او ګټې راوړلو څخه دا شونتیا رامنځته کوي، چي حکومت د اقتصادي انګیزو وسایل په اغیزمنه توګه وکاروي. هر څومره چي یوه صنعتي موسسه، خپل وسایل په ښه ډول سره کاروي؛ په هماغه اندازه یې د عوایدو د لوړیدلو او اقتصادي وضعیت د ښه والي او کارکونکو د مزدونو د لوړوالي لامل کیږي.
۲ – د یوې موسسې اقتصادي حسابونه د یو لړ اصولو له مخي، لکه عملي اقتصادي ځانواکي او نورو باندي ولاړ دي. هره موسسه له حکومت څخه د لازم مبلغ د ترلاسه کولو سره، په خپلواکه ډول تولیدات سمبالوي او په دولتي بانک کي جاري حساب پرانیزي، د لګښتونو لپاره اړین مبلغ له هغه څخه اخلي او پاته نور عواید هغه ته ور زیاتوي.
۳ – اقتصادي موسسې، د اقتصادي هڅوني له فنډونو څخه خپلو کارکونکو ته انعامونه ورکوي او هغو ته کورونه، کلوپونه، سپورټي ځایونه او وړکتونونه باندي جوړوي.[14]
۴ – اقتصادي موسسې مادي مسئولیتونه هم لري. دا مسئولیتونه هغه مهال راجع کیږي کله چي یوه موسسه د تړون له مخي خپلي کړې ژمني پر ځای نه کړي. په هغه صورت کي به اړونده موسسه تاوان

[14]ـ په پخوانیو سوسیالیستي هیوادونو کي دا دود وو، چي هره فابریکه به خپلو کارکونکو ته کورونه، وړکتونونه، ښوونځی، کلوپونه، ورزشي ځایونه او نور د ژوندانه د هوسایني بنسټونه له خپلو عوایدو څخه جوړوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او جريمه ورکوي، يا به د ورکول سوي کريډيټ په بدل کي ډېره ربحه ورکوي. دا ډول کنټرول په چارو کي د دقيق والي لامل کيږي.

۷ - د يوې موسسې عايد څه ډول کارېږي؟

۱ – ګټه، يعنې تر لګښتونو د عوايدو ډېروالی، د سوسياليستي توليدي موسساتو تر رامنځ ته کيدلو ډېر مخته هم وه، خو د ګټې ماهيت بيا په دې کي دی، چي څه ډول ترلاسه سوې ده او د چا په ګټه بايد وکارول سي. په سوسياليستي ټولني کي، د پانګوالي ټولني خلاف ګټه نه يوازي پر انفرادي وګړو، بلکې په ټولي ټولني پوري اړه لري. نو ګټه څه ډول ويشل کيږي او د کومو موخو لپاره کارېږي؟

۷ - شکل

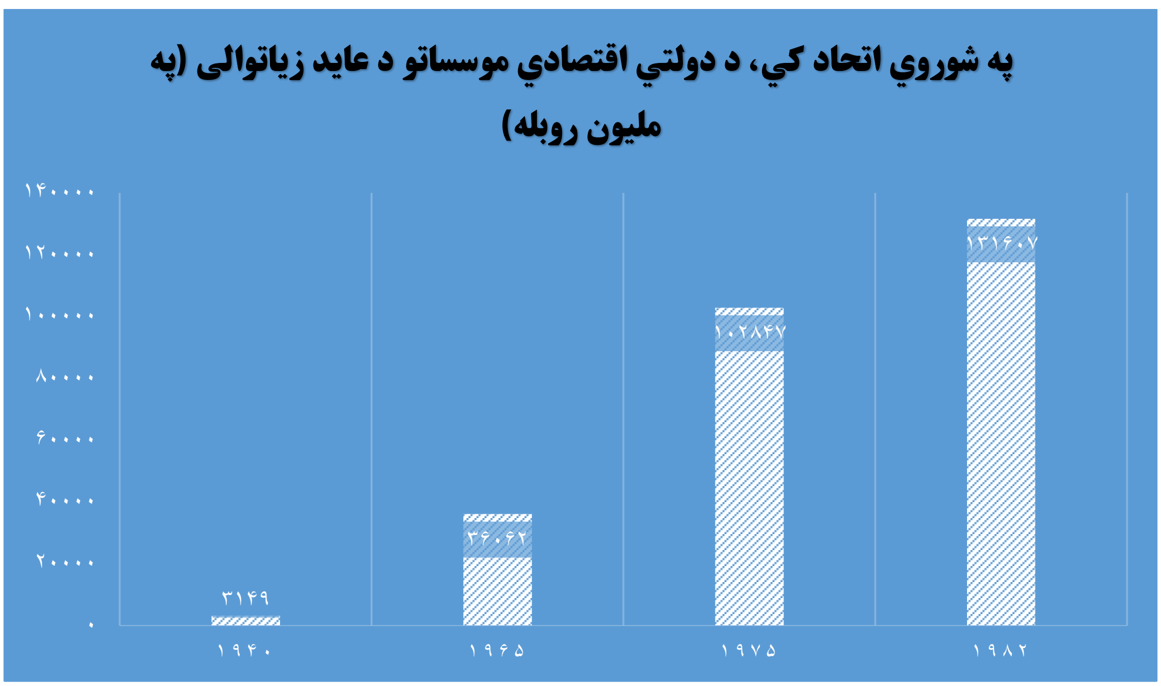

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د ګټې یوه برخه مرکزي دولت ته لېږل کیږي. دا ګټه بیا سوسیالیستي دولت د عامي روغتیا، پوهني، علومو، ټکنالوجۍ، فرهنګ، چاپېریال ساتني، سټاډیمونو، پارکونو او تفریحي ځایونو په جوړولو لګوي. یا په بله مانا د ټولي ټولني په ګټه کاریږي.

۳ – د ګټې بله برخه (چي په اوسط ډول د صنعتي موسستو ۴۱٪ ګټه جوړوي) هماغو موسساتو ته پاتیږي، تر څو هغوی یې په دریو برخو کي ولګوي:

- د تولیداتو د ودي برخه
- مادي هڅوني برخه
- د ټولنیزو او فرهنګي کارونو برخه او هستوګنځایونو جوړول

۴ – د تولیداتو د ودي بودجه هم د ګټې او هم د استهلاک لپاره د ځانګړو سویو پیسو څخه جوړیږي. دا فنډ، د نوي تخنیک لپاره د پانګي اچوني، د اوزارو د عصري کولو، ټکنالوجۍ د تکامل او کاري شرایطو د ښه والي لپاره لګېږي.

۵ – د مادي هڅوني او ټولنیزو او فرهنګي کارونو بودجه د دولتي پلان سره په همغږۍ لګول کیږي. که چیري د موسسې کارکونکي تولیدي پلان په ښه ډول سره سمبال کړای سي، په دې فنډ کي د حکومت لخوا هم غوښینه مرسته ورسره کیږي. حکومت هري موسسې ته په دې برخه کي د فنډ کچه ټاکي او هره موسسه باید خامخا د دې برخي لپاره ټاکل سوې کچه پوره کړي.

٦ – د ټولنیزو او فرهنګي چارو لپاره ټاکل سوی فنډ او بودجه د کارکونکو د روغتیایي او ژوندانه حالت د ښه والي، فرهنګي او علمي تکامل، استراحت ځایونو او سناټوریمونو په جوړولو، کانټینونو په سمبالولو، سپورټي مرکزونو او نورو د جوړولو لپاره لګول کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ - شکل

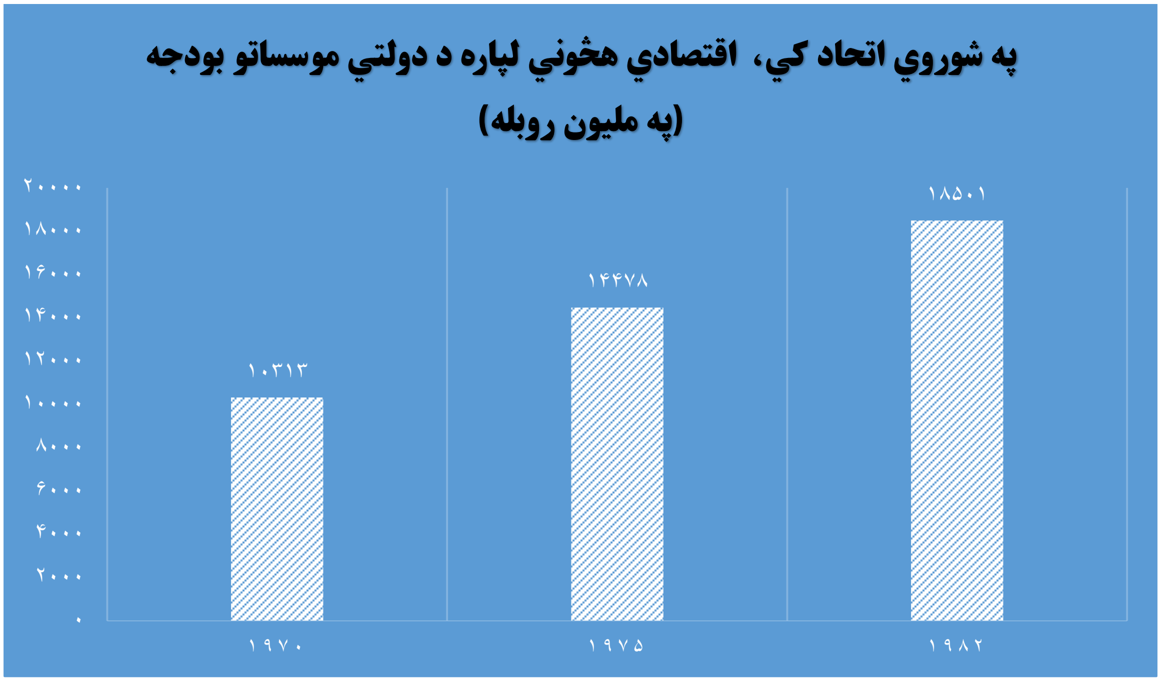

دا ټول فنډونه، کارکونکي د توليداتو ښه والي ته هڅوي.

۷ – د شوروي اتحاد د صنايعو گټه په ۱۹۸۲ کال کي، د ۱۹۸۱ کال په نسبت، ۱۲,۷ مليارډه روبله زياته سوې او ۸۷,۸ مليارډه روبله ته رسيدلې وه. دا کچه د تېر کال په پرتله ۱۴٪ زياته وه. د هغې جملې څخه ۳۶ ميليارډه روبله يعنې ۴۱٪ بيرته موسساتو ته ورکول سوې، ۱۸,۵ مليارډه روبله يا ۲۱٪ يې د اقتصادي هڅوني فنډ ته وليږل سوې. يعنې د هرو پنځو روبلو گټې څخه يو روبل بيرته اقتصادي هڅوني فنډ ته ليږل سوی. په دې لړ کي، ۷,۲ ميليارډه روبله د مادي هڅوني بودجې، ۷,۲ ميليارډه ټولنيزو او فرهنگي چارو بودجې او ۲,۴ مليارډه روبله د توليداتو د ودي بودجې ته ځانگړي سوي وې.

۸ – په دې ډول سره مونږ پوه سولو، چي د هري اقتصادي موسسې فنډونه، د هغوی په گټې پوري اړه لري او گټه بيا د عوايدو او لگښتونو ترمنځ د توپير څخه منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ – وروستۍ بیه څه ته وايي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کي څه ډول ټاکل کیږي؟

۱ – وروستۍ بیه، د یو محصول د تولید او خرڅلاو اړوند د یوې موسسې لګښتونو ته وايي. په وروستۍ بیي کي، د خامو او دوهمي توکو وروستي لګښتونه، نفتو، انرژۍ، برېښنا او د کار نورو توکو، همداسي د موسسې استهلاکي ځانګړي سوې پیسو، د پرسونل معاشاتو او نورو لګښتونو مجموعې ته وايي.

۲ – د دغو لګښتونو سربېره، تولیدي موسسه د کارکونکو د روزني، ټولنیزي بیمې او نوري برخي هم په پام کي نیسي او د هغه له مخي د محصول لګښتونه معلوموي.

۳ – ښکاره خبره ده، چي توکي یوازي په وروستي بیه باندي نه خرڅېږي، پر دې اساس نو حکومت د هر محصول لپاره د عمده پلورني بیه ټاکي، چي د وروستۍ بیې سربېره، د پلان مطابق اجازه لرونکې ګټه هم پکښي حسابېږي. صنعتي موسسې خپل محصولات په همدې بیه بیا خرڅوي.

۴ – د تولید د وسایلو بیه، د صنعتي عمده پلورني په بیه وي او هڅه کیږي، بیه یې ټیټه وساتل سي.[۱۵]

۵ – سوسیالیستي ټولنه په ټینګه سره په دې هڅه کي ده، چي د بیو ټاکل، د عام کار د منځني حد لګښتونه پوره کړي. دا موخه څه ډول ترلاسه کیږي؟

دولت دا ټاکي، چي د هري موسسې ځانته محصول باید تر عامو لګښتونو ډېر نه سي، ځکه د هغه پرته اړونده موسسه د محصولاتو له خرڅلاو سره نه سي کولای خپل هغه لګښتونه ترلاسه کړي، چي د بیا تولید د دوران او خپلو کارکونکو لپاره اړتیا ورته لري. حکومت د اجازه ورکول سوي ګټې او دوراني مالیاتو هغه کچي ټاکي، چي د نورو موسساتو سره ورته وي.

۶ – د بیلابیلو صنعتي محصولاتو بیي یو له بل سره تړاو لري. د بېلګي په ډول، د یوه موټر بیه، د هغه د ماشین، اوسپیني، هنداري او نورو برخو په بیو پوري تړلی دی، چي د نورو موسساتو لخوا د موټر جوړوني فابریکو ته ورکول کیږي. د تولید په ټکنالوجۍ او تولیدي بهیر کي د تویو توکو د کاروني

---

[۱۵] ـ تولیدي وسایل، چي د بیا تولید د پروسې لپاره کاربږي؛ په سوسیالیستي ټولني کي د تولیداتو د هڅوني او مادي هوساینې د زیاتوالي په خاطر په ټیټه بیه عرضه کیږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره، بيي هم بدلېږي. په دې ډول سره، د عمده پلورني د بيو د تکامل سره، هم د عام کار اړين لګښتونه او هم د محصولاتو د توليد او خرڅلاو د شرايطو بدليدل په پام کي نيول کيږي.
۷ – د عمده پلورني بيه، د بيلابيلو څانګو ترمنځ د تناسب سره تړاو لري. د بېلګي په ډول، د تودوخي انرژۍ لپاره اړتيا کېدلای سي، د سکرو، نفتو، طبيعي ګازو، انرژۍ او لرګيو د سوځلو له لاري پوره سي. د اوښتونکو محصولاتو بيي داسي ټاکل کيږي، تر څو د مادي سرچينو د ګټي اخيستني تر ټولو معقول شکل وهڅول سي. د بيو د ټاکني سره د بدلېدونکو توکو، اقتصادي اغيزمنتوب هم په پام کي نيول کيږي. د لږ موندل کېدونکو محصولاتو د عمده پلورني بيه داسي ټاکل کيږي، تر څو د هغوی د ګټي اخيستني اعظمي ګټورتوب په لاس راوړل سي.

۸ – د بيو د ټاکني څخه موخه داده، تر څو د علم او ټکنالوجۍ پرمختګ وهڅوي. بيي په داسي ډول ټاکل کيږي، چي د نويو ماشينونو توليد هم د توليدونکو او هم د مستهلکينو لپاره ګټور تمام سي. توليدونکي هغه مهال نويو محصولاتو ته لېواله کيږي، چي د هغوی د خرڅلاو پيسې، اضافي لګښتونه جبران او ښه ګټه لاسته راوړل تامين کړي.

۹ – د بېلګي په ډول، د ماشين جوړوني فابريکې توليد، يو زاړه ماشين بيه ۴ زره افغانۍ ده. فابريکه هغه په ۴,۵ زره افغانۍ خرڅوي. ۴ زره يې لګښتونه او ۵۰۰ د فابريکې ګټه ده. څه وخت وروسته فابريکه داسي يو بل ماشين جوړوي، چي د استهلاک او کاري دوام موده يې تر پخواني ماشين دوه چنده زياته ده، خو د هغه ماشين د جوړولو لپاره فابريکه ٦ زره افغانۍ لګښت کوي. فابريکه اړ ده، چي د هغه بيه هم ٦ زره او اووه سوه افغانيو ته پورته کړي، تر څو ٦ زره لګښتونه او ۷۵۰ د ګټي لپاره ورته پاته سي. په دې ځای کي مستهلک هم د نوي ماشين د رانيول سره ۲۲۵۰ افغانۍ ګټه کوي.

په دې ډول سره، په سوسياليستي ټولني کي د توليدونکي او لګښت کونکي، دواړو ګټي په عادلانه ډول خوندي او په پام کي نيول کيږي.

۹ – د پرچون پلورني بيه څه ډول ټاکل کيږي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – د پرچون پلورنې بیه، هغه وروستۍ بیه ده، چې حکومت یې د خلګو د شخصي استهلاک لپاره ټاکي او پر هغوی یې خرڅوي.
۲ – د پرچون پلورنې بیه د توکو د وروستۍ بیې، مالیاتو، لګښتونو او مجوزې ګټې له وروستۍ بیې څخه ټاکل کیږي.
۳ – په حکومتي او کوپراتیفي سوداګرۍ کې، د پرچون پلورنې څو ډوله بیې کارول کیږي. په شوروي اتحاد کې، په ټول هیواد کې د ډیرو توکو بیې یو شان دي. د بیو دا یو شان والی په هغو توکو کې دی، چې د تولید لپاره یې په ټول هیواد کې تر ډیره یو شان لګښتونه راځي او د خلګو اساسي ضرورتونه جوړوي.
۴ – هغه توکي چې د یوه هیواد له یوه سر څخه یې بل سر ته انتقال ګران پریوځي، د سیمه ائیزي پرچون پلورنې په بیه باندې عرضه کیږي. دا بیې تر ډیره پورې د خوراکي توکو او ځینې نورو هغو صنعتي توکو اړوند دي، چې له یوه ځای څخه بل ته یې انتقال شونی نه وي.
۵ – د ځینو سبزیجاتو او میوه جاتو ته بیا موسمي بیې ټاکل کیږي، چې د یوه موسم په نسبت بل موسم ته توپیر کوي.
٦ – په سوسیالیستي ټولنې کې هڅه کیږي، د خلګو په ګټه باندې، د پرچون پلورنې د بیو ثبات وټاکل سي، خو د توکو په تولید کې د لږ و ډیر بدلونونو له راتللو سره دا بیې هم اوړي، خو هیڅکله هغې کچې ته نه رسیږي، چې د خلګو د رانیولو، لګښت او استهلاک وس دې را ټیټ سي. د بېلګې په ډول په شوروي اتحاد کې د نانوایي د ډوډۍ بیه هماغه د ۱۹۵۴ کال بیه ده، دغه راز د لبنیاتو او غوښې اوسنۍ بیه هم د ۱۹٦۲ کال بیه ده. په وروستیو ۲۸ کلونو کې، که د ځینو توکو بیه ۹٪ لوړه سوې ده، خو په څنګ کې یې بیا د خلګو عاید د تېرو اته ویشتو کالو راهیسې ۲,۵ برابره (۲۵۰٪) زیات سوی، دغسې د کالخوزچیانو مزد بیا په وروستیو دیارلسو کلونو کې ۱,۷ برابره (۱۷۰٪) ډیر سوی دی.
۷ – سوسیالیستي حکومت د توکو د بیو د آګاهانه ټاکلو او اړولو سره، نه یوازې د توکو بیې، بلکې د مشخصو توکو اهمیت د انسان په ژوندانه کې په نظر کې نیسي. په همدې موخه، د توکې قیمت کېدلای سي د هغه تر ارزښت کښته یا پورته وټاکل سي او په دې ډول سره خپله دنده د نعمتونو د بیا ویش په برخه کې ترسره کړي. د بېلګې په ډول، د قصابۍ غوښې، شیدې او د لبنیاتو نور ډولونه، کبان او نور، تر وروستۍ تمام سوي بیې کښته خرڅېږي. دغه راز، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومانو جامې، د ماشومانو اړوند کتابونه، د لوبو وسایل، کتابچې او د قرطاسيې نور توکي، درمل، نخي ټوکران او نور توکي تر خپل ارزښت په ټیټه بیه خرڅیږي، خو په بله خوا کي بیا ځیني توکي، تر تمام سوي بیې په مراتبو ګران خرڅیږي، لکه زر، د حیواناتو طبیعي پوستونه، الکولي مشروبات او نور تجملي توکي.

۸ – د عام استهلاک د قیمتونو کچه د هیواد د اوسیدونکو د هوسایني کچه ټاکي، خو دا هوساینه تر ډیره له عاید سره هم تړلې ده.

۱۰ ـ د خلګو اصلي عایدات له څه څخه وي؟

۱ – د خلګو عاید له هغو پیسو څخه جوړیږي، چي د کار د مزد، تادیاتو او عام استهلاکي حساب له محصولاتو څخه لاسته راغلی وي. که چیري د لومړنیو توکو او هستوګنځی بیي لوړي وي، د لګښت کچه کمیږي او د لګښت د کچي له کمېدو سره سم د هوسایني کچه هم زیانمنه کیږي. په سیاسي اقتصاد کي د واقعي عایداتو مفهوم، د مادي او معنوي نعمتونو هغه شمېر ته کاریږي، چي د ټولني غړي کولای سي، د کار د مزد او عام استهلاکي حساب څخه د لاسته راغلي محصول له مخي هغه لاس ته راوړي.

۲ – د مادي او فرهنګي نعمتونو دا شمېر، نه یوازي د خلګو په عوایدو بلکې د استهلاکي توکو په بیو، د خدماتو په تعرفو (لکه طبیعي ګاز، بریښنا، ټلیفون، عام ټرانسپورټ او نور) د زده کړو او روغتیایي خدمتونو لګښتونه، هستوګنځی کرایې، د بیمې تادیاتو، د بیکارۍ د مهال مرستي معاش او نورو سره هم تړلي دي. د یادوني وړ ده، چي په سوسیالیستي هیوادونو کي بیکاري نسته او زده کړي او روغتیایي خدمتونه وړیا دي.

۳ – د ګرانو لوستونکو به خامخا پیاد وي، چي په کتاب کي، د عام استهلاکي حساب د بحث پر مهال موږ یادونه وکړل، چي د هستوګنځی د ساتني او ترمیم د لګښتونو دریمه برخه د حکومت له لوري ورکول کیږي او له درو برخو څخه یوازي یوه برخه یې حکومت ورکوي. ستاسي به دا هم خامخا پیاد وي، چي د هستوګنځی کرایه، په اوسط ډول د کارګرانو او مامورینو د کورنۍ بودجې درې سلنه جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – سوسياليستي ټولنه، په بيلابيلو تاريخي پړاوونو کي، د زيار ايستونکو د واقعي عوايدو د لوړولو لپاره بيلابيل شکلونه او ميتودونه لکه د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بيو ټيټول، د معاشونو لوړول، د هستوګنځۍ د شرايطو ښه کول، د رخصتۍ ورځي زياتول، د ثابت مزد سره د کاري ورځي کمول او د وړيا چوپړونو برابرول پر کار اچولي دي او ورځ تر بلي لا زياته پراختيا ورکوي. دا شکلونه، د ټولنيز تکامل په بيلابيلو پړاوونو کي بدلېږي.

۵ – د واقعي عوايدو دوامداره زياتوالی زيار ايستونکو سره مرسته کوي، تر څو خپلي زياتېدونکي مادي او معنوي اړتياوي پوره کړي او خپل ځان ته په هر اړخيز جسمي او عقلي ډول تکامل ورکړي.

ځيني «ځان انقلابي ښودونکي» د خلګو د ژوندانه د سطحي ښه کېدل د «بورژوازي کېدلو» سره ورته او د هغوی ځانغوښتنه يې بولي، خو دا کسان په واقعيت کي د خلګو اساسي غوښتنو په اړه بې پروا دي. کارګره طبقه، له کروندګرو سره په يووالي کي، د هيواد چاري د دې لپاره په لاس کي اخلي، تر څو لوږي، ناروغيو، بيسوادۍ او جهالت ته د پای ټکی کښيږدي. د سوسياليزم لوی انساني مفهوم په همدې ټکي کي دی.

٦ – د خلګو د هوسايني کچه پر کوم لور ځي؟ په اوسني پړاو کي به کوم شکل تر ټولو زيات اغيزمن وي؟ دا مسايل بيا د کمونيزم د ودانۍ جوړولو تيورۍ او پراټيک لپاره ډير اهميت لري.

۷ – په اوسني پړاو کي، د خلګو د عوايدو د زياتوالي لپاره ښه لار، د کاري مزد ډيرول دي. د دې ميتود څخه ځکه ګټه اخيستل کيږي، چي مادي نعمتونه خپله نه رامنځته کيږي بلکې د خلګو د کار او زيار په واسطه منځته راځي. په همدې موخه، سوسياليستي دولت هڅه کوي د کار له مخي ويش وهڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ - شکل

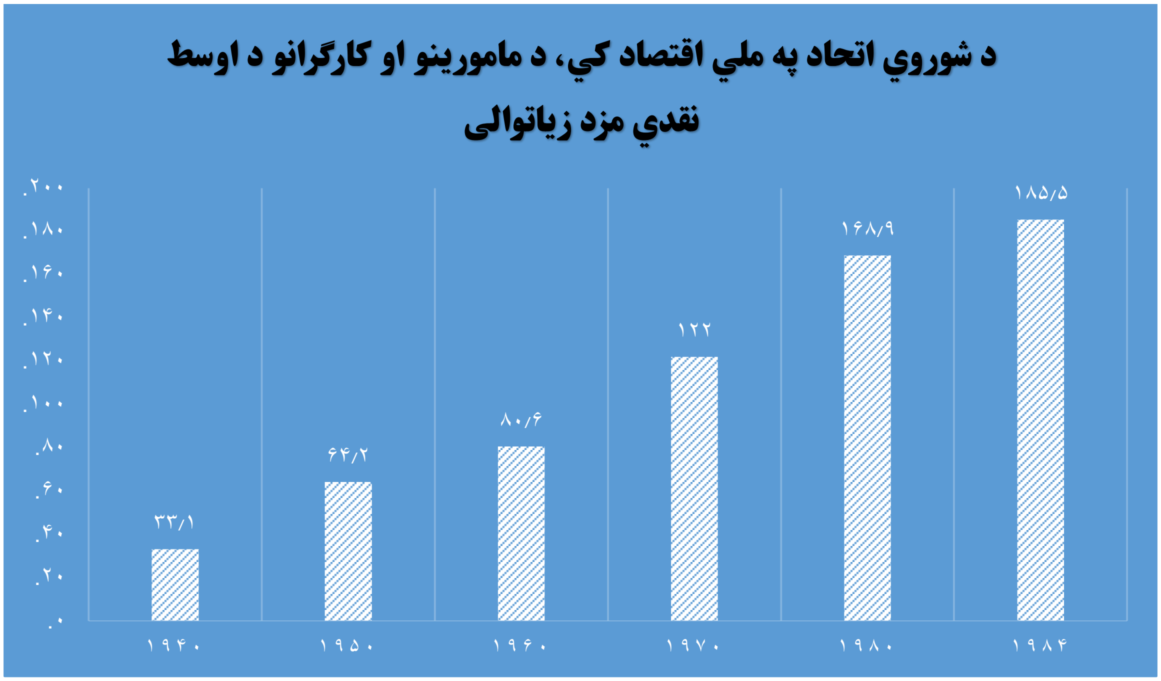

۸ – تر دوهمي نړيوالي جگړې وروسته موده کي، د زيار ايستونکو د مادي هوسايني د لوړولو لپاره د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بيو د ټيټوالي څخه گټه اخيستل کيدل، خو له دې تگلاري څخه د لوړ مزد درلودونکو کارکونکو ډيره گټه اخيستل. د بېلگي په ډول، که د يو شمېر توکو بيه ۱۲٪ ټيټه سوې وای، نو د ۱۰۰ روبله معاش اخيستونکي ته يې ۱۲ روبله گټه رسول، خو د ۳۰۰۰ روبله اخيستونکي ته يې بيا ۳٦ روبله گټه وررسول. د همدې لپاره حکومت هڅه وکړل، د پرچون پلورني بيي ثابتي وساتي او د لږ مزد کارکونکو معاشات لوړ کړي.

۹ – د مادي هوسايني د کچي لوړيدل د توليداتو له پراختيا سره تړلي دي. د مادي توليداتو ساحه، چي ټول استهلاکي توکي په هغه کي توليد کيږي، په داسي ډول سره وده کوي، تر څو د زيار ايستونکو د ژوندانه شرايط په ښه ډول سره سمبال سي. د ښووني او روزني، عامي روغتيا، علومو، فرهنگ او ټکنالوجۍ برخي په ښه ډول سره وده وکړي. دلته داسي اړيکه موندل کيږي، چي د خلگو د هوسايني د کچي لوړيدل يوازي پايله نه، بلکې د توليداتو د ډيريدلو لامل هم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱ – پیسې څه ونډه لري او کومې دندې ترسره کولای سي؟

۱ – پیسې په واقعیت کې د متاعي تولیداتو د ودې پایله ده. له پیسو پرته، متاعي مناسبات هم ناشوني وه. په سوسیالیستي نظام کې، د متاعي مناسباتو ځانګړی ماهیت، د پیسو په خاصو ځانګړتیاوو او دندو کې دي، چې دلته به ځیني هغه عوامل وڅیړو.

۲ – په سوسیالیزم کې پیسې دا کارونه کوي: د ارزښت معیار ټاکل، د دوران وسیله ګرځېدل، د تادیاتو وسیله ګرځېدل، سوسیالیستي ذیرمه او پس انداز رامنځته کول او نړیوالي پیسې.

۳ – پیسې د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د خیالي مقدار په ډول ښکاره کیږي. ټول توکي د پیسو په شکل کې، خپل ارزښت ښیي. دا دنده د بیې په ټاکنه کې ترسره کیږي او د هغه په وسیله د ټولو توکو د مبادلې تناسبات تثبیتیږي او د یوې جلا موسسې او ټولي ټولني لپاره د یوه توکي د تولید لګښتونه ټاکل کیږي. د پیسو دا دنده د بیو د اندازه په واسطه ترسره کیږي. د بیو د اندازې کولو بنسټونه بیا د زرو د هغه شمېر، چې د دولت په واسطه د هیواد په پولي واحد کې تثبیت سوي دي، رامنځته کیږي. مانا دا چې هر هیواد د هغه زرو د شمېر له مخې، چې په خپلو اسعارو کې یې تثبیت کړي دي، خپل ځان ته د بیو مقیاسونه لري.

۴ – پیسې، د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د ټاکل سوي شمېر سره د خیالي مطابقت له مخې، د زرو د ټاکل سوي شمېر په ډول ښکاره کیږي. پیسې په خپلې دې ځانګړني کې، تر ډېره پوري د پرچون پلورني توکو د دوران په ډول کار او د توکو په مبادله کې د منځګړي دنده ترسره کوي.

پیسې د دوران د وسیلې په توګه دا شونې کوي، چې د توکو د دوران پلانونه تر کنټرول لاندې ونیول سي، د توکو پر تولید او دوران باندې اغېزه کوي، د پیسو دوران تنظیم سي او عرضه او تقاضا یو د بل سره په جوړجاړي کې راسي.

۵ – دا چې پیسې، له دوران څخه د توکي تر وتلو وروسته هغه ته داخلیږي، له دې مخې څخه د تادیې وسیله هم ده. توکي، د خرڅونکي څخه د اخیستونکي لاس ته ورځي او پیسې سرچپه لار وهي. که دا سرچپه حرکت، د یوې ټاکل سوي مودې وروسته سره ترسره سي، هغه مهال بیا پیسې د پور د مسئولیتونو د ادا کولو دنده ترسره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسې، په بیلابیلو شکلونو او ځایونو کې په بیلابیل ډول، د تادیې د وسیلې په توگه دنده ترسره کوي، د بېلگې په ډول: د هغو توکو او خدمتونو د پیسو تادیه کول، چې اوسیدونکو د پور په ډول اخیستي دي، د یوې موسسې په واسطه د بانکي کریډیټ اخیستلو او ورکولو پر مهال، یا د زیار ایستونکو د مزد د ورکولو، د تقاعدي معاشونو او محصلینو د معاشونو ورکولو او مالیاتو، تادیاتو، بیمې او نورو برخو کې د حسابونو د چاڼولو پر مهال. د دې دندې پر اساس، د سوسیالیزم د مالي او کریډیټي سیستم دندې وده کوي. پیسې، د تادیې د وسیلې په ډول، په واقعیت کې د ملي اقتصاد د ودې مهمه برخه ده. پیسې، چې د هغه په واسطه، مالي او کریډیټي مناسبات عمل کوي، د تولیدي پلان د تطبیق د څارنې او د موسسو او څانگو ترمنځ د مادي ارزښتونو د بیا ویش لپاره، تر ټولو تولیدات د ټولنې په گټه لا ښه وده وکړي؛ کاریږي. سوسیالیستي دولت، چې د بېلگې په ډول، د یوې موسسې د کارکونکو کاري مزد کنټرولوي، هممهاله د موسسې نور اړخونه او تر ټولو زیات د تولیدي پلان په تطبیق باندې هم پام کوي.

٦ – پیسې د ذیرمې د وسیلې په ډول، عامه او انفرادي شتمني ښيي، خو د پیسو دا دنده په سوسیالیستي ټولنې کې د نورو ټولنو سره توپیر کوي. دوه ډوله سوسیالیستي ذیرمې سته، عامه او انفرادي. ټولنه د دولت په شتون کې، د پانگونو، عام استهلاکي حساب د ذیرمو ډیرولو او خدماتي برخو د کارکونکو د مزد ورکولو لپاره ذیرمه کوي.

ځانته جلا موسسې هم خپلې پیسې ذیرمه کوي، خو نه د نقدو پیسو په ډول، بلکې د دولتي بانک د حسابونو په ډول. هغوی خپل ټول پولي عواید په بانک کې ایږدي او دا چاره د دې شونتیا رامنځته کوي، چې هغه عواید د ټولې ټولنې په گټه وکاریږي. په دې ډول سره، ټولې سوې پیسې په خزانې نه بدلیږي، بلکې په دوران کې وي، په تولیداتو کې برخه اخلي او ټولنې ته گټه رسوي.

٧ – له هغه ځایه چې پیسې د ځانته جلا هیوادنو له پولو څخه وځي، نړیوال بازار ته رسیږي، د نړیوالو پیسو دنده هم ترسه کوي. پیسې په نړیوالو بازارونو کې خپل ملي شکل له لاسه ورکوي او د زرو په ډول، چې د عمومي مبادلې وسیله ده؛ ځان ښيي. د نړیوالو پیسو دنده، د بهرنۍ سوداگرۍ په دوران کې د سوسیالیستي او پانگوالي هیوادونو ترمنځ توپیر کوي، ځکه په دې برخه کې پیسې د ټولنیزي او اقتصادي محتوا له مخې، بیلابیل مناسبات رامنځته کوي. سوسیالیستي دولتونه، د پانگوالي هیوادونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د اقتصادي راکړې – ورکړې او عملیاتو پر مهال د زرو او بهرنیو اسعارو څخه ګټه اخلي، خو د سوسیالیستي هیوادونو په منځ کي بیا د زرو دوران ته اړتیا نسته او معاملې په غیر نقدي ډول د هوکړه سویو تدارکاتو له مخي ترسره کیږي.

۱۲ – د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمیږي؟

۱ – د دوران د وسیلې په توګه، د پیسو د دندي سرته رسولو پر مهال، په کاغذي نوټونو، فلزي سکو او زرو باندي د هغوی د اوښتون شونتیا او اړتیا سته. دا ګام له اقتصادي نظره په دې معقول دی، چي د زرو دوران د پیسو په توګه د دوران لګښتونه زیاتوي او د حکومت د زرو د ذیرمو د پاشلتیا لامل نه ګرځي.

په کاغذي نوټونو باندي د زرو اړول، د پیسو پر دوران باندي د حکومت تنظیم او کنټرول آسانه کوي، ځکه کاغذي نوټونه په آسانۍ سره، دوران ته اچول کېدلای او بیرته ایستل کېدلای سي او حرکت یې تر کنټرول لاندي راځي.

۲ – خو د کاغذي نوټونو او سکو په واسطه د زرو بدلول یوازي هغه مهال د ټولني اقتصاد ته ګټه کوي، چي دا تعویض د پیسو د دوران له قانون سره سم ترسره سي. د یاد قانون محتوا داده، چي هغه شمېر پیسې، چي د دوران لپاره اړیني دي؛ هغه د توکو د قیمتونو د مجموعې او د پولي واحدونو د دورانونو له ویش سره سم وي.

۳ – دا قانون په هر ټولنیز او اقتصادي نظام کي، په ځانګړې ډول کار کوي. د بېلګي په ډول، په پانګوالي تولیداتو کي، چي خپل په خپله او په غیر منظم ډول وده کوي؛ د پیسو دوران د پلان له مخي نه سي تنظیمېدلای. پانګوالي دولتونه تر اړتیا زیاتي پیسې دوران ته اچوي. په دې کي هیڅ د حیرانتیا خبره نسته، چي له دې کار سره د پیسو ارزښت کمیږي. دا یوازي یو هغه دلیل دی، چي موږ ته وښیي، ولي پانګوالي اقتصاد هر وخت د اسعارو له بحران سره مخ وي.

یوازي په سوسیالیستي نظام کي، د تولیداتو د بیو تنظیم، له دوران څخه د پیسو ایستل او نور شوني کیږي او د ټولي ټولني په ګټه د پیسو شمېر او د دوران چټکتیا رامنځته کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د توکو تولید او پلان سوی دوران او د ثابتو بیو ټاکل، چې توکي د هغه سره سم عرضه کیږي، په سوسیالیستي ټولني کي د پیسو ثبات رامنځته کوي. په ثابتي بیي باندي، د توکو عرضه کول زیار ایستونکي په دې ډاډمنوي، چې هم نن او هم سبا له هغه مزد سره چې ترلاسه کړی یې دی؛ هغومره توکي، چې اندازه یې له وړاندي مالومه ده؛ ترلاسه کولای سي.

۵ – سوسیالیستي هیوادونه، چې د خلګو د نقدي عوایدو کچې او خرڅیدونکو توکو ته پلان جوړوي او دواړو د تطبیق زمینه برابروي؛ د توکو د بیو ثبات ساتي. ثابتي بیي، په خپل وار سره د دې شاهدي ورکوي، چې په دوران کي دننه پیسو شمېر، د توکو د نورمال دوران لپاره بسنه کوي.

٦ – په سوسیالیستي نظام کي، د پیسو د دوران بله ګټه د هغه مرکزیت دی، چې د دولتي بانک په واسطه د خزانې د وحدت د اصل له مخي، سمبالیږي. پیسې د ډیرو موسساتو او انفرادي وګړو څخه، واحد دولتي بانک ته ورځي او د هغه له طریقه بیاځلي موسساتو او وګړو ته ویشل کیږي. د دولتي او کوپراتیفي موسساتو او سازمانو ترمنځ غیر نقدي محاسبې ترسره کیږي. په داسي حال کي چې نقدي پیسې تر ډیره پوري د سوسیالیستي موسساتو، خلګو او همدارنګه انفرادي وګړو ترمنځ بدلیږي – را بدلیږي، نقدي پیسې د سوسیالیستي موسساتو تر منځ په حسابونو کي، یوازي په استثنایي توګه، د جزئي تادیاتو د ادا کولو لپاره کارېږي.

۷ – په شوروي اتحاد کي، دولتي بانک نوټونه، د سلو، پنځوسو، شلو، لسو او پنځو معادل، دوران ته اچول سوي دي. دغه راز بانک، تورو پیسو د اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره، د پنځو، درو او یوه روبل او یو روبل معادل فلزي سکې او کیپک (۱۰۰ کیپک یو روبل کیږي) عرضه کړي دي. د کاغذي نوټونو او فلزي سکوکو دا ډول بیلابیل والی، محاسبې آسانه کړي او د اتوماتو سیستمونو په واسطه د سوداګرۍ له دودېدلو سره مرسته کوي. [۱٦]

۸ – د پیسو ډیره برخه د مزد له لاري دوران ته اچول کیږي او د پرچون پلورني د سوداګرۍ له لاري بیرته له دوران څخه را ایستل کیږي. د سوداګریزو موسساتو پیسې، دولتي بانکونو ته د ورتلونکو پیسو

[۱٦]- د ختیځي اروپا سوسیالیستي هیوادونو د ښه اقتصادي وضعیت له امله، حتی د سلو او پنځوسو بانک نوټونه هم نه ول چاپ کړي. د بېلګې په ډول، په سوسیالیستي بلغاریا کي تر ټولو لوړ بانکنوټ د ۲۰ په ارزښت وو. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیره برخه جوړوي. د مزدونو او هغو توکو، چې د دولتي سوداګرۍ له لارې عرضه کیږي، ترمنځ تناسب ډیر مهال د اضافي پیسو استولو او یا له دوران څخه د مازادو پیسو را ایستل ټاکي.

۹ – د خلګو د عوایدو او لګښتونو بیلانس، چې د مالي ارګانونو له لوري ترتیب کیږي، د ملي اقتصاد د پلان یو برخه جوړوي. یاد بیلانس د نقدو پیسو کلنۍ حرکت په ټول هیواد او سیمو کې ښيي. د پولي عوایدو او لګښتونو بیلانس د خلګو د تقاضا د ټاکلو او د هغوی د احتمالي سپما، چې دوی یې د پس انداز په حسابونو کې اچوي، ښيي او د پولي دوران د لا دقیق سیاست د عملي کولو لپاره زمینه برابروي.

۱۳ – مالي چارې څه ونډه لري؟

۱ – د توکو له تولید سره، د توکو او پیسو د حرکت لپاره بیلابیلو شکلونو ته اړتیا سته. لکه مالي چارې، کریډیټ او نور.

۲ – مالي چارې هغو پولي مناسباتو ته وایي، چې د پیسو حرکت په سیده ډول، د توکو د حرکت سره نه یو ځای کیږي، د بېلګې په ډول مالیات، کریډیټ، بیمې او نور. د توکو او پیسو د خوځښت ترمنځ د مستقیمې اړیکې نه شتون، د مادي ارزښتونو د ویش ځانګړنه ده. له دې مخې څخه، مالي مناسبات تر ټولو وړاندې د توکو او خدماتو ویش او بیا ویش رامنځته کوي او په دې ډول سره د هغه په تولید، مبادلې او استهلاک باندې اغېزه کوي.

۳ – له دې کبله، چې د تولید قاطع وسایل او د تولید سویه محصولاتو ډیره برخه په ټولې ټولنې پورې اړه لري، سوسیالیستي حکومت د پیسو ډیره برخه په خپل لاس کې متمرکزه ساتي. حکومت، دا پیسې د ملي اقتصاد په بیلابیلو څانګو کې ویشي او د هغه څخه ګټه اخیستنه تر خپل کنټرول لاندې راولي. په دې ډول سره سوسیالیستي مالي مناسبات دوې اصلي دندې، چې ویش او کنټرول دي، ترسره کوي. دواړې دندې یو له بل سره، نه شلېدونکې اړیکې لري، ځکه د ګډو اقتصادي بنسټونو یعنې عام مالکیت درلودونکې دي.

۴ – د سوسیالیستي مالي چارو یو بله ځانګړنه په پلان سوي ډول د هغو کارونه ده. مالي چارو ته د پلان جوړوني شونتیا په دې کې ده، چې عام تولیدات د پلان له مخې، موندل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت د مالي سیسټمونو په واسطه، د پولي مبالغو اخیستل له وړاندي څخه لا ټاکي او په هغه سره کولای سي، د تولیداتو پراختیا او د ملي اقتصاد نوري برخي په فعاله ډول سره تر اغیزې لاندي راولي.

۵ – مالي سیسټم، تر ټاکلي کچي پوري، د ټولني د اقتصادي سیسټم جوړښت ښیي. د بېلگي په ډول، د ملي اقتصاد لومړنۍ کړۍ تولیدي موسسې دي. همدا تولیدي موسسه بیا د مالي سیسټم لومړنۍ کړۍ هم گڼل کیږي. د پولي لگښتونو او ذیرمو اړوند پولي مناسبات د سوسیالیستي اقتصاد د هر سکټور، په هري تولیدي برخي کي ښکاره کیږي. په دې ځای کي دی، چي د کار د مزد پولي بودجه او د موسسې او ځانگي گټه رامنځته کیږي. دا عوامل، د تولیدي موسسو او ملي اقتصاد د جلا برخو ترمنځ مالي مناسبات جوړوي.

٦ – د تولیداتو د نه دریدونکي نوي کېدلو پر مهال (یعنې د بیا تولید په لړۍ کي) د پولي ذیرمو مرکزي بودجه، چي په ټولو خلگو پوري اړه لري؛ رامنځته کیږي، دا بودجه د تولیداتو د ودي، خدماتي بنسټونو د جوړولو او نورو عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره اړین دي. دا پولي مناسبات د مرکزي دولت مالي چاري مخته وړي.

۷ – د مالي مناسباتو خاص شکل، کریډیټ دی. د مادي ارزښتونو د دوران پر مهال (لکه خام مواد او تیار سوي محصولات) چي په سوسیالیستي موسساتو کي تولید کیږي، په هغه کي پولي شمېري د موقت وخت لپاره پریښودل کیږي. د هغه سره هممهاله، د موقتي اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره اضافي پیسو ته اړتیا را منځته کیږي. پر دې بنسټ، د پیسو حرکت رامنځته کیږي، خو په غیر نقدي ډول. دا پولي مناسبات، د کریډیټ بنسټونه جوړوي. ځانگړنه یې په دې کي ده، چي پیسې د هغه لومړني خاوند ته چي پور ورکونکی دی؛ ورگرځي.

۸ – په دې ډول سره مالي چاري دا درې برخي په ځان کي رانغاړي:

الف) د سوسیالیستي ملي اقتصاد د تولیدي موسساتو او ځانگو مالي چاري، چي د مالي سیسټم لومړنۍ کړۍ جوړوي

ب) د مرکزي دولت مالي چاري، چي د مالي سیسټم رهبري کونکې کړۍ ده

ج) کریډیټ، چي په عامو تولیداتو کي په موقتي ډول ورکول سوي مبالغ ښیي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴ - کریډیټ ولي اړین دی او ونډه یې څه ده؟

۱ - د پیسو او توکو د مناسباتو څرنګوالی، د کریډیټ څرنګوالی ټاکي. د پانګوالی په شرایطو کي کریډیټ د پور پانګه یا استقراضي پانګه رامنځ ته کوي. په سوسیالیستي ټولني کي پانګه نسته. په دې ډول سره، کریډیټ، په ملي اقتصاد کي په موقتي او پلان سوي ډول د یو شمیر پیسو ورکول دي. دا پیسې سوسیالیستي موسساتو ته د پورونو په ډول ورکول کیږي، تر څو هغوی یې خپلو تولیداتو د زیاتولو فنډونو کي وکاروي. کریډیټ په سوسیالیستي ټولني کي، د ټولي ټولني په ګټه، د پولي شمېر د بیا ویش یو خاص شکل دی.

۲ - په سوسیالیستي ملي اقتصاد کي، آزاد پولي مبلغونه، د تولیدي فنډونو په لړ کي (اساسي او دوراني) منځ ته راځي. د اساسي تولیدي فنډونو ارزښت (د سیسټمونو، اوزارو او ودانیو لپاره) په پړاویز ډول، د تولید سوي محصول قسطونو ته ورګرځي، خو د دغو فنډونو بیا ځلي نوي کول، د اوږد مهال وروسته په جنسي ډول ترسره کیږي. پر دې بنسټ، د تولیدي موسسې د فنډونو څخه انتقال سوی ارزښت، په موقت ډول راوځي. استهلاکي په پړاویز ډول غونډیږي او یوازي د یوې ټاکلي مودې وروسته، د ماشینونو او نویو اوزارو د رانیولو او بنسټیزو بیارغونو لپاره کاریږي. په دې ډول سره، د فنډونو د دوران پر مهال یو موسسه کله - کله آزادي پیسې لاس ته راوړي. د بېلګي په ډول، هغه شمیر پیسې، چي د خامو موادو او انرژۍ لپاره ځانګړي سوي دي، ځیني وختونه ذیرمه کیږي، ځکه د دغو مادي ارزښتونو رانیول یوازي، د ټاکلو وختونو د تېریدلو وروسته عملي کیږي. په همدې ډول سره، د مزدونو په فنډ کي، د محصولاتو خرڅلاو ذیرمه کیږي، خو مزدونه یوازي په میاشتني یا په میاشت کي دوه ځله ورکول کیږي.

۳ - آزاد پولي مبالغ دغه راز د ټولني او موسساتو له سوچه عاید څخه هم رامنځته کیږي. زیار ایستونکي هم موقتاً پریښودل سوي پیسې په لاس کي اخیستلای سي. دا پیسې، د پس انداز د صندوقونو له لاري، په بانک کي ځای پر ځای کیږي او د کریډیټي عملیاتو لپاره ګټه ورڅخه اخیستل کیږي، خو آزادي پیسې یوازي هغه مهال د کریډیټ په وسیلې باندي بدلیږي، چي نوري موسسې اړتیا ورته پیدا کړي. موسسې د بېلګي په ډول، د خپلو مبالغو د دوران پر مهال، پورونو ته اړتیا پیدا کوي. د یوې موسسې په واک کي سته پیسې، کله لږي او کله زیاتېږي. پولي ذیرمي کله - کله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسسې د اړتیاوو لپاره لږي او کله هم ډیري وي. د بېلګي په ډول، د خوړو جوړولو فابریکې، د لبلبو یا ګني د لاس ته راوړلو پر مهال، ډیرو لګښتونو ته اړتیا لري، خو د محصولاتو د خرڅولو پر وخت بیا لږ پیسې غواړي. په همدې مهال کي بیا شوني ده نوري موسسې، اضافي لګښتونو لپاره پیسو ته اړتیا پیدا کړي. نو دا پیسې د کریډیټ څخه په ګټې اخیستني سره، د ټول ملي اقتصاد د ودي لپاره کارېږي.

۴ - کریډیټ، د موسساتو د بنسټیزو فنډونو په وده کي، د تخنیکي پرمختګ په عملي کولو او د موسساتو د دوراني بنسټونو پر مهال، ډیره ونډه لوبوي. کریډیټ، د تولیداتو لړۍ چټکه کوي، د هغوی خرڅلاو زیاتوي او د تولید او استهلاک ترمنځ زماني توپیر لنډوي. په دې ډول سره کریډیټ، د عامو تولیداتو پر اغیزمنتوب باندي مثبته اغېزه کوي.

۵ – په کریډیټي مناسباتو کي، د ربحي د سمي بیه ټاکل ډیر ارزښت لري. د ربحي کچه خپلي پولي لري. ربح باید د دې لپاره بسنه وکړي، چي په پور اخیستونکو موسساتو کي د سپما لپاره اغیزناکي انګیزې رامنځ ته کړي او په بانکونو او د پس انداز په صندوقونو کي له پیسو د زیاتي ساتني څخه ډډه وکړي. د کریډیټ ربحه باید شرایطو ته په کتو او د هغوی اغیزمنتوب په پام کي نیولو سره، د ۱ څخه تر ۱۰٪ پوري وي. د کریډیټ د ربحي دا توپیر د دې لپاره کارېږي، تر څو د ربحي پالیسي، د تولیدي کلکټیفونو او ټولي ټولني ګټي په پام کي ونیولای سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ خبري

۱ – که له انقلاب څخه وړاندي روسيې، د نړۍ يوازي ۴٪ توليدي محصولات جوړول، اوس په شوروي اتحاد کي د نړۍ پنځمه برخه صنعتي توليدات توليد کيږي او ټول سوسياليستي هيوادونه بيا د نړيوالو صنعتي محصولاتو ۴۰٪ برخه جوړوي. د نړيوال سوسياليستي سيستم غړي هيوادونه د ګډو اقتصادي بنسټونو (د توليد پر وسايلو عام مالکيت) بنسټونو، ورته سياسي نظامونو (د زيار ايستونکو سياسي واک، د کمونستي او کارګري ګوندونو په وسيله) ګډې ايډيالوژۍ (مارکسيزم – لنينزم) او ګډو بنسټيزو موخو (د ځيښاک څخه د بشريت خلاصون، د ځمکي پر مخ د سولي ساتل او کمونستي ټولني جوړول) دي. دا ټول عوامل د دې لامل سوي دي، چي د سوسياليستي هيوادونو ترمنځ، د مساوي حقوقو، همکارۍ او متقابلو مرستو پر اساس نوي اړيکي رامنځته او زياتي سي.

۲ – د ملي اقتصاد د پلانونو انسجام، د اقتصادي پاليسيو لپاره مشورې، د لېواله هيوادونو له لوري د صنايعو د ځينو برخه د ودي لپاره ګډه پلان جوړونه او د پلان جوړوني او ملي اقتصاد د ادارې اړوند د تجربو شريکول، د وړونو هيوادونو ترمنځ زيات دي. په هغو اقتصادي برخو کي، چي د ګډ کار او پراختيا هوکړه باندي سوې ده، د پلان له مخي ګډ کار کيږي. دا ګډ کار د دې لامل کيږي، چي بيلابيل هيوادونه د خپلو وطني سرچينو څخه د سوسياليستي همکارۍ په چوکاټ کي ښه ګټه واخيستلای سي. د دې سربېره، دا هيوادونه د پانګوالي هيوادونو د اقتصادي کړکېچونو څخه هم خوندي وي. سوسياليستي اقتصاد په ثابت او چټک ډول سره وده کوي.

۳ – سوسياليستي هيوادونه د مخ پر وده هيوادونو سره، د هغوی ټولنيز سيستم ته له کتلو پرته مساويانه مرستي کوي. سوسياليستي هيودونه په پوره قاطعيت سره، د امپرياليزم او استعمار د تبعيضي سياستونو پر خلاف ولاړ دي او په نړيوال اقتصاد کي د نوي او عادلانه نظم غوښتونکي دي.

۴ – د پانګوالۍ سره په اقتصادي سيالۍ کي، د برياليتوب اصلي شرط د علم او ټکنالوجۍ پراختيا او په ملي اقتصاد کي د هغه څخه ګټه اخيستنه ده. و . ا . لنين ويلي وه: «بريا به د هغه چا وي، چي تر ټولو ښه تخنيک، نظم، ډسپلين او ښه ماشينونه ولري.» «د علم او ټکنالوجۍ ډيره پراختيا دا مهال، د سوسياليزم او پانګوالۍ ترمنځ، د تاريخي سيالۍ اصلي برخه او د سوسياليستي ټولني د ودي اړين شرط دی.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په سوسیالیستي هیوادونو کي د علم او ټکنالوجۍ لاسته راوړني د صنایعو په ډیرو څانګو، کرنیزو برخو او د تولید په برخه کي د کادرونو پر بنسټونو ولاړ دي. (باید ووایو، چي د نړۍ دریمه برخه علمي کارکونکي د سوسیالیستي هیوادونو غړي دي.)
٦ – سوسیالیزم د ټولني د ټولو غړو، د هوسايني زیاتېدونکې زمینه برابروي. په سوسیالیستي هیوادونو کي، د کاري مزد د ورکولو پر مهال، بیکاري، استثمار، کړکېچونه، نژادي تبعیضونه او نوري ستونزي نسته. د ټولني ملي عاید کال تر بل کال پوري وده کوي. سوسیالیستي هیوادونه د ښووني او روزني، روغتیايي چوپړونو او نورو برخو کي تر پرمختللو پانګوالي هیوادونو مخکي دي.
٧ – له پانګوالۍ سره، د سوسیالیزم په اقتصادي سیالۍ کي، په پانګوالي هیوادونو کي د زیار ایستونکو د ژوند د ښه والي او سوسیالیستي بنسټونو پیاوړي کولو کي انقلابي اغېزه لري. له دې سره – سره، چي د پانګوالۍ دفاع کونکي هڅه کوي، د سوسیالیزم بنسټیز ښه والی پټ کړي او لاسته راوړني یې ور بدنامه کړي، خو خپله په پانګوالي هیوادونو کي د سوسیالیزم لپاره مبارزه د ودي په حال کي ده. دا مهال، د زیار ایستونکو اقتصادي او ټولنیز ایډیالونه، نه د تصور له مخي، بلکې په سوسیالیستي هیوادونو کي د عیني واقعیتونو له مخي شکل اخلي.
٨ – سوسیالیستي هیوادونه، د نړۍ د ولسونو لپاره، د دې بیلګه جوړه کړې ده، چي څه ډول وکولای سي په لنډ وخت کي، یو وروسته پاته کرنیز هیواد په لوی صنعتي هیواد بدل کړي. د و . ا . لنین دا وړاندوینه، چي ویلي یې وه «بریالی سوسیالیزم، په نړیوالو پیښو کي خپل عمده اغېزه، د سوسیالیستي ټولني د ښې پراختیا او تر هر څه وړاندي د خپلي اقتصادي پالیسۍ په واسطه ښيي» رښتیا کیږي.
٩ – ستونزمنه وه، چي په دې لنډ کتاب کي دي، د سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد اړوند ټولو پوښتنو ته ځواب ورکول سي. شاید د لوستونکو سره نوري پوښتني هم وي، چي موږ ته په لیک استولو سره یې ځواب ورکولو ته چمتو یو.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب له متن څخه:

يوازي سوسياليزم کولای سي د توليداتو چټکه او سيده وده را منځته کړي، د زيار ايستونکو ورځ تر بلې زياتيدونکي مادي او فرهنگي اړتياوي ورپوره کړي او بشريت د هغو بې حسابه رنځونو څخه، چې پانگوالۍ ور په برخه کړي دي؛ وساتي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library